

Swehrestiba.

Sarunna.

Jau dsirdejam, ka swehresthanahs, tur Deewu par neeka leetas leezineeku peenemm, irr grehks un Deewa wahrda pulgoshana, tapehz ka ta ne mas naw wajadsiga (jubhu wahrds lai irr: gan, gan —) un irr nederriga un gan drihs ar weenu bes apdohmas*). Bet waldiba daudstreijs pagehr apdohmigu swehresthanu jeb swehrestibu. Winna jau naw wissinnoscha nn tadehl daudstreijs nesinn pateesibu no melleem isschirt un ta pareisi darra, kad kaut tahda zilwela issazzijumam neustizzahs. Kapehz? tapehz ka winsch grehzineeks, un daudstreijs panahks, ka winnas preekschâ pateesibas weetâ melli isteikti. Bet winna ustizzahs tahda zilwela isteikumam, kam winna bihjigi Deewa wahrduus atgahdina: Sirschu-mannitajs, swehtais, sohgis; un kas issakka, ka winsch to tizz, ko schee wahrdi tahda.

Kas swehrestiba irr. Irr gan behdiga leeta, b. m., ka daudj zilwelu tikkai tad wehl par swehrestibu kaut ko dabbu dsirdeht, kad winneem waldibas preekschâ jau jaswehre un tur pirmoreis dsird, ko winni aisswehre, ja nepateesi swehre. Jubs ta ne, behrni; leekat tapehz wehrâ, ko fazzischu. Kad tew waldibas preekschâ jaswehre, tad lai tas tew irr apdohmigs, swehts darbs, us ko labbi jafataifahs. Wissinnoscha Deewa preekschâ tew kaut kas jaissteiz un winsch labbi gan sinna, wai tu pateesibu wai mellus runna; swehtia Deewa preekschâ, kam pateesiba labbi patihl, bet melli reeb; taifna Deewa preekschâ, kas breesnigi sohda un nelaischahs apfmeetees, ko tu nepateesi swehrejohht besfaunigi melloodams winnam darri. Swehrestibas swehtumu un swarrigumu atgahdinaht, wezzôs laikds bija daschadi eeraddumi. Swehretajs rohku likka us bihbeli, par sihmi, ka effohht pahraemts no ta swehtuma, kas bihbelê par Swehto nosaujahs; par sihmi, ka muhscham winnam lai effohht pasuddis wifs tas, ar ko winna eepreezina, pr. Deewa schelastiba eelsch Kristus un grehku peedohschana, ja winsch aplam swehrejohht. Swehretajs daschreis rohku arr us altari likka wai pa preekschu fw. wakkarinu baudija. Daschâs weetâs swehretajam dselses

*) Pitagoras, pagans, jau mahzija, ka peenahkotees ta dsihwoht, ka mums ir bes swehresthanas warretu tizzeht.

rohku lifka preefchâ, Deewa gruhtai fohda-teefai par fihmi, un tai lihdfahs mirrona-galwu, kas laizigo un muhschigo nahwi apfihmeja, kas nepateefi swehretajam draude; swehrinatajs arr mehdsfa swezzi isdsest, fazzidams: Redf, ta pat arr tawa dshwibas-swezze weenreis peepeschi isdsiffihš. — Deelakai dalkai taggad uf fchahdu wihfi mehds swehreht: Swehretajs labbo rohku zell augfchâ, trihs pirmohs pirkstus taifni fohwu un tohs diwus pee plaufta peeleektus turredams. Seeweefchi swehrejohi labbahs rohkas pirkstus gan arr ta pat turra, tomehr rohku ne augfchâ pazeltu, bet uf kruhtim listu. (Slohlmeistaram jarahda.) Trim stahwu turreteem pirksteem jaapfihme swehta Trihsweeniba; abbeem peeleekteem meefa un dwehfele. — Swehretajs nu fakka fawu wahrdu, atgahdinadams, ka winsch swehtâ fristibâ ar Deewu derribu darrjis un tanni grihbhoht palikt. Winsch fakka fawu uswahrdu, par fihmi, ka zaur nepateefu swehreschanu kaunu pahf fawu familiju, faweem raddeem un peederrigeem negribboht west. Tad winsch fakka: Es swehredams apleezinu, — parahdidams, ka winsch fcha darba swarrigumu abbi gan fojuht. — Bet pirms ka swehrinajamam jaswehre, tam pa preefchu swehreschanas pamahziba jaklaufahs. Tas noteef swehrinajamam par beedinaschanu, lai ne kahdus mellus nerunna. Tahdu pamahzibu swehrinatajs nolassa, daschreis to arr mahzitajs turra. No weenas tahdas swehreschanas pamahzibas, kas kahdâ likkumu-grahmatâ atchodama, jumš daudš mas preefchâ lassifchu. „Kas til besdeewigs, ka winsch nepateefi swehre, wai fawu swehrestibu neturra, tas ar to fakka: Deewa tehwa-schehlastiba un apschehloschanahs lai man nenahf par labbu, bet lai winsch manni kâ suhragalwigu un apzeectinatu grehzineeku muhschigi ellé fohda; Pestitaja swehtahs un dahrgahs affinis, ko winsch wisseem zilwekeem par labbu islehjis un wifs, ko Jesus Kristus faweem isredseteem nopelnijis, lai man pasubd, lai man uf swehtibu nepalihds, bet Jesus tas Rungs pastarâ deenâ lai man irr bahrgs fohgis. — Kas aplam swehre, tas grihb til daudš fazziht: Ja aplam swehreju, tad swehta Garra deewigee wahrdi, kas wisseem tizzigeem par eepreezinaschanu, man lai nenahf palihgâ. No fristigahs draudsos es grihbu buht isflehgts, no winnas ailsuhgfschanahm negribbu ne kahda labbuma, spreddikis lai man ne ko nepalihds, grehki lai man neteef peedohti un es negribbu uf swehtibu augfchâzeltees, bet ar meef un dwehfele muhschigi buht pasuddinahs. Wehl; tahds zilweks, kas aplam

swehre, atfakka Deewam: Tehwam, Dehlam un swehtam Garram un padohdahs wellam un winna draudfibai; wiwſch fakka: Ja aplam swehreju, tad lai wiwſch irr nolahdehts, kas pafaulê man peederr; nolahdehts lai irr mans tihrams, un lai es ne kad winna augkus nebaudu; nolahdeti manni lohpi, lai tee man ne kad neidohdahs; nolahdehts lai es pats efmu pee il katra darba, fo ufneemmohs.“ — Juhs, behrni, iſbiſtatees dſirdoht, tà ihſti irr ar tahdu swehreſtibu, fo waldiba pagehr. Ta irr 1) apdohmigs, swehts darbſ. 2) Wiſſſinnofcho, swehto un taiſno Deewu tur peenemm par leezineeku, fa pateefibu runna 3) Swehretajs ſawu wiſſleelako meefigu un garrigu labbumu gribb paſaudeht un muhſſham ellê kluht paſuddinahts, ja wiwſch aplam swehre.

Swehreſtibas daſchadiba. 1. Leezineeku swehreſtiba; swehrejoht te zittu darrifſhanâs ſcho wai to apleezina. 2. Uttaifnoſſhanahs swehreſtiba; swehrejoht te apſuhſamais no kahdas wainas, fo warretu buht padarrijis, wallâ taiſahs un tà ſawu newainibu apleezina. Tâ p. pr., ja kahda mahja nodeggufi, tad tam, lam ta peederr, ar swehreſſhanu jaapleezina, fa taſ winnam neſinnohht un negribboht notizzis. 3. Ammata swehreſtiba; swehrejoht te apfohlahs, ſawu ammatu uſtizzigi waldiht, tà swehre mahzitaji, teefneſchi, walſtwezzakee. 4. Karroga swehreſtiba; tahda ſaldatam jaſwehre, apfohloht, fa ſawam waddonam, ſawam farrogam buhs uſtizzigs.

Swehrecht brihw. Weſſelas tizzibas-ſchkirras, tà kwehkeefchi (Quâker) un mennoniti, swehreſſhanu turra par aiſleegtu; winni neswehre un winnu wahrds „ja“ un „ne“ waldibas preekſchâ til pat geld, tà swehreſtiba. Gan ſinnams, kriſtiga zilweka wahrds, kas Deewa waiga preekſchâ un pateefibâ dſihwo, eerastâ dſihwes-ſahrtâ til pat swehts un tizzams, tà wiſſſwehtaka swehreſtiba. Bet tomehr tizzam, fa waldiba, lai iſdohtohs pateefibu ſinnaht dabbuht, drihſt pawehleht swehrecht un kriſtitam zilwekam tad jaſwehre. Jo 1. Mohſus bauſlibâ atlauts swehrecht, 2 Mohſ. 22, 11: Tad winnam buhs pee ta Kunga noſwehrecht ſtarp abbejeem. 5 Mohſ. 6, 13: Tew buhs pee Deewa wahrda swehrecht. Pateefiga swehreſtiba jau arr Deewam par gohdu un winna wahrdam par swehtifſhanu. 2. Deews pats swehre, ſinnams pee ſewis paſcha, tadeht fa augſtaka wairs naw; p. pr. pee Abraama, 1 Mohſ. 22, 16, ſa-

libds. Ebr. 6, 16—18; pee Dahwida, dj. 89, 36. 3. Jesus swehreja, Matt. 26, 63; augstpreesteris fazzija: Dshwo Deewu minnedams tewi peespeeschu, tew buhs man fazzjht —. Un tas kungs us schahdu waldibas usstahschanu atbild: Tas esmu. Ta arr Bahwils, 2 Kor. 1, 23: Es Deewu peesauzu par leezineeku. 1 Tim. 5, 21: Es apleezinu preeksch Deewa un ta kunga Jesus Kristus. 4. Ebr. 6, 16 stahw: Swehreschana wiffai bahrschanai gallu padarra; pr. tas pats pehdigais padohms, pee ka waldiba, gribbedama taisnibu issinnah, warr tertees, ka wiana Deewam laisch starpa nahkt. Kas apwehrets, tas ta paleek un wiffahm striedem irr gals.

Nepateesa swehreschana. Ta noteek, ja kahds 1) kaut ko apwehre, ka tas pateesiba effoht un taf sinn, ka tas melli. 2) Ja swehrejohkt kaut ko apnemmahs un taf to ne fad negribb darriht. 3) Ja swehrejohkt kaut ko apsohla turreht un swehreschanas-brihtina prahts to teescham arr gribb, bet pehzak taf neturra un sawu apsohlishchanu nepeepilda. Tas irr breefmigs grehks. Nepateesi swehretajam Deewa augsto, gohdibu, wiffurklastbuhdamibu, wiffsinndamibu, wiffspehziibu, swehtumu un taisnibu atgahdina, un winsch wiffu to apfmej un eeksch Deewa ne mas netizz. Ta irr Deewa wahrda tihscha apmehdishana un saimoschana. Tahds zilweks Deewa dusmibai leek us sewi krist, atsacka Deewa mihlestibai, Kristus nopelnijumam un swehta Garra eepreezinaschanai. Winsch newarr to Deewu peeluhgt, ko winsch aisleedhs; winnam firdi naw ne kahda meera. Winsch pats few muhschigo swehtibu par pasudduschu notezis un ta pats few spreedumu taisjis, ka gribboht kluht muhschigi pasuddinahs; un to winnam neatlaidihs, jo Deews teescham nelaischahs apfmeetees. Ak breefmiga leeta, behrni, Deews lai juhs wiffus pasarga! Re, labbak wiffu saudeht, tehreht, ne ka par nepateesi swehret! — Ar zeetumu un Sibiriju waldiba tahdus sohda, kas aplam swehrejuschu. Un Deews fakka sawds wahrds, Mal. 3, 5: Es ateeschu pee jums us sohdbu un buhschu ahtris leezineeks prett teem, kas nepateesi swehre. Deews lai muhs wiffus no ta pasarga. Amen!

Trefchais bauflis.

Tew buhs fwehto deenu fwehtiht.

Kas tas irr?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtoht, lai Deewa mahzibu un winna wahrduš nepulgojam, bet tohs pašhus fwehtus turram, labpraht dširdam un mahzamees.

Swehto deenu fwehtiht.

Schinni baufli daschadas gruhtibas eefšâ, par kahm skohlmeistars ar behrneem lai neaprunnajahs, — te par wjadšigakahm leetahm jarunna, — furras winnam tomeht fewi japahtdohma. Schis bauflis: Tew buhs fwehto deenu fwehtiht, bija Deewa baufliba wehl plaškati isteikts, 2 Mohs. 35, 3: ne kahda ugguns uštaiššchana fwehtâ deenâ; 2 Mohs. 16, 29: ne kahda zekâ dohschanahs; 26 p.: ne kahda mannas laššchana. Un tur klaht bij fajzihts: Nolahdehts lai irr, kas neapstiprina wiššus šchahs bauflibas wahrduš, pehz teem darridams. Kad Israels prett to grehkoja, tad wišš to arr šawâ širdšapsinâ šajutta. Un wehl wairaf 2 Mohs. 31, 15: Kuršch duffas-deenâ kahdu darbu darra, to buhs nokaut. Šchi nahwes-šrahpe toreis, kad Israela laudis zaur tuffnessi gahja, arr peepildita pee kahda wihra, kas fwehtâ deenâ malku bija šalaffijs, kâ 4 Mohs. 15, 32—36 laššam; wišš Israels winnu nomehtaja ar afmineem. — Bet mums fristiteem rafšihts, Rohm. 10, 4: Kristus irr bauflibas galš; t. i. eefšch wianna un ar winnu baufliba nobeigušees. Kâ tad eefšch wianna? Matt. 5, 17: Ne-esmu nahjis bauflibu atmešt, bet peepildiht. Wiššch wiššpirmaf bauflibu pilligi turrejis. Ja nu wiššai bauflibai ar winnu beigums, tad fwehtdeenas baušlam arr ar winnu jabeidsahš. Laifu- un deenu-šchiršchanas Kristus nozehlis; wiššch irr, tâ kâ Mark. 2, 28 šahw, arri fwehtdeenas kungs. Uš šcho pamattu dibbinadamees apustulis Gal. 4, 10 raksta: Juhs zeenijat deenas un mehnešchus un laifus un gaddus; es bihtošs juhsu deht, ka tiklai wolti pee jums nebušchu šrahdajis. — Bet wai tad baufliba un trefchais bauflis zaur to naw apgahšs? Ar Pahwilu Rohm. 3, 31 atbildam: Ne maf ne! bet mehš bauflibu apstiprinajam. Prohtat, kad Deews

debbest un semmi gattawu bija raddijis, tad winsch swehto deenu eezebla; tad nu ta arr pafaules fahrtigai eetaifschanaï flacht peederr. Schi fahrtiga eetaifschana, duffa, arr fristitam wajadfiga un winsch tai padohdahs, lai winsch gan eefsch Kristus jauns raddijums. Bet schahdai fahrtigai eetaifschanaï winsch padohdahs brihwi, ar firds-patiffchanu un mihlestibu, ne peespeests un ar warru, fà baufliba gribb. Tà fristih's zilweks bauflibu atkal uszell, fristigà brihwibà tomehr neddelas pirmo deenu, swehtdeenu, par duffas-deenu peenemdams. — Daschreis mehds fazzicht, wezzahs derribas zeeschiba bauflibas dehl jaunà derribà effoht beigusees. Tas pirmat ne fur jaunà derribà nestahw un tad arri, ar to fristiteem dohd kahdas ne kahdas atlaufchanas un walkas un paleek tomehr bauflibas faitès un uskraujahs winnas lahstus. Jo arr patti wiffzeeschaka Schotteeschu-swehtdeenas-swehtifchana irr swehtdeenas bauschla pahrfahpfschana. Bet lai nu tahda grubta isskaidroschana paliktu neaistifta, tad zitta zella naw, fà taifni fazzicht: Kristus irr bauflibas gals: no bauflibas faitehm, spaida un pahtagas (jo tahda baufliba irr, fazzidami: jew buhs — un: nolahdehts —) winsch muhs atfwabbinajis. Tam, fas irr eefsch Kristus, wezzahs leetas pagahjuschas, winsch jauns raddijums, winsch tà pat fà Kristus, swehtdeenas fungs. Bet tà pat fà Kristus, lai gan swehtdeenas fungs buhdams, brihwà mihlestibà few pascham bauflibu atkal spehlà zehla un, Luth. 4: „wehz fawa eeradduma swehtdeenà gahja basnizà“, tà pat arr fristigais darra. Labyrah'tigi un no mihlestibas fristigais schahdam noliffumam padohdahs, Deewa bauschklus peenahzigi un Deewam patihfami turredams un eemanto scha bauschla swehtibu. Wezsee tehwi, Tertullijans, Klemens, Origen's, Augustins, Krisostoms us fristigahs brihwibas pamattu dibbinadamees jau mahzija, fa fristih's zilweks if deenas swehtdeenu swehtijocht. Jo paschu arr tizzibas-isskaidrotaji mahzija un Lutters fawà leelà katkifmè treschà bauflì fakka: Mums fristiteem ar scha bauschla rupjo (pahrwirfigo) fapraschanu ne kahda dalka, jo ta tihri ahri'ga leeta, itt fà wiffi zitti w. d. liffumi, pee ihpaschahm eeraschahm, zilwekeem, laifa un weetas turredamees, furri nu zaur Kristu wiffi atlaisti.

Sarunna.

1. Swehta deena. Muhfu treschais bauflis 2 Mohf. 20, 8—11 tahds: Peeminni swehtahs deenas, lai tu to swehti. Seschas deenas tew buhs strahdaht un wissu fawu darbu darriht, bet septita deena irr ta Kunga tawa Deewa duffas-deena, tad tew nebuhs ne kahdu darbu darriht, ne pascham, ne tawam dehlam, ne tawai meitai, ne tawam kalpam, ne tawai kalponei, ne tawam lohpan, ne tawam swechineekam, kas tawos wahrtds. Jo seschas deenas irr tas Kungs debbest un semmi, juhru un wissu, kas tur eelscha, darrijs, un irr septita deena duffejis. — Schee wahrdi aistrahda us to stahstu par pascales raddischanu, fur 1 Mohf. 2, 2. 3 stahw: Deews septita deena, fawu darbu nobeidsis, duffeja no wissa fawa darba, so bija darrijs, un swehtija septito deenu un to eeswehtija, tapehz fa bija duffejis no fawa darba. — Ta tad nu septita deena bija Deewa duffas-deena. Swehta deena, schis wahrds irr pahrtulkohts no Ebreeschu wahrda: sabbat, tas apshme: duffa. — Duffas-deena nu papreeshu nosaukta par Deewa duffas-deenu, ta 2 Mohf. 16, 25 stahw, fur Deews duffeja un, 2 Mohf. 31, 17, fur Deews atspirdsinajahs. Bet swehtdeena (duffas-deena) zilweka dehl darrita, ta Jesus fakka. Lai nu schi deena arr zilwekam buhtu jo zeenijama, tad Deews to eeswehtija, t. i. to no neddelas zittahm deenahm atschlihra, un to swehtija, t. i. winnai labbumus un dahwanas peeschlihra. Jo eesahkumâ jau zilwekem bija fazzihst: Waldat un pahrwaldat semmi. Ar scheem wahrdeem Deews zilwekam fawus darbus uslikka; itt fa muhsu bauflî jau stahw: Seschas deenas tew buhs strahdaht. Bet ta fa zilweks dalku dabbuja pee Deewa darbeem, ta winnam arr dalka bij jadabbu pee Deewa duffas, pee „Deewa atspirdsinaschanahs“, kas pehz pabeigta darba duffeschanâ dabbutama. Ahdams pirmo duffas-deenu, un winnas swehtischanu un eeswehtischanu lihds peedsihwoja, tapehz laikam gan wezztehwi duffas-deenu buhs zeenijuschî turreht, jo ta jau preesch bauflibas dohschanas peeminmeta (2 Mohf. 16, 23). — Kristiga draudse, kurrâ Kol. 2, 16 eezeltu swehtku wai jaunu mehneschu wai swehtdeenu dehl no ne weena nelaischahs teesahht, ta fawu duffas-deenu no septitahs deenas, festdeenas, us neddelas pirmo deenu, swehtdeenu, pahrzehluft. Jo schinnî pirmâ deenâ Tehws fawu raddischanu eesahjis, gaismu raddidams; schinnî deenâ Deewa Dehls nahwes

walgus puschu rahwis un fawejus ar meera=fweizinaschanu usrunnais; schinni deenâ fwehtais Gars fawu pirmo draudsi ar gaismu un spehku peepildijis. Schee trihsweeniga Deewa trihs leele darbi irr winna draudsei swarcigi deesgan, winnu deht fwehtdeenu nihlu un dahrgu turreht. — Ta Kunga deenu, kâ fwehtdeena jaunâ derribâ par. 1, 10 nosaukta, jau apustulu laikôs fwehtija. — Schi deena nosaukta par duffas-deenu, tapehz ka tannî duffam, t. i. ne kahdu darbu nedarram; tannî deenâ no wisseem laizigeem neddelas-darbeem meers jamett un jaastahjahs. Wissapreekschu tad lai nu fwehtdeena tew irr par duffas-, par meera-deenu. Turrefim to par Deewa leelu dahwanu, ka winsch if neddelas weenu deenu preeksch muhsu meefigas duffas dohd. Zaur grehseem tas nahjis, ka zilwefam gruhti jastrahda un gallâ nahwe jazeesch: Ar waiga fweedreem tew buhs fawu maifi ehst, teefams tu atkal par semmi paleez, no ka tu effi nemts. Bet deenischlais darbs, lai kaut kahds buhdams, nogurdina rohkas un kahjas, nogurdina galwu un prahtu. Juhâ nahat labpraht skohlâ un es arr esmu labpraht pee jums; bet juhâ preezajtees fwehtdeenai nahloht, wai naw teefa? un es labpraht juhfu preekschâ issaffu: es arr: sapehz? Jj. 7, 2: Kâ kalps ilgojahs pehz ehnas un algadsi us algu gaida, — tahdas irr zilwefâ deenas. Nu nahf fwehtdeena, furrâ Deews mums atkauj weenu deenu neddelâ meerâ buht. Wissa mahja lai irr meerâ, un ir paschi kustoni itt kâ baufliba pawehl. Pagani no ta ne fo nesinnaja un Katons (Cato), Rohmeets fakka: Sirgehseam, sirgam un ehseam naw ne kahds meers dohdams. Tâ nu ta Deewa leela dahwana, ka winsch mums weenu deenu if neddelas lauj atpuhstees. — Ko tad gan par to dohmafim, ja kahds, kâ deewamschehl daudsreis noteef, fwehtdeenâ tâ pat fawu darbu rihfo un padarra, kâ darbu-deenâs? kâ ammatneeki, semmesfohpeji. Ta irr nepateiziba par tif dahrgu Deewa dahwanu, par meeru. Ta irr winna bauflâ nizzinaschana. Tapehz, b. m., turrat if neddelas weenu deenu fwehtu, kad leeli usaugat un us fawu rohku dsihwojat. Un ja juhâ gahjejus un kalpus dabujat tad uskaujat un dohdat winneem arr fwehtdeenu, meera-deenu, furrâ winni warr atspirdsinatees. Melanktons kahdreif pee ehdamagalda ar grahmatu farakstischanu puhlejahs. Lutters winnam spalwu noxehma, fazzidams: Deewam neween ar darbeem warr kalpohht, bet arr ar duffeschanu, jo tapehz winsch fwehtu deenu

dewis. — „Swehtdeenâ tapeh; lai darbâ stahw meerâ, lai sfreeschanas un eeschanas mittejahs, lai trohfschni apfluss, fa lai pasaule warr manniht, fa wiara weena patti kluffa naw, un lai zihweka gars fajuh, kas winsch irr, lai winsch weenojahs, us debbes' Tehwu pazekahs. Bet, al preeks! debbes' Tehws patâ pee tewis semmê nolaischahs, tahdu swehtdeenâs = flussumu tew eekschâ redsedams. Swehtdeena lai irr taws preeks un gresnumâ. Relaid fawu swehtdeenu femim laupiht, ta irr dahrga manta. Ja tu tahdâ deenestâ ej, kurrâ tew brihwas swehtdeenâs naw, tad tu fawam preekschneekam wairaf ne fâ fawas rohkas un fawu galwu apsohlijis, tu fawu dwehfeldi pahrdewis. Tas newarr derreht.“ (Harms.) — Bet es til tuffsch un man til gruhti klahjahs, fa man pee fawa darba arr swehtdeena klahht janemm. tâ kahds warretu fazzih. Atbilde: Swehtdeenâs swehtischanai Deews swehtibu klahht peebeedrojis, wai to tizzi? Ja tu to tizzetu, tad tu nestradatu un teescham scho swehtibu ir pee semmes leetahm peedshwotu. Tawa tezeschana un sfreeschana un darboschanohs taf ne ko nevalihds, ja Deews to neswehti. To (to?) warrat redseht 2 Mohj. 16, 29, fur stahw: Redsat, tadeht fa tas Kungs jumâ duffas-deenu dewis, tad winsch jumâ dohd diwu deenu maifi. Lai gan tikkai feschâs deenâs mannu drihtsjesa lassihht (til pat fâ kahdu darbu strahdabt), tomehr septitâ deenâ ne weens nebija baddâ. Kapeh; ne? Tas Kungs dohd swehtdeenu un dohd arr maifi. Tapeh;: Swehtdeenâs darbam naw ne kahdas swehtibas = bet swehtdeenâs swehtischana darbu paschfir un swehti zauru neddelu. — Wai tad swehtdeenâ ne kahdi darbi naw atkauti? Kristus atbild Luhl. 14, 5: Kas irr juhfu starpâ, kam faws wehris wai ehsejis eekriht affâ un winsch to tuhlin neiswell swehtâ deenâ? Zwillkschana no affas irr nohtes-darbs; kapeh;: Tahdi nohtes-darbi te atkauti. Kurri tahdi p. pr. pee mums? — Bet ko dohmajat no scha stahsta. Man kahds kurrneeks bija pasihstams, kas il swehtdeenâs strahdaja, ir pa spreddila laiku, un kad wiara tadeht jautaja, tad dabbuja dsirdeht par „apawahm, kahm nohtigi gattawahm jateefohht.“ Ne, ta irr swehtdeenâs apgahnischana. Tas patâ whrs arr netikka us preekschu, bija un palikka nabbags un tuffsch, lai gan zittadi gohdigs un kahrtigs buhdams. Remm' tadeht wehrâ, fa tu kahdu darbu par nohtes-darbu netaisi sikhstuma wai peknaâ deht, fur ihstas nohtes naw; fâ tas prohtams?

Gribbu to praßiht: Ja pa feena un labbibas-plaujamo laiku bes mitteschanahs flitts laiks, wai tad drihtst swehtdeenâ strahdaht? Tas ihsti naw nosakkams, bet jafakka, ka zitta padohma te newarr doht, lâ scho: Kristigs zilweks, kam Deewa wahrds swehts, jauta sawu firdsapinna, ja winsch stohmahs scho wai to darriht, un tad tahs balsij klausa. Zo ne peespeeschana, bet deewbihjafchanahs un mihlestiba us Deewu ihsti kristigu zilweku skubina us wiffahm leetahm un arri us swehtdeenâs swehtischanu, lâ Lutterâ trescho hausli isskaidrodams fakka. Pa wiffam winsch deew'wahr-laiku turra swehtu, un tannî brihdî bes leelas nohtigas wajadsibas ne kahdu darbu nedarta, lai arr swehtdeenâs-liffumi to neaisleegtu. Kahds prahwests (Harmâ) kahdreif swehtdeenâ draudsi pahluhkoja. Bija labbibas-plaujamais laiks un deen'no deenas bes mitteschanahs leetains, bet tannî swehtdeenâ jauks laiks. Pee galda ehdoht runnaja par plauschunu un flitto laiku. Rentineeks kahds, kas arr flahht bija, fazzija us mahjitaju: Prahwesta fungs, tas taf buhtu tihri grehks, ja schodeen ferru mahjâ neatwestu. Prahwests atbildeja: Sakkat labbak tâ: Tas nebuhtu ne kahds grehks, ka schodeen ferru mahjâ atwestu. — Râ prahwests dohmaja? Bet rentineeka wahrdi (kahdi tee bija?) tâ faprohtami, lai gan winsch tâ nebuhtu gribbejis fazziht, itt ka ik katru swehtdeenu ferru warroht mahjâ atwest, un ja to nu nepahrejoschâ leetus-laikâ nedarroht, tad tas effoht grehks. Wehl kahdu ihfu stahitu. Kahds sawus swehtdeenâs darbus ar to mehdsa aibildinaht, ka winsch fazzija, labbaki taf effoht strahdaht, ne lâ aplahrt wasatees. Mahjitajs, to kahdreif dsirdedams, fazzija: Tas tâ pat, itt lâ kad fazzitu, labbaki effoht sagt, ne lâ nokaut. — Râ? Abbejadi grehks. — Jesus swehtdeenâ arri mihlestibas-darbus darrijs, p. pr. wahjus dseedinajis, un zaur to ir numâ mahjijs, swehtdeenâ mihlestibas-darbus darriht. Kurri tee irr? Wahjus apmekleht, wahjus kohyt, behdigus eepreezinaht, truhkumu zeesdamus atspirdsinaht. Zo tas Kungs sihme, Matt. 12, 12 fazzidams: Swehtdeenâs peederrahs labdarriht. Zehl. 1, 27 fazzihis: Bahrinus un atraiknes winnu behdâs apmekleht irr schkihsta un ne- apgahnita deewkalposchana; un Deewam kalpoht jau swehtdeenâ ihsti peeklahjahs; to tad nu darri. Kahda zeeniga, baggata un deewbihjiga leelmahte mehdsa swehtdeenu pehzpufsdeenâs ar sawahm abbahm peeauguschahm meitahm pa nabbagu un truhkumu zeesdamo mahjahm aplahrt eet, tohs winnu behdâs usmekledama un teem

palihdsedama. Tahdâ wihsê winna arr fawas meitas gribbeja eeraddinacht, lihds ar sinnamo deewkalposchanu arr wehl zittu deewkalposchanu turreht; kurrû?

2. **Swehtiht.** Swehtiht irr: atschkirt preeksch Deewa un deewischigahm leetahm. Swehtahs deenas, swehtdeenas un swehtku-deenas, no zittahm deenahm atschkirtas zaur to, fa tahs, fâ jau dsirdejam, irr duffas-deenas, bet schahs darba-deenas. Bet swehta deena besgalligi wairak, ne fâ duffas-deena ween: winna jaswehti, t. i. winna ar Deewa un deewischigeem darbeem japawadda. Kâ tas darrams? (kas?) Isskaidroscharâ Lutters trihsahrtigi atbild: 1) kad Deewa mahzibu un winna wahrduhs swehtus turram un tohs nepulgojam; 2) kad tohs labpraht dsirdam; 3) un mahzamees. Apzerresim to plaschaki.

Deewa mahzibu un winna wahrduhs swehtus turreht. Deewa mahziba te apshme spreddiki; tã Lutters arr ihsi katkismê rakstijis: spreddiki un Deewa wahrduhs buhs swehtus turreht. Kas to darra, tas swehto deenu swehti. Kâ tã? 1 Tim. 4, 5: Tas teel swehtihths zaur Deewa wahrdeem un luhgschanu. Deewa wahrdi, fo todeen isskaidro, lassa, klausahs, apdohma, to deenu darra par swehtu deenu. Lutters salka (leelã katk.): „Deewa wahrdi irr swehtums pahr wisseem swehtumeem. Deewa wahrdi irr ta manta, kas wiffas leetas swehtas darra, zaur kurreem arr wiffas leetas irr swehtitas. Kur un kad ween Deewa wahrduhs walka, mahzoht, klausotees, lassohht wai apdohmajohht, tur un tad zilweks pats, deena un darbs swehtijahs, ne ta ahriega darba deht, bet Deewa wahrda deht, kas muhs wiffus par swehteem darra. Tã dsihwoschanai un darbeem Deewa wahrdds japaleek, ja tee Deewam patihkami un swehti gribb buht. Kur tas noteek, tur treschais bauflis eet spehkã un teel pcepildihts“ Tad nu tahds swehto deenu swehtu turra, kas itt ihpafchi todeen Deewa wahrduhs un winnu mahzibu swehtu turra; kas no darbeem mittejahs un us spreddiki klausahs, wai arr Deewa wahrduhs grahmata lassa un apzerre. — Bet tur pretti tahds swehtdeenu apgahna, kas spreddiki un Deewa wahrduhs pulga, pr. neleekahs par to ne sinnoht; scho to zittu lassa, tikkai Deewa wahrduhs ne kad nelassa; ne kad basniã ne-eet.

Labpraht dsirdeht (klaufsites). Kas Deewa wahrduhs par tahdu swehtu leetu turra, zaur fo ir zilwekam swehtam japaleek, tas arr us spreddiki un Deewa wahrdeem labpraht klausifees. Tahds

zilwek's sinn, ka pateefibas atsihschana, pestifchana un dsihwiba naw
winnam pascham eefschâ: Tapeh; winnam jalaischahs mahzih
un fazzih, jaklaufahs, jamahzahs, jaraddinajahs, jausmanna.
Swehtâs deenâs, kad darboschanahs fluffu, winsch tad klausahs, fo
Deewa wahrdi winnam mahza par pateefibu, atsihschanu, pestifchanu
un dsihwibu. — Winsch labpraht klausahs, kâ te fazzih's. Win-
nam preeks to klausitees, winsch to klausahs bes apnitschana's, ilgo-
damees peh; pateefibas. 1 Tim. 2, 4 stahw: Deews gribb, lai
wiffi zilweli muhschigi isglahbjahs un nahf pee pateefibas atsihscha-
nas. Bet pee pateefibas atsihschana's zittadi newarram tift, kâ zaur
klauffichanohs, tizzeschu, raddinashanohs pateefibu darriht. Ew. 1, 13:
Zaur Kristu juh's dsirdejuschu to pateefibas wahrdu, juh'su pesti-
fchana's preeka-wahrdu. Israelam Deews zeeschi bij peekohdinajis,
swehtâs deenâs kohpâ fanahft un Deewa wahrdu's klausitees (3 Mohs.
23, 2; 10, 11; ap. d. 15, 21). Tâ arr kristiga draudje sweht-
deenâs un swehtkôs sapulzejahs, Deewa wahrdu's dsirdeht. Darri
tu arr tâ. Kas basnizâ ne-eet, tas nizzina Deewa haufli.
Basnizâ ar wiffu draudsi Deewa wahrdu's labpraht dsirdeht, us to
lai muhs wehl schee wahrdi pamuddina. Luf. 4, 16 fazzih's:
Un Jesus Nazaretê nahzis, eegahja peh; sawa eeradduma basnizâ
swehtdeenâ. Prohtat, Jesum zauru muhschu bija eeraddum's,
draudses sapulzehm peebeedrotees. Winsch, Deewa Dehls,
swehtdeenâs Kungs, Deewa hauschlam (kurram?) labprahtigi paklau-
fijis, tas jou deesgan muhs warretu passubbinahft, winnam passat
darriht. Us to muhs arr apustulis Ebr. 10, 25 pamuddina: Ne-
atstahjat sawas sapulzes (kurras?), kâ daschi mehds (muhsu deenâs warretu
fazzih: kâ draudsi mehds; kâ leelakais pulks mehds. Breesnigi!),
bet pamahzat zits zittu. — Treschkahrt. To teescham par leelu
gohdu turra, kehina wai keisara preekschâ drihtsteht rahditees un ar
to sarunnatees; zil daudf wairaf — dohmajat to paschu no Deewa.
Ja, kas ilgu laifu warr nodsihwoht, ar draudsi Deewa preekschâ
basnizâ nenahzis, tas mas atskahr'sch no ta gohda, pee kehiniu- un
preesteru-zilts peederreht, fur apustulis kristitohs, preeksaita. Kursch
Luttera wahrds muhsu hauschla isskaidroschanâ us tahdu sihmejahs?
Winsch pulgo spreddiki un Deewa wahrdu's. Ak zil glufchi zittads
prahts swehteem Deewa wihreem bijis! Lassam D. ds. 84, 2—5:
Zil mihligas tawas mahsweetas, ak Kungs Zebaot! Manna dwehsele
eefahrojahs un ilgojahs lohiti peh; ta Kunga pagalmeem, manna

firds un mannas meefas preezajahs eeffsch ta dsihwa stipro Deewa. Ir putnis irr atraddis nammu un besdeliga sawu ligidu, fur ta sawus behrnus isperre, — pee taweem altareem, Kungs Zebaot, mans kehniensch un mans Deews. Swehtigi irr, kas tawâ nammâ dsihwo; tee tewi flawe weenumehr. — D. ds. 27, 4: Weenu leetu no ta Kunga luhdsjohs, to meleschu tikfufchi: ka es ta Kunga nammâ warru dsihwoht wissu sawa muhschu, flattitees ta Kunga jaufo buhschanu un wianna swehto weetu apmekleht. Tâ wajaga buht, mums newajaga meera buht, mums wajaga faut kas truhst, kad ilgu laiku ne-essam warrejuschi basnizâ tift. Tâ bija Dahwidam, kas no Saula tufnessi behgdams ilgu laiku deewkalposchanai newarreja peebeedrotees. Winsch falka D. ds. 63: Mannai dwehfelei flahpst pehz tewis, tå pehz tewis flattohs swehtâ weetâ; tas buhtu mannai dwehfelei itt lâ kad wianna ar taukumeem un gahrdumeem paehstohs, kad manna mutte ar preezigahm luhpahn tewi warretu flaweht (pr. tawâ swehtâ weetâ). — Fridriks Wilkums III., Bruhschu kehniensch, lifta sawâ istabâ deewkalposchanu turreht, kad no draudses deewkalposchanas basnizâ bija aiskawehts. Winsch mehdsja fazzicht: Swehtdeena taifa neddeku. Râ tas gan prohtams? Ja swehtdeena ar Deewu eesahkta, tad —; ja tâ naw, tad —. Kursch no juns sinna, kas par wezzo Annu fazzichts, kurra tobrihd, kad Jesus-behrnu Deewam preekschâ stahdija, arr deewa-nammâ eenahja? Luhl. 2, 37: Ta neatsahjahs no deewanamma, ar gaweschonu un luhgchanu deen un nakti Deewam kalpodama.

Mahzitees. Un mahjamees, tâ Lutters wehl flahst falka. Juhß gan sinnat, ka klauwschanahs arr warr buht bes mahzischonahs: Kad us Deewa wahrdeem til ween eeradduma dehl klauwahs un no mahzibas ne to nepaturra. Urri mahjâ tew buhs Deewa wahrduß, kahdu dseefmu, spreddiki ar tahdu nodohmu lassicht — ar kahdu nodohmu? Jo ar Deewa wahrdu mahzischonohs zittadi, ne lâ kad tu zittas leetas mahzees: Tu mahzees us muhschibu, mahzees us sawu swehtibu. Tapehz klausees no firds, par sawas dwehfeles swehtibu ruhpedamees, neinm' pee firds un bruhke to few par labbu. Tu gan sinni, kas par Mariju Jesus mahti fazzichts, kad wianna kahdu Deewa wahrdu dsirdeja? Luhl. 2, 19: Wianna wissus tohs wahrduß paturreja, tohs sawâ firdi apdohmadama. Un Jesus tas Kungs tohs swehtigus teiz, Luhl. 11, kas Deewa wahrduß dsird un pasarga; to falkoht winsch laikam gan us sawu

mahti dohmaja, tadehl ka lahda feewa winna mahti fwehtigu teiza: Swehtigas tahs meefas —.

3. Peeminni. Peeminni fwehtahs deenas, lai tu to fwehti, fchee wahrdi muhsu bausklam wehl preefchâ klahl peelitti. Tas irr tahds wahds, ko es, b. m., wehl ihsti juhsu firdij un firds-apsinnai gribbetu usfaukt: Peeminnat fwehtdeenas, lai juhs to fwehtijat. Jo tuhstoschi, millijoni to nedarra un fwehtdeena winneem til pat, kâ latra zitta deena; winneem naw ne weenas fwehtas, ne weenas kluffas deenas. Un ja tr arr gribbetu fwehtdeenâ eet un skreet, strahdaht un gahdaht, tad lai tew tã irr ap firdi, itt kã Deews tew laipnigi un bahrgi usfauktu: Peeminni, ka fwehtdeena irr meera-deena. — Bet muhsu laikôs wehl wairak tahdu jiltweku, kas to wahrdu: fwehtiht, muhsu bausli pahrfahp: fwehtdeenâ winni gan nestrahda, bet winni to arr nefwehti, bet gan apgahna. Ja fwehtdeenu gribbi fwehtiht, tad sinnams no darbeem tew jaatstahjahs, lai Deews fawu darbu eefsch tewis warr strahdaht. Bet ja Deewam fwehtam Garram faws darbs, pr. tewi-fwehtiht, eefsch tewis jastrahda, tad tew wairak wehl peenahfahs, ne kã tikkai no darba atstahtees. Tad tew peenahfahs kluffu buht un fewi ee-eet, us Deewu, us fawu pestifchanu dohmaht, Deewu luhgt. Bet no tahda kluffuma, tahdahm dohmahm, tahdas luhgshanas millijoni kristito lauschu ne ka negribb sinnaht. Swehtdeenu winni apgahna, fawahm islustefchanahm pakkak dshdamees, furras taifni us fwehtdeenu pataupa, tadehl ka tad, pehz winnu dohmahm, wiffwairak wallas effoht: Ibraulafchanahs, zeemoschanahs, fur kas labs ko redseht nn dshdeht, danzofhana un dshfchana. Rahds fazzijis: Keelako daku grehtu kristitee laudis fwehtdeenâ padarra; wai tas teefa? Skattees ween, kã ammatneeki, rohlpelni, puifchi, meitas, pilsehtneeki dshwo. Baidigi! Bet tew nebuhs turretees pee pulka launu darriht, tã Deewa wahrdi fakka 2 Mohj. 23, 2. Peeminni fwehtdeenas, lai tu to fwehti. Un jo tu to aismirstu, tad basnigas pulksteni, kas fwehtdeenâs flann, tewi lai atgahdina un fauz, itt kã fazzidami: Peeminni, peeminni! Lai Deews dohd, behrni, ka jums mahjã naw meera, fwehtdeenâ basnigas pulkstena balfi dshdoht, wai wehl labbaki faktoht, Deewa balfi dshdoht. Tad dohmajat tã: Tu newarri weenu paschu stundu, wai diwas stundas Deewam fawam mihlam Tehwam, Jesum fawam mihlam Pestitajam, un fawam Swehtitajam basnijã atdohtees? un tew tomeht wairak ne kã fims stundu pa neddeku

laika preefſch taweem darbeem un tawahm luſtehm?! Zilwekſ, peeminni! —

Ja neſpehji ar draudſi koſpâ Deewam falpoht, zaur wahjibu wai zittadi fâ aiſkawehtſ, tad turri deewfalpoſſchanu mahjâ. Kaſ taſ irr? To taſ wahrds patſ iſſacka. Taſ uſ preefſchu tawâ mahjâ lai paleek par eeraddumu; kaſ? Lauji Deewam ſwehtdeenâ eefſch tewiſ ſtrahdaht. Zaur winna wahrdu, kaſdas dſeeſmaſ, kaſda ſpreddika laſſiſſchanu un apdohmaſchanu; ſawu dſiſhwoſſchanu pahrdohmajohht, uſ nahwi, paſtaro teeſu un muhſchibu dohmajohht. Kol. 3, 16: Kriſtus wahrds lai miht baggatigi juhſu ſtarpâ, mahjidami un paſklubbinadami ſewi paſchus ar ſwehtahm dſeeſmahm un pateizibaſ-dſeeſmahm un garrigahm dſeeſmahm, tam Kungam miſligi dſeedadami ſawâſ ſirdiſ. Ja ſwehtdeenâ newarri baſniza tiſt, tad lai baſniza irr tew eefſchâ; fâ taſ jaſaproht? un dſeeſmu- un ſpreddiku-grahmata arr klaht.

Sarunnaſimeeſ wehl par muhſchigo ſwehtdeenu. Zahr. par. rakſtihtſ: Tee mirruſchee, kaſ eefſch ta Kunga nomirſt, duſſ no ſawahm darboſſchanahm. Tad nu tur irr duſſa, muhſchigi, un muhſchiga ſwehtdeena. Iſredſeteem tur muhſchigi taſ peederrehtſ, ko winni te nepilligi tiſſkai iſ ſeptitahtſ deenaſ dabbuja: Duſſa, deewfalpoſſhana, Deewa ſlaweſſhana. Par to arr rakſtihtſ Ebr. 4, 9—11: Wehl atleek (irr preefſchâ) ſwehta duſſa Deewa laudim; tad nu lai darbojameeſ, tanni duſſâ ee-eet. Râ tad uſ to darboſimeeſ? Lai ſirdſ daudſtreiſ tur pozellahſ, kur ta muhſſham dſiſhwoht wehlahſ. Debbef' draudſeſ ſwehtdeena un deewfalpoſſhana par. 7, 9 u. t. tâ aprakſtita: Eſ redſeju, raugi, leelſ pulkſ, ko ne weenſ newarreja ſkaiſtiht, no wiſſadahm tautahm un zittim un laudim un wallodahm ſtaſweja ta gohda-krehſla un ta Zehra preefſchâ, apgehrbti ar baſtahm garrahm drehbehm un palmuſarri winnu rohkâſ, un kleedſa ar ſtipru baſſi un ſazzija: Ta peſtiſſhana peeder muhſu Deewam, kaſ uſ gohda-krehſlu fehſch un tam Zehram! Un wiſſi engelſ ſtaſweja wiſſapfahrt tam gohda-krehſlam un mettahſ ta gohda-krehſla preefſchâ ſemmê uſ ſawu waigu un pee- luhdſa Deewu ſazzidami: Amen, teiſſſhana un gohdſ un gudriba un pateiſſſhana un ſlawu un warra un ſpehſſ peeder muhſu Deewam muhſchigi muhſſham, Amen! — Wai jumſ griſbetohſ taſdu ſwehtdeenu lihdſ ſwehriht, behrni? Nu tad ſwehtijat ſwehtdeenu

te semmes wirfû. Swehtigi tee, kas Deewa wahrduš
dsird un pafarga.

Draudses deewkalposchana.

Sarunna.

Dsirdejam, ka swehtdeenu tà swehti, kad draudse Deewa preef-
schâ lohpa fanahf. Tas noteek basnizâ un to nosauz par drau-
dses deewkalposchana. Deewkalposchana, tapehz ka wianam kâ
wiffaugstakam kalpojâ un to gohdu dohdam, kas wianam peederr.
Kalposchana irr: padohschanahs, paklausischana, darboschanahs.
Wifs tas te noteek Deewa deht. Draudses deewkalposchana,
tapehz ka fatram tur brihw pee-eet. Lai arr mehš kahdu swehtibu
no tahdas draudses deewkalposchanas panahthu, tad aprunnasimees
par to, kas tur noteek. Draudses deewkalposchanai tſchetras dallas:
Luhgſchana, dseedaschana, ſpreddikis, ſakramenti.

1. Luhgſchana. Ta irr deewkalposchanas wiffſſwarrigakais gab-
bals, un tomehr to daudſreis par peeliffkumu turra. Luhgſchana
deewa-nammâ til wajadſiga, ka Deews pats ſawu nammu pehz
wianas wahrda nosauz, Gf. 56, 7: Mans nams irr luhgſchanas-
nams nosaukts preefſch wiſſeem laudim. Luhgſchanai pirmais
deewa-nams pafaulê swehtihš, 1 lehn. 8, 30: Klaufi ſawa
kalpa un ſawu Iſraela laufſchu firdsluhgſchanu, ko tee
ſhinni weetâ luhgs, klaufi ſawâ miſchanas weetâ deb-
beſis, af klaufi un peedohd! — Luhgſchana, kad basnizâ ee-eet
un nofehſchahs. Kurra? Tehweija. Kahdas dohmas tew warr
buht pee ik weenas no wianas luhgſchanahm? Tu, mans Tehws,
es, taws behrens, nahku te tawâ nammâ? leez man tawu wahrdu
swehtihš zur luhgſchanu, dseedaschana, klaufiſchanohs, apdohmaschana zc.
Warri arr zittu luhgt, p. pr.: Mikhlais Jeſus, ſcheitan mehš tewi —
Pats ar ſaweem wahrdeem luhgt: leez man tawus wahrduš
klaufitees, patureht, pehz teem darriht, tewi ſlaweht, tew pateift.
— Luhgſchana ſpreddika laikâ. Mahjitajam uſ kanzeli run-
nojht, wianam firds daſchreis tà pahrluhſt, ka daſchi ſpreddika
gabbali luhgſchanas pahrwehrſchahs. Winſch ſpreddika daudſreis arr
eefahf wai pabeids ar luhgſchanu. Tad faleez rohkas un luhſf
mahjitaju wahrduš fluſſam lihſf wai pakkal. — Wiſluhgſchana

un pateiffchana. Pehz beigta spreddika mahzitajs draudses ihpa-
 fchas wajadsibas luhgſchanâ Deewam preeſſchâ neſs. Kapehz to
 darra? Ne tapehz, lai draudſe dabbu ſinnaht, tas un tas nomir-
 ris zc., bet tapehz, lai draudſe ſinnatu un mahzitohs ſcho wahrdu:
 Kad weens lohzecklis zeeſch, tad wiſſi lohzeckli zeeſch lihds, un kad
 weens preezajahs, tad wiſſi preezajahs lihds; fâ tas ſaprohtams?
 Draudſes darbs lai irr arri taws darbs. Kas tew tapehz jadarra,
 kad mahzitajs fakka: Luhgſim wehl par fahdu wahju wihri, tur un
 tur? Saffi firði: Es luhdsu arr; un tew nu mahzitaja luhgſchana
 firði lihds jaluhds. Tâ pat ar pateiffchanahm. Jums ko ſawadu
 jautafchanu: Kâ tas ſaprohtams, kad mahzitajs Deewam pateiz,
 fa tas un tas nomirris? Zapateiz par wiſſu labbu, ko aiſgahjuſchais
 ſemmes wirſû dſihwojoht baudijis; par to, fa Deews winnam ſa-
 wus wahrduſs bija dewis un to zaur kriſtibu kriſtigâ draudſe
 uſaehmis; par to, fa wiſch nu no wiſſa launa atpeſtihts un, fâ
 zerrejam, muhſchigâ dſihwoſchanâ uſaemtſ. — Wiſſas tahdas luhg-
 ſchanas mahzitajs draudſes wahrda luhds un ne kad weens patſ,
 tapehz wiſch arr ar ween fakka: mehſ luhdsam, un ne kad: es
 luhdsu. Bet kad nu tahdahm luhgſchanahm japaleek par wiſſas draudſes
 luhgſchanahm un ja Deewam tahs japaklauſa, tad ik weenam lihds
 jaluhds, zittadi mahzitaja luhgſchanas paleek remdenas un kuhtras.
 Tapehz, behrni, neaiſmirſtat to, ko leelais pulks aiſmirſt: Luhdsat
 lihds, aiſluhdsat lihds, pateizat lihds. Al zik miſhliga tahda kalpoſchana
 Deewam warr buht, fur ſimtem kauſchu itt no firds „par wahjo wihru“
 luhds. Simtem kauſchu „Deewam pateiz“ par ſcho wai to. Taisna
 zilweka firſniga luhgſchana dauds eefpehj, tâ rakſti fakka, bet zik
 dauds wairak wehl ne-eefpehs dauds tahdu firſnigas luhgſchanas.
 Kâ tas prohtams? Tapehz laudis leek baſnizâ Deewu luhgt: wahji-
 neeki, nelaimigi. Ko winni grihb? Wiſſi lai lihds luhds. — Kad
 deewakalpoſchana beigta, tad laudis wehl Deewu luhds. Kâ? atkal
 ar tehweſſu; ar paſcha wahrdeem: Paldees Deewam, eſmu dſirdejis,
 tas un tas man jadarra, tas un tas naw jadarra, to darrifchu,
 taws ſwehtais Gars man lai palihds ſawu apnemſchanohs turrecht.

2. Dſeedaſchana. Dſeedoht wiſſa draudſe weenâ muttê runna.
 Dauds dſeefmu irr luhgſchanas, p. pr. Miſhlais Jeſus ſcheitan
 mehſ. Peeminnat wehl wairak tahdu dſeefmu, fas irr luhgſchanas.
 Zittas irr pateizibas un ſlawas dſeefmas. p. pr. Gohds
 Deewam ween ar pateiffchan. Lai Deewu wiſſi lihds nu teiz.

Zittas atkal grehku fuhdsefchanas, p. pr. Es famus grehkus fuhdsohs. Es dikkas behdas nosauzohs. Wehl zittas dseefmas irr pamahzifchanas un paskubbinaschanas, p. pr. Sataisi fawu firsi. Gim apraudam. — Dseedat tam Kungam fawas firdis, ta rakstihis Kol. 3, 16. Dseedaschanai janahf is firds. Tur klahf tew wehl dseefmu wahrdi jaapdohma. Dseedaschanai tew is firds janahf ahra un dseefmu wahrdeem, fo dseedi, tew pee firds jaet. Bet af, fo gan redsam pee daudseem basniza? behdigas leetas. Dseedoht wiwani flattahs apkahrt; plahpa ar zitteem. Behrni! Behrni! Scho Deewa wahrdu nemmat lihds, tas lai juhs sabaida, tad bes apdohmas Deewam kalpojat, Amos 5, 23: Atkem' tikkai no mannis tawu dseefmu blaufchanu, ir tawu kohku flannu es negribbu dsirdeht. — Salfat scho perschu wehl reis pahri. Kad Deewam ta us tewi jafalka? Tapeh; apdohma, fo tu dseedi, un wehl labbat — juhti, fo tu dseedi.

3. Spreddikis. Spreddika dalkas. Gefahkuma wahrdi. Tee daschreis luhgshana, daschreis zits kaut las, ar fo mahzitajs draudsi fataisfa. Daschreis atkal eefahkuma wahrdu pa wissam naw un spreddikis tuhlin eefahkajs ar lassijumu (Text), t. i. ar fahdu bihbeles-gabbalu, ewangelijumu, lekzionu wai fahdu perschu, par fo spreddiki fazzihis. Mahzitajam lassijumu is bihbeles preefscha lassoht. draudse pazellahs stahwu. Tas irr wezs eeraddums, kas wezza un un jaunâ derribâ peeminnehts, Luhl. 4, 16: Jesus, fwehtdeenâ basniza eegahjis, zehlahs stahwu un gribbeja lassihf (pr. isskaidrojamo gabbalu is praweescha grahmatas). Reim. 8, 5: Esra atdarrija to grahmatu (bauslibas-grahmatu) preefsch wissu lauschu azzim —, tad wissu laudis stahweja. Zaur to parahdam to gohdbihjaschanohs, kas mums Deewa wahrdeem jadohd. No lassijuma mahzitajs isnemun apzerrejumu (Thema), t. i. ihfu mahzibas-teikumun, fo winsch spreddiki gribb plaschaki isskaidroht. Apzerrejums atkal isschirrahs kahrtâs: Birmâ kahrtâ apzerresim —; ohtrâ kahrtâ zc. Spreddikis tew jaturra prahâ, tapeh; leez wehrâ pa wissam apzerrejumu un kahrtâs. Lai warri wehrâ noliff, klaussees. Mahj. 4, 17: Sargi fawu fahju deewa-nammâ eedams un nahz klausitees (pr. Deewa wahrdu klausitees un ne jaunâs wehstis; klausitees, bet ne fawu jauno zeppuri, lakkatu, fawas jaunahs drehbes rahdiht). Replahpa tadeht ar zitteem, tu lawejees pats un aistawe ir zittus lihds. Tas arr buhtu pretti tai gohdbihjaschanai, fo

mums Deewa wahrdam un Deewa nammam peenahkäs parahdiht. Un kas gulleht grihb, lai wifflabbaki mahjä paleef.

Swehtifchana. Kad fpreddikis beigts, un ihpafchi tad, kad wiffa deewkalpofchana beigta, mahzitajs fakka: Kristiga draudse, fanemm' ta Kunga swehtifchanu. Draudse tad pazekahs stahwu (zittur mettahs zekäs) un mahzitajs fakka: Tas Kungs lai tewi swehti un tewi pafarga zc. Schi irr wezzahs derringas jeb Arona swehtifchana, jo 4 Mof. 6, 22—27 stahw: Tas Kungs fazzija uf Mofu: Nunna uf Aronu un winna dehleem un fakk: Tä buhs jums Israela behrnus swehtiht: Tas Kungs lai tewi swehti un tewi pafarga (tu draudse); tas Kungs lai fawu waigu pahrt tewi apgaismo un irr tewi schehligs; tas Kungs lai fawu waigu pahrt tewi zek un dohd tewi meeru. — Jaunahs derringas swehtifchana atrohdahs 2 Kor. 13, 13: Ta Kunga Jesus Kristus schehlastiba un Deewa mihlestiba un swehta Garra fadraudsiba lai irr ar jums wiffseem. Amen! — Daschreis art schohs wahrduß swehtijohrt bruchte (ihpafchi fpreddiki beidscht), Wihl. 4, 7: Deewa meers, kas irr augstak, ne lä wiffa faprafchana, lai pafarga juhfu firdis un juhfu dohmas eeksch Kristus Jesus. Amen!

4. Sakramenti. Kristifchana, pilsehtu basnijäs rettums ween, bet basnijäs uf semnehm gan drih il swehtdeenas. Kas tewi kristifchanas brihdi jadarra? Lihdi jaluhdi par to behrnu, par teem behrneem, to kristi. Swehta wakkarina isdallifchana, Swehta wakkarina baudifchana irr fawas tizzibas apleezinafchana wiffas draudses preekschä un tadeht art deewkalpofchana.

5. Wehl kahds wahrds par draudses deewkalpofchanu. 1. Mahj: Tee, kas nahf, wai warr buht il pufsgadda weenreis nahf, pulgo Deewa mahjibu un winna wahrduß un tohs neturra swehtus. Daschas ifrunnas: „Mahjä til pat labbi warru Deewam kalpoht.“ Warru, tä tu fakk, bet wai to art darri? Kas pee draudses deewkalpofchanas lihdi nebeedrojahs, tahdu wehl ne kad ne-esmu redsejis mahjä Deewam kalpoht. Bet patäs tas wahrds „warru“ jau arr ne mas naw teefa; tu to newarri. Mahzitajs warr preezigam wai behdigam laifam peederrigus wahrduß atrast. Runnahs wahrds wairaf pee firds eet, ne lä lassihst. Ar wiffu draudsi kohpä tewi tahda draudfibas-jufchana, kas mahjä truhst: pagalle weena nedegg, ohgle weena nekwehlo, kohpä falistas weena ohtru eekarte; greeschat

ſcho lihdſibu us draudſes deewfalpoſchanu. Arri Jeſus taſ Kungſ
 tà ne kad neaiſbildinajoſ, bet gahja pehz ſawa eeradduma ſweht-
 deenâ baſnizâ. — „Taſ mahzitajſ man nepatiſt.“ Weenalga,
 tomehr wianna wahrdeem tew japatihſt, ja tee ween Deewa wahrdi.
 Bariſeefſchi un rakſtu-mahzitaji Jeſum arr nepatiſtka un tomehr wiſſſch
 laudim ſazjija, Matt. 23, 3: Wiſſſu, fo tee ſakka, taſ jumſ
 jaturra, to turrat un darrat. Un taſ jau ne maſ arr naw
 wiſſſwajadſigaka leeta, fa tew ſpreddikiſ jaſlauſahſ; luhgſchana,
 dſeedaſchana, aiſluhgſchana tew deefgan ſwehtibaſ warr doht, ja
 ſpreddikiſ to nedohtu. Tapehz, behrni, nemmat wehrâ ſcho pamahzi-
 ſchanu, Ebr. 10, 25: Neatiſtjahjat ſawas ſapulzeſ — 2. Nahj
 iſtâ laiſkâ. Kad irr iſtâiſ laiſk? Deewfalpoſchanai eefahkoteeſ.
 Dſeed' lihdſ to ſlawas-dſeefmu: Gohdſ Deewam ween ar pateiſ-
 ſchan'. Saneem' lihdſ mahzitaja ſweizinaſchanu: Taſ Kungſ lai
 irr ar jumſ (draudſes lohjetkeem). Un kad draudſe atbild: Un
 (taſ Kungſ lai irr) ar tawu garru (tu Kriſtus kalpſ, lai tu ſweht-
 tigi un augligi ſpehji Deewa wahrduſ mahziht), tad ir tew taſ
 mahzitajam jawehle, wianna ſweizinaſchanai ar ſcho ſweizinaſchanu
 jaatbild. — „Winni wehl dſeed.“ tà daſch ſakka. Winnam labbat
 buhtu jaſakka: Winni jau dſeed. Ko pirmaiſ dohma, to ſakkoht?
 fo ohtrais? — Wehl reiſ jumſ ſakku: Spreddikiſ naw deewfalpo-
 ſchanas wiſſſleelata leeta, tapehz nemm' wiſſſu wehrâ, un 3. Pa-
 leeſ, kamehr deew'wahrds beigtſ. Augſtſ leelſkungſ bij eerad-
 deeſ, tuhlin pehz ſpreddika prohjam eet un dſeedaſchanu ne maſ ne-
 nogaidiht. Daudſ zittu lauſchu, dohmadami, fo augſti laudiſ darroht,
 taſ eſſoht labbi, arr gahja prohjam. Mahzitajſ, pee ka ſchiſ zeeni-
 gaiſ wihrſ bija baſnizâ, un taſ wianna eeraddumu paſinna, ſpreddiki
 pabeidſiſ, ſazjija, to un to dſeefmu buhſſoht wehl dſeedaht, lai jel
 draudſe tadehl wehl paleekoht baſnizâ un „dſeedaſchanu ar kah-
 jahm neminnoht.“ Leelmanniſ arr palikka. Tâ pat juhſ: Ne-
 minnat dſeedaſchanu ar kahjahm, nahlat iſtâ laiſkâ, paleekat kamehr
 deew'wahrds beigtſ un — ſanemmat ſwehtſchanu no altara. —
 4. Neſſ' ſawas ſahpeſ un ruhpeſ, ſawu pateizibu un
 preeku baſnizâ lihdſ Deewam preekſchâ. To tiſſſcham ſakku
 tadehl, fa gan drihſ agral ſazzihtſ, taſ wiſſſ mahjâ jaatſtahoht.
 Ne; wiſſſu, taſ draudſei warr gadditeeſ, wai preeki wai behdaſ, pa-
 teizoht un luhdſoht drihſt Deewam preekſchâ neſt, kapehz tad ſatriſ
 par ſewi to newarr? Wiſſ. 4, 6: Rebehdaſteeſ par ne neeku, bet

jufu luhgſchanas lai wiſſſin pee Deewa teel ſinnamas zaur pee-
 faulſchanu un peeluhgſchanu ar pateiſſchanu. Leez wehrâ: pee Deewa.
 Bet fur zittur tu effi pee Deewa, ne tà baſnižâ? Sawâ tehweisâ,
 fo tur ſkalti, leez wiſſu eekſhâ. — 5. Beidjoht pahr wiſſahm lee-
 tahm, Jehl. 1, 21. 22: Beenemmat ar lehnprahribu to eekſch
 jumâ (no mahjitaja) eedehtitu wahrdu, kas juhfu dwehſeles
 warr darriht ſwehtas, un effat ta wahrda darritaji un
 ne tikkai klaufitaji, paſchi fewi peewildami. Daudſi ſkat-
 tahs, uſ to, wai mahjitajam weiziga walloda, weiziga iſſkate, wai
 wiſſſch lihdsibâs un augſtâs wahrdds runna. Daudſi atkal ſpreddiki
 brahle un ſinn ſcho un to tanni ſmahdeht. Ne, melle fewim ſirds-
 fataiſſchanu; un tahds ſpreddikis, kas fataiſſigâ (kas tewi fa-
 taiſa, tawu panihluſcho tizzibu un mihleſtibu uſ Deewu un zilwekeem
 atkal eephegina), lai tew wairaf wehrts, ne tà ſmuks ſpred-
 dikis. Deewa wahrdi, tà 2 Tim. 3, 16 fakka, derr pee mahzi-
 ſchanas, pee pehrleezinahchanas, pee norahſchanas, pee pamahzi-
 ſchanas taiſnibâ. Kurſch mahjitajs pehz ta dſihdamees ſpreddiki
 Deewa wahrduſ runna, uſ to klaufeſes, to gohda. Mahjitajs
 „rahjahs“, tà laudis fakka, t. i. apkauno, ar ſkarbeem wahrdeem
 pamahza un beſdeewigeem Deewa ſohdibu draude. Tad waiza patſ
 fewi, wai wiſſſch warr buht uſ tewi nedohma; un ja tà irr, tad
 tew wiſſna wahrdi jausæemm tà tà Dahwidam Rahtana wahrdi:
 Tu effi tas wihrs; un naw jadarra tà Groduſ darrija, kad wiſſnaam
 Jahna bahrgais ſpreddikis pee ſirds tehras; fur? Bar tahdu mah-
 zitaju nekaunajtees, behrni, bet to jo wairaf mihlojat. Klaufatees
 ween, kas tas par ammatu, fo mahzitajam Deews eedewis, Ez. 33,
 7—9: Tu, af zilweka-behrns, es efmu tewi par ſargu lizzis (dwehſetu-
 ſargu, dwehſetu-gannu). Kad es uſ beſdeewigo fakku: Ak beſdeewi-
 gais, tu mirdams nomirſi, un tu nerunna beſdeewigo peemahzidams
 no ſawa nikna zella, tad beſdeewigais nomirs ſawâ noſegumâ, bet
 wiſſna affinis es praſſiſſchu no tawas rohkas. Bet ja tu
 beſdeewigo peemahzi no ſawa zella, ka tam buhs atgreſtees, un
 wiſſſch no ſawa zella negreſchahs, tad wiſſſch nomirs ſawâ noſee-
 gumâ, bet tu effi ſawu dwehſeli iſglahbis. Gohda to mahzitaju,
 kas netikkumus un grehſus iſſfunni un iſrahj. Râ ta gohdaſi? Kad
 tu to darri, uſ fo wiſſſch ſkubbina, un to eenihdi un atſtahj, fo
 wiſſſch ſmahde un paſuddina.

Uſdewums. Rahkoſchâ mandegâ atſtahſtat man ſwehtdeenas

spredditi. Juhš pašči gan noškahrtiseet, ka neklahjāhs papihri un bleistikki lihds nemit, bet ween galwu un firdi; jo draudsei pehžat arr tā jadarra.

Basnizās-gads.

Sarunna.

Irr divijadi gaddi: laizigs gads un tā nošauktais basnizās-gads. Laizigais gads eesahkāhs if pirmā janvari no jauna, un pehž ta wissu rehkina, kas ween laizigai darbigai dšihwošchanai peederr: rehk-inumu notaiššchanu, naudas maksafchanu &c. Basnizās-gads irr tas laika-gabbals, pehž ka kristiga basniza, t. i. kristiga draudse, fawas darrišchanas rehkina. Bet winnas darrišchanas irr debbesīgas, garīgas, un ohtradas ne tā pašaulīgas, meesīgāhs darrišchanas. Kristīgāhs draudses darrišchanas dibbinajāhs un pastahw eekš Kristus, Deewa Dehla, draudses Kunga un fehnina. Basnizās-gaddam irr swehti laiki: adwentes laiks, zeeshanas laiks; swehtki, kas if neddekas swehtijami: swehtdeena; gadda-swehtki, kas tikkai if gadda swehtijami; trihs augsti swehtki: seemas-swehtki, leeldeena, waffaras-swehtki, kas jau no ahrenes zaur to pašhstami, ka winnus diwas (trihs) deenas swehti, bet masakohs swehtkus tikkai weenu deenu. Par gohda-swehtkeem nošauz tahdus swehtkus, ko tikkai if 25, 50 wai 100 gaddu atkal swehti; tā 1817 bija tizzibas-isskaidroshanas gohda-swehtki. — Basnizās-gaddu eedalla diwās dallās: weenu nošauz swehtku-puffi, ohtru swehtdeenu-puffi. Swehtku-puffe pastahw no atwentes lihdi waffaras-swehtkeem; šhinni laikā wiffi augstee swehtki swehtijami. Swehtdeenu-puffe apnem wiffas swehtdeenas wehž waffaras-swehtku atšwehtes. Nu wehl par katreem swehtkeem fewiški šarunnasimees.

1. **Swehtišhana** (šwinnešhana). Diwas šwarrīgas jautafchanas: Kapehž swehtki eezelti? Kas swehtkōs jadarra? — Swehtki irr peeminnas-deenas; pr. wišs tas, kas tanni deenā 1800 gaddu atpakkal zaur Krištu notizzis, tannis swehtkōs jaapdohma. Tapehž tanni deenā arr tohs šahstus par Jesu, uš kurreem swehtki šhmejāhs, basnizā laffa, istulko un flawe. Wiffai kristīgai draugsei tad pateizibas- un flawas-dseefmās japreezajāhs par to, ko winna no fawa Pestitaja šhinnis swehtkōs dabbujuši. Seemas-swehtkōs Kristus dšimšhana peeminnama u. t. pr. — Bet tas notikkums, ko swehtkōs

fluddina, mums naw tiffai par pagahjuschu turrams, bet arri par klahteffoschu, no ka mums wehl scho baltu deen' augli un swehtiba jellahs. Ta seemas-swehtkds p. pr. draudsei fluddina: Zums scho deen Pestitajs dsimmis; un preeks par to wehl scho deen tik pat leels, ta 1800 gaddu atpakkal bija, tapehz ka Pestitaja mums wehl tik pat nohtigi wajaga, un tadehl ka winsch mums zaur sawu peedfimshanu wehl scho deen tik pat dauds dohd, ta toreis. Ta pat ar leeldeenas swehtifchanu; ta? Wassaras-swehtku; ta? Swehtki tadehl kristiga draudse nepaleef ne kad wezzi, bet muhscham jauni un jauti, lihdi pastaro deenu; tur pretti zittus swehtkus beidsot remdeni un auksti fwinn, jo wianni muhs tik tuhwu wairs neaisteef, p. pr. brihwlaifchanas swehtkus; tapehz? — Swehti tadehl ik katrus kristigohs swehtkus schahda diwejada wihs: 1) atgahdajees, kas ar sawu Kungu notizzis; 2) apdohma, ta wis tas tewis dehl notizzis un nemmees no ta mahzibu, pamahzibu, spehfu, preeku.

2. Swehtku-deenas paschas. Swehtdeena. Schi irr ta ik neddelas swehtijama swehtku-deena un irr neddelas pirma deena. Swehtdeenas swehtifchana jau apustulu laika zeenita un swehtdeena patti par. 1, 10 nosaukta par ta Kungu deenu, tadehl ka tas Kungs zaur sawu augschazelfchanohs un swehta Garra isleefchanu to par sawu deenu eeswehtijis. (Abbi notikkumi notikka swehtdeena.)

Adwente. Peeminesim nu basnizas-gadda swehtkus. Ar adwenti basnizas-gads eesahlahs. Adwente (latein.) apshme atnahfchanu. Tad gaidami Jesus ta Kunga atnahfchanu us seemas-swehtkeem, un adwentes laika us to fataifamees. Tad daudfina: Redsi, taws lehninsch nahf. Adwentes swehtdeenu pa wissam tschetras. Kristus atnahfchana irr trijada: pagahjuscha: kad Deewa Dehls 1800 gaddu atpakkal pasaulē nahza un par zilweku peedfimma; klahteffoscha: pr. seemas-swehtkds Kristus muhsu firdis gribb eenahft un ik katra adwentes swehtdeena kristigam zilwekam lai usfauz: Sataifees, taws Kungs nahf; nahfoscha: Kristus nahfs atpakkal no debbesim us semmi, dschwajohs un mirruschohs teefahf. Par scho trijado atnahfchanu wissas adwentes swehtdeenas mahza un stahsta; peeminnat paschi daschus wahrdus prohwes dehl. Bet itt ihpaschi mums ik katra adwente ta Kunga klahteffoscha, t. i. taggadeja atnahfchana apjerrejama. Kristus gribb sawa firdi nahft un pee tewis mahjweetu remt, ta raksti to isteiz. Sawo dschwoschana lai Jesus swehta dschwoschana atspihd: wianna lehnprahtiba,

tad tewi faitina; winna pasemmiba, lai tu gan dauds darritu; winna pazeetiba zeeschanas; winna mihlestiba un paklausiba prett Deemu. Us to tawa firds basnizas-gaddam eefahkotees jafataifa. Schah-dai fataifschanai itt ihpafchi wajadfiga: 1. Ilgofchanahs pehz Kristus; pr. tewjawehlejahs, lai tawas dohmas, tawi wahrdi, tawi darbi Kristus fwehtai dsihwofchanai lihdsigi paliktu un tapehz tew dauds-reis-uf Kristu jadohma, ta ka us kahdu mihlu zeemixu (weefi) dohma, kas grihb nahkt. Tahdu ilgofchanohs arr adwentes dseefmas parahda: No tee tehwi kahroja re.; arri fchi dseefma: Nahz, nahz, Jesus, pats pee mann', paleez pee mann' arridsan —. Kur schahs ilgofchanahs naw, lai Kristus eefsch mums „gihmi dabbu“, tur schis fwehtais laiks paeet bes garrigas fwehtibas. Bet kur ta irr, tur ta arr us ihstu fataifschanohs dsenn, prohti 2. Us atgreefchanohs, t. i. us firdsprahtha pahrwehfschanu. Ta tam Kungam zellu fataifa. So tur kur meefigais, grehzigais firdsprahts pahrwehrtis, tur Kristus warr ee-eet. Ja Kristum tawa firdi jaeenahk, tad ismett' papreefsch' ahra, kas tur eefschâ nederrigs. Tapehz adwentes dseefma mums usfauz: Sataifat zella-weetas schim mihlam weefscham, ijmehschat wiffas leetas no firschu buhdinahm.

Seemas=fwehtki. Tee ar weenu kriht us 25. dez. un irr tadehl nekustofchi fwehtki. To nakti preefsch seemas=fwehtkeem arri nosauz par fwehto nakti. Schi nakts no zittahm naktim zaur to isschkirrahs, ka tanni Deewa Dehls par zilwefu palizjis.

Jaunais gads ar ween 8 deenas pehz seemas=fwehtkeem, pr. 1. janwari, un irr Kristus apgraisfchanas fwehti, bet arri laiziga gadda eefahkums.

Atspihdefchanas=jeb swaigsnes=deena. Ta kriht us 6. janwari. To arr nosauz par trijkungu deenu wai triju kehniXu deenu, un ar scho wahrdu sime gudrohs is rihta=semmes, kurrus swaigine pee Jesus waddijust. Ta tikkai teika, ka winni trihs, un ir ta, ka tee kehniXi bijusch, jo raksti par to ne ko nestahsta, tomehr to gan warr tizzeht, ka tee kehniXi bijusch, tadehl ka tee Jesus-behrnixam itt baggatas dahwanas dahwinajusch. Scho deenu mehS Widsemme arr par missijones=fwehtkeem fwehtijam, peeminnoht paganus, kas zaur missijonareem pee Jesus atgreefchahs, tapehz ka rihta=semmes gudree bijusch pirmee pagani, kas Jesus peeluhgusch. Pehz swaigsnes=deenas skaita 2 lihds 6 fwehtdeenas, ta kurru gaddu leeldeena agrati wai wehlati kriht; tahs fauz par

fwehtdeenahm peh; swaigsnes-deenas. No adwentes lihdi pehdigo fwehtdeenu peh; swaigsnes-deenas eet pirmais fwehtku-gabbals, pr. seemas-fwehtku gabbals. Nu nahf

leeldeenas gabbals. Tahs dewinas fwehtdeenas lihdi leeldeenai fauz par fwehtdeenahm preefsh leeldeenas: dewita, astota, septita u. t. pr. Ar septito fwehtdeenu preefsh leeldeenas eesahlahs; gawena-laits, ko arr par zeeschanas-laitu fauz. Prohti schinni laika fristigai draudsei Jesus zeeschanas jadohma. Schim gawena- jeb zeeschanas-laikam peederr septinas neddelas preefsh leeldeenas un schis wiffgarrafais fwehtijamais laiks wiffa basnijas-gadda. Gaweht irr, no sinnameem ehdeeneem, ihpafchi galkas ehdeeneem, noturretees; ta wezza fristiga draudse pa zeeschanas-laitu darrija. Mums wairs tas eeraddums pats naw, bet winna wahrds wehl palizzis. — Schahm dewinahm fwehtdeenahm preefsh leeldeenas fatrai wehl faws ihpafch wahrds. Schee wahrdi winnahm zehluschees gan no pafchu to fwehtdeenu ewangelijumeem, gan no teem bihbeles gabbaleem, ar furreem fristiga draudse zittlahrt fawu deewkalposchanu eesahfa.

9. strahdneeku fwehtdeena (Septuagesimae), jo tad ewangelijums par strahdneekem wihna-falna.
8. sehjeja fwehtd. (Sexagesimae), jo tad ewangelijums par sehjeju un daschadu semmi.
7. wasflahwu fwehtd. (Quinquagesimae jeb Esto mihi), jo tanni neddelä wasflahwu deena, kas pehdiga deena preefsh gawena-laita; jo gawetaji tif' to deenu peh; wasflahweem wehl eesahf gaweht.
6. kahrdinafchanas fwehtd. (Invocavit), jo tad ewangelijums par Jesus kahrdinafchanu.
5. atgahdashanahs fwehtd. (Reminiscere), tad lassija D. dj. 25, 6: Atminnees, Kungs, fawas —.
4. azzu fwehtd. (Oculi), D. dj. 25, 15: Mannas azzis raugahs —.
3. preefa fwehtd. (Laetare), Gf. 66, 10: Preezajtees ar Jerusafemi —.
2. teefas jeb sohda fwehtd. (Judica), D. dj. 43, 1: Teefa manni, Deews —.
1. palmu jeb puhpuku fwehtd. (Palmarum), tapeh; ka ewangelijums stahsta par palmu jarreem, ko laudis Jesum us zellu fairsijufchi. Mufsu latweeschu bihbeles pahrtullkotaji palmes

par puhpuleem nofaufufchi, tadehl mums tas wahrds: puhpulu fwehtdeena.

Ar puhpulu fwehtdeenu eesahfahs kluffa neddela. Schi neddela nofaufka par kluffo tapeh3, ta wiffi tee leelee darbi, tas tanni neddelâ pabeigti, ihsti kluffumâ un fewi apzerrejami un fwehti peeminnami. To arr fauz par zeeschanas neddela. Schinni neddela fwehtijama salla zetturtdeena, kurrâ Jesus fwehto waffarinu eestahdijis. Kapeh3 wirraai tahds wahrds (salla), to ihsti newarr sinnaht. Leela peektdeena; Jesus nahwes-deena. Schi kristigahs draudses wiffaugstaka ftumju-deena. Geraddums irr tanni deenâ basnijâs altari, kanzeli un zittur arri beatus ar mellsu wadmallsu apsegt. No tas apfihne?

Leeldeena. Leeldeena irr ta Runga augschâzelschanahs fwehtki. Wirra irr kustofchi fwehtki, peh3 kurreem wiffi zitti kustofchee fwehti waldahs; ta fwehtijama ar ween peh3 pawaffaras deenas un nafts weenada garruma un prohti pirmâ fwehtideenâ peh3 pirma pillâ mehnescha. Tâ tad pawaffaras pillais mehnesis ik katru reis nofatta, tad leeldeena buhs fwehtijama^{*)}. Leeldeena irr preekafwehtki un pafchi wezzakee kristigahs draudses fwehtki. Swehtdeenas no leeldeenâs lihds waffaras=fwehtkeem fauz par fwehtdeenahm peh3 leeldeenâs, bet arri tahm fawi ihpafchi wahrdi.

1. balta fwehtdeena (Quasimodogeniti), peh3 1. Veht. 1, 23: Kas juhs effat atdsimufchi —.
2. fchehlastibas fwehtd. (Misericordias Domini), peh3 D. dj. 89, 2: Es dseedafchu no ta Runga fchehlastibahm —.
3. lihgfmoschanahs fwehtd. (Jubilate), peh3 D. dj. 66, 1; Gawilejat Deewam —.
4. dseedafchanas fwehtd. (Cantate), peh3 D. dj. 98, 1: Dseedat tam Rungam —.
5. luhgfchanas fwehtd. (Rogate), peh3 tahs fwehtdeenâs ewangelijuma par luhgfchanu.

^{*)} Zuhdu leeldeenâs=fwehtkôs Jesu fitta frujâ. Bet Zuhdeem fawa leeldeena bija 15. nisânâ, kurfch ar ween ar jauno mehnesi eesahjahs; tâ tad leeldeena bija pillâ mehnesi. Tapeh3 arr ta faules=artumfchofchanahs Jesum mirstobt nebija dabbiga artumfchofchanahs, jo willâ mehnesi faules=artumfchofchanahs newarr gadditees.

6. pa klaufichanas fwehtd. (Exaudi), pehz D. ds. 27, 7: Klaufi af Rungs —.

Waffaras-fwehtku gabbals. Luhgichanas fwehtdeenäs neddelä Jesus debbef-braukshanas deena fwehtijama, 40 deenu pehz leeldeenas un 10 deenu preeksch waffaras-fwehtkeem. Waffaras-fwehtki kriht uf 50. deenu pehz leeldeenas. Pirmä waffaras-fwehtku deenä fwehtais Gars uf mahzekeem isleets un pirma kristiga draudse dibbinata.

Schee trihs leelee fwehtki tä stahw uf weenu kohpu: Seemas-fwehtki irr Tehwa fwehtki, kas ar sawu Dehlu mums grehzineekem sawu schehlafstibu dohd; leeldeena irr Dehla fwehtki, kas zaur sawu nahwi un augshâzelschanohs mums sawu mihlestibu dahwina; waffaras-fwehtki irr fwehtu Garra fwehtki, kas tad ar mums draudjibâ eedohdahs.

Swehtdeenu-puffe irr basnizas-gadda ohtra pufse. Tanni atrohдахs wiffas fwehtdeenäs pehz waffaras-fwehtku atfwehtes. Waffaras-fwehtku atfwehte irr fwehtahs Trijadibas fwehtki, un tad nahf pirma fwehtdeena pehz waffaras-fw. atfwehtes, ohtra 2c. Tahdu fwehtdeenu pa wiffam 23 lihds 27. — Katrai fwehtdeenai basnizas-gaddâ diwi nolitti bihbeles-gabbali par lassijumeem, no kurteem par weenu ar ween spreddiki falka. Weens no scheem lassijumeem ar ween nemts is preeka-mahzitaju stahsteem un to sawz ewangelijumu; ohtris is zittu apustuku wai praweeschu grahmatahm nemts, to sawz lekzijonu.

Wehl zitti fwehtki, ko fwehtijam, irr:

Leela luhgichanas-deena, ohtrahs gawena neddeläs treschdeenâ fwehtijama. Schinni deenâ wiffai semmei un ik weenam Deewa preekschâ jasemmojahs, un pee wiffas semmes grehtu-parahda par lihds wainigu jaatfihstahs un schehlafstiba jaluhdsahs.

Marijas pafluddinafchanas deena, 25. merzi, par peemianu, ka engelis Marijai Pestitaja dsimschanu pafluddinaja.

Zahna deena, 24. juniâ; par peemianu, ka kristitaja Zahnis peedsummis, kas Jesum eepreeksch eedams winnam zellu fataisija.

Plaufchanas-fwehtki. Tohs fwehtijam pirma fwehtdeenâ pehz Mittekeem, pehz Jeremija praweescha pamahzichanas, 5, 24: Bai jelle to Rungu sawu Deewu bihstamees, kas mums leetu dohd agr' un wehli sawâ laikâ, kas mums noliktahs plaujama laika neddeläs pafarga.

Tizzibas-atjaunofchanas fwehtki pee mums pirmâ fwehtdeenâ pehz 19. oktobera fwehtijami, par peeminnu 19. oktoberam 1517. kurrâ Lutters farus 95 teikumus pee Wittenbergas basnizas durrim peesitta. No tahs deenas tizzibas-atjaunofchanas eefahkumu ftaita.

Mirronu-fwehtkus fwehtijam basnizas-gadda pehdigâ fwehtdeenâ, farus aigahjufchohs mihtajohs un raddus peeminnedami.

Ds. gr. 15, 3: Lâ winnam pakkal staigajam zaur wiffahm gadda fwehtdeenahm; fur zittur firds warr dabbutees dshwibas-wahrdus klausitees?

Zetturtais bauflis.

Tew buhs tehnu un mahti zeenâ gohdâ turreht, lai tew labbi flahjabs un tu ilgi dshwo wirs semmes.

Kas tas irr?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtoht, lai tehnu un mahti un fungus ne pulgojam neds apkaitinajam, bet tohs gohdâ turram, (teem kalpojам), teem paklausigi effam, tohs mihtojam un zeenijam.

Kas behrneem peenahfahs.

Sarunna.

Pehz scha baufla wahrdeem apdohmasim: 1. No kurrenes wezakeem tahds gohds. 2. Uf kahdu wihs winneem tahds gohds dohdams. 3. To apsohlishanu, kas schim bauflam peelitta.

1. Pirmâ baufli schee wahrdi: Es efnu tas kungs taws Deews. Ja winsch weens pats tas kungs par wiffu, tad arr winnam weenam pascham ween gohds peenahfahs. Un ta arr raksti grihb, 5 Mohs. 32, 3: Dohdat muhsu Deewam ween gohdu. Bet ja nu kahds zits wehl lihds ar Deewu gohdajams, tad schahds gohds winnam tiffai no Deewa warr buht. Deews irr, Gw. 3, 15, ihstais Tehws par wiffu, kam behrna-wahrds debbestis un semmes wirsu. Winsch zilwekus radda, ehdina, un walda. Bet wiffu to winsch nedarra pats, bet zaur zilwekeem, furri tad winna weetnee ki irr un

wianna wahrdu nefs: Tehws — mahte. Scheem nu wiensch dohd no fawa gohda, augstibas, un te pamehl: Tew buhs tehwu un mahti zeenâ gohdâ turreht. Pirmâ baußli Deews prassa, lai wiannu paschu, ohtrâ, lai wianna wahrdu, un treschâ, lai wianna deenu gohdajam. Bet schinni zetturtâ baußli Deews fawu gohdu mahjâ un familijâ griib west eeschâ, pee tehwa un mahtes. Nu juhs sinnafeet atbildeht, kad jautaschu: No furrenes wezzakeem tas gohds, kas wiinneem pawehlehts doht? Kapeh; no Deewa? Winnam weenam pascham wihs gohds peederr un wiensch to warr doht. Kapeh; Deews wezzakeem kahdu dalku no fawa gohda atdewis? Kahdâ wihsê wezzaki Deewa weetneeki?

2. Tâ nu wezzaki faweem behrneem Deewa weetneeki, un Deews wiinneem dohd fawu wahrdu un ar to lihds dalku pee fawa gohda un fawa augstibas, kas wianna wahrdam peh; ohtra baußchla peedert. Ja nu behrni scho gohdu un augstibu atsiht (pr. ka wezzaki wiinneem Deewa weeta), tad wianni fawus wezzakus turrehs zeenâ gohdâ. Tad nu schee wahrdi: Tew buhs tehwu — buhtu tif dands fâ: Tew buhs atsiht, ka wiinneem tewis dehl dalka pee Deewa gohda un augstibas. — Tehwu un mahti, tâ te fazzihts. Prohti te nedrihst ne kahda starpiba buht, un mahtei tew tif pat jaklausa, jakalpo, fâ tehwan. Pa gallam zittadi pugani darra Riht-Indijâ, Afrikâ; tehwu wianni gohda, bet mahti nizzina. — Tur pawehlehts gohdaht, ne wis mihoht; jo gohdaht irr wairak ne fâ mihoht. Mihsstiba irr dabbiga un to atrohd irr pee kustoneem, furrus arr wiannu behrni mihto; zeenâ gohdâ turreht: ohtra zeenibu atsiht, to tif zilwels eespehj.

Nedseim nu, fâ behrni to parahda, ka wianni fawu wezzaku deewischkigo augstibu atsiht, ihsi faktoht: fâ behrni fawus wezzakus zeenâ gohdâ turra.

Ne pulgojam. Pulgoht irr: gohdu laupih, nizzinaht. Tas irr tâ, itt fâ kad behrns fazzlu: Tas gohds un ta zeeniba, fo Deews wezzakeem dewis, naw ne kas, wiinneem tahda gohda naw, wianni naw wairak, fâ es. Zif besdeewigi! Schis grehks, wezzaku zeenibu pulgoht, tad fâ leekahs mass eesahkaks un beidsahs breefmigi. P. pr.: Kad behrns pahfaweem wezzakeem gudraks turrahs. Nenizzini fawu tehwu, tâ Sir. 3 nod. fakla, tapeh; ka tu gudraks effi. Kad behrni baggati un augstakâ tahrtâ teef un tad fawu nabagû un semmu wezzaku dehl kaunahs. Kad behrni par wezzaku

wahrdeem nebehda. Rahda Perseefchu mahte uf tahdu dehlu fazzija: Tu isturrees tahds leels prett manni, wai tu arr atmini, zif masu es temi redsejusi? Tahds behrns darra wehl wairak, wirsch neklausfa wezzaku pamahzifchanu, tohs rahj un pat wehl rohku prett winneem pazelt; 2 Mohj. 21, 15, 17: Kas tehwu wai mahti lahd, to buhs nokaut. Kas tehwan wai mahtei fitt, to buhs nokaut. Atehnâ tahdam behrnam, kas wezzakeem bij fittis, rohku nozirta. Wahzee-scheem fakkamswahrds: Ta rohka, kas wezzakeem fittusi, aug is kappâ abrà. Ko ar to gribbeja sîhmeht? Te klagt peederr arr fakk. 30, 17: To azzî, kas tehwu apfneij un leedsahs mahtei klaufiht, isfnahps kraukli pee uppes un jaunee ehrgli to ehdihs. To falka Salamans, kurra pascha brahlis, Abjaloms, tahds pulgotajs bija; tà? Schi strahpe apfîhme, fa tahdam behrnam neapraktam japaleekoht.

Ne apkaitinajam. Ko apkaitina, tas paleek dufmigs. Deews dufmojahs par zilwekeem, kad winni irr launi; schahs dufmas irr mihlestiba, jo grehki irr lauschu famaitafchana. Tâ pat wezzaki dufmojahs. Wezzaku (tà pat skohlmeistaru) dufmas par behrneem irr taifnigas. Kad wezzaki paleek launi un dufmigi par jums? Juh's redsat, winnu dufmas un winnu strahpe arr irr mihlestiba. Kas nu par wiffahm wezzaku mahzibahm un strahpehm ne to nebehda un fawâ launumâ paleek, tas prett pascha Deewa augstibu noseedsahs; p. pr. behrns fawus wezzakus apmello, tehws to dabby sinnaht un behrnu strahpe, tur klagt fazzidams: Tu ne-essi zilwekeem mellojis, bet Deewam. Ko wirsch gan sîhme tà runnadams? Redseju kahdu mahti, kurrai fawas besdeewigahs meitas dehl affaras pah'r waigeem lija. Par schahdahm affarahm jums laut to fazzifchu: Tahs brehz uf debbesim tahda behrna dehl. — Ja, behrni, turrat to gan par wiffgruhtako launumu, kad wezzaki juh's dehl dufmigi paleek un kluffiba par jums nopuh'schahs.

Bet tohs gohdâ turram. To (fo?) warri rahdiht ar dar-beem, ar wahrdeem, ar pazeeschanu. Sakkat prohwes no schahm trijadahm gohda-parahdischanahm. Darbôs: wiffâs leetâs winneem preekschrohku un walku laut, tà Salamans darrija, 1. fehr. 2, 19; wahrdôs: negribbeht wiffu labbafi sinnaht, ne tà winni; kluffu zeest, kad winni rumma; winneem labpraht pehdigo wahrdu atstaht re.; ar pazeeschanu; kluffu zeest, lai wezzakeem arr kahdreij nebuhtu taifniba; ihpaschi tad, kad winni wezzi un neisteekami paleek un tad wiffu mahju pehz fawa prahta gribb grohsiht.

Deem kalpojäm. 1 Tim. 5, 4: Wezzakeem atmakfaht irr labß un Deewa preefßhâ peenemmigs. Wezzaki tew kalpojufßhi: tewi uf rohlahm nehfaufßhi gaddeem; tew barribu muttê bahufßhi; tad wahifßh biji, deen' un nakti pee tawas gultas nomohdâ paliffufßhi; pafßhi fewim fßho un to atrahwufßhi, to tew doht. Ne-aismirfti, zil ruhftß tu fawai mahtei bijis. Ja winni tew kalpojufßhi, tad nu winneem atfal atfalpo. Tas irr labbi un tà peenahfahß un bef tam wehl Deewa preefßhâ peenemmigs, fâ muhfu perßha fakka. Un lai tu gan daudß darritu, — wiffu, fo winni tew darrifufßhi, tu taf nespheji atmakfaht. Wahzeefßhu wezß faklamßwahrdß mahja: Deewam, wezzakeem un fßohlmeiftareem ne kad deefßgan newarr pateift. — Râ nu buhß ar kalpoßhanu? fâ to darrifß? Statteß mahtei uf azzim; fâ tas jafaproht? Daffhreiß mehdi fazzih: Ia irr labba meita, ta mahtei wiffu darra pehß prahta, fo ween tai pee azzim warr noredfeht. Dohd' wezzakeem atfal fahdu labbafu kummofu. Peezeet' atfal fßho un to fawa wezza tehwa dehl. Ne-ef no winnu gultas prohjam, kad tee wahji; ja zittadi newarri, tad gahda zil fpehdamß par winnu apfohpfßhanu. Dohdi winneem no fawas lohnes ic. Tâ Jefuß wehl pee kuffta par fawu mahti gahdaja. Ruhßat Deewu par winneem. Behrni, wai to arr darrat? Regribbu uf to nekahdas atbildes. — Kalpo labpraht; tas lai tew irr par preeku. Tahda kalpoßhana tew jau taggad jaeefahß; fâ? Un jo leelakß tu audß, jo wairak tew jafalpo. Wezzakeem kalpoht irr Deewam kalpoht; fâ? winni Deewa weetneefi.

Deem paklaufigi effam. To rakfti taifni pawehl. Kol. 3, 20: Juhß behrni, effat wezzakeem paklaufigi wiffâß leetâß, jo tas tam Kungam irr labpatihfamß. Labß behrnß newarr ne weenu zilwefu augftaku turrecht pahf faweem wezzakeem; kapehß? tee winnam Deewa weetâ. Wai tu gribbetu labpraht zitteem laudim paklaufihß, tad buhßi peeaudßiß, peeauguß? To tu taggad warri mahziteß un uf to raddinateß? fâ? Ja, behrni, kas faweem wezzakeem paklaufigß, buhß teefßham arr Deewam paklaufigß un palifß par bihjigu Deewa behrnu. Tâ par Jefu fahfta: Winßh bija faweem wezzakeem paklaufigß. — Bet fâ tad, ja wezzaki kaut fo launu pawehl, p. pr. melloht, fagt u. z.? Uf to Deewß patß fawdß wahrdßß atbildejis: Deewam peenahfahß — Matt. 10, 37: Kas tehwu wai mahti wairak mißlo ne fâ manni, tas manniß naw wehrts. No wezzakeem fâ faweem weetneefkeem Deewß praßfa p. pr.

pateefibu; bet tas no tewis praffa mellus, tas tanni azzumirlli wairs naw Deewa weeta.

Tohs mihto jam un zeenijam. At zil dauds mihlestibas tu no faweem wezakeem fanehmis! Nu tad atdohd winneem, zil warri; wiffu tu tomehr newarrest atdoht? fo? Schi mihlestiba, fchi firniga mihlestiba—tew faweem wezakeem gan ar weenu jarahda, bet pa wiffam tad, kad winni wezzi un nespehzigi paleef un tew par grubtibu irr. Gribbu fo fazzih, kas gan warr notift: ja nu tew tee-fcham par winnoem buhtu fo fuhdsetees, ta tad? Ir tad mihtoht un zeenih, kas tad pee labbeem behrneem pazeetiba parahdahs. (Kas?) Wezzi laudis paleef neisteefami un mehš art tahdi paliffim, ja wezzi paliftu. Remn' winnu nemeeribu par labbu; darri ta, ta winni labpraht gribb; pazeetees, fur winneem willahs; kohpi winnaus; peezeet fcho to winnu deht; stahwi, ja tas warr buht, winneem klahht pee nahwes-gultas un aiffpeed, ta ka mehds fazzih, winneem azzis. Ta par Jahsepu fazzihš: Kad Jehkabs bija nomirris, tad Jahseps fritta uš winna waigu, par winnu raudadams un winnu fkuhpstidams. Tas nu bija tahds masums par mihtofchanu un zeenifchanu. Sakkat to wehl pahri.

3. **Apfohlifchana.** Schi 2 Mohf. 20, 12 ihfi tahda: Lai tu ilgi dšihwo wirs tahš semmes, fo tew tas Kungs taws Deews dohd. Mohsus, Israela laudim bauflibu atjaunodams un peetohdinadams, fakta, 5 Mohf. 5, 16: Lai tu ilgi dšihwo un tew labbi klahjahš wirs tahš re. Mohsus te pee ta wahrda: ilgi dšihwoht wirs semmes, peeleeft klahht: labbi klahjahš; un mehš warram fcho peeliffumu tam wahrdam: ilga dšihwofchana, gan par iffkaidrofchanu turreht. Jaunā derrickā fchi apfohlifchana tahda, Gw. 6, 3: Lai tew labbi klahjahš un tu ilgi dšihwo wirs semmes. Swehtiga laime semmes wirfū, ta gan fchahš apfohlifchanas ihfi faprafchana). Lufkofim nu tahlak, ta fchi apfohlifchana behrneem wehrā

*) Palmers (evang. Katechetik) fakta par fcho apfohlifchanu: „Israelam ilga dšihwofchana Kanaana semmē bij par wiffangstato laimibu turranu, tadeht ka muhschiga dšihwofchana winneem wehl attahlu ūahweja. Bet mums ilga dšihwofchana naw par wiffleelako laimibu jaturra, jo mums muhschiga dšihwofchana apfoblita, un tapehš fchi apfohlifchana pehš jaunahš derrickas iffkaidrofchanas ta faprobta: Lai tu muhschigi dšihwo debbesigā rehwejemmē, fo tew tas Kungs taws Deews dohs.“ — Bet fchi iffkaidrofchana gan newarr bnht riktiga. Wezzā derrickā tā nestahw; jauna derricka minnetā per-fchā,

nenimama. Pahwils fakka Gw. 6, 2: Schis irr pirmais baušlis, kam apfohlischana; pr. kam pašam šawa ihpašča apfohlischana, kas zitteem bauškleem ne weenam naw. (Apfohlischana pee pirma baušļa peederr wisseem bauškleem kohpā: Es daru šehlastibu pee tuhštōscheem, kas manni mihlo un mannus baušklus turra.) — Kapeh; taifni šhim baušklam apfohlischana? Wezzakeem šaweem behrneem buhs buht par Deewa weetneekem, tas irr Deewa likkums. Wai behrns šho Deewa likkumu gohda, to wiašč parahda ar to, ka wiašč tehwu un mahti gohda. Behrns, kas prett šaweem wezzakeem labš, buhs teešam arr pehžat deewbihjigs. Tā nu wissa deewbihjašchanahš eesahlahš ar paklausīšanu zetturtam baušklam. Kā bija? Šho pirmo fohli uš deewbihjašchanohš Deews nu gribb nomakšat; ar ko muhsu apfohlischana? Tad irr gan teesa, kas 1 Tim. 4, 8 šazihš: Deewbihjašchanai (kas ar wezzaku gohdašchanu eesahlahš) irr šchahš dšhwōšchanahš apfohlischana. Deews kā gudris tehws, un audsinatajš deewbihjašchanohš mums gribb atweeglinaht. Un gruhti tas nenahš, ko jau jaunibā eesahš un uš ko zihīgi raddinajahš. Mahzees pats deewbihjašchanā, tā Pahwils fakka šawam Timotejam. Un to pašu es ir jums fakku: Mahzatees pašči deewbihjašchanā. Kā to eesahšfeet? Jaunumā wezzakeem paklausīht, zihīgi uš to raddinatees, beš mitteschanahš. Zaur ko Deews jums to atweeglina? Apfohlischana tur irr klahš. Ja tu mihlam Deewam

G. 6, 3. arr to tā nerahda, bet arr iti šklaidri šho semmi peeminu. Pehz 1 Tim. 4, 8 deewbihjašchanai šchahš klahšēšchahš un arri nahšchahš dšhwōšchanahš apfohlischana. Tā šchi zetturta baušļa apfohlischana peh; rakstu pašu iškaidrošchanahš irr šchahš dšhwōšchanahš apfohlischana, un glušči par tahdn winau turrešim. Arri Lutters lešā katkīfne šho baušli iškaidrodams tā pāt dohma. Wiašč lohti patecīgi tā fakka: Ar ilgo dšhwōšchanu šwehtee raksti nenohšme tiklai: garru muhschu, bet winai ar to nošhme wissu, kas pee ilgā dšhwōšchanahš wajadšigs, kā weffelibu, pabrittku meeru z., beš ka šchi dšhwōšchana newarr ne laimiga buht, ne arr ilgi pastahweht. — Naw arr teizami, kad ar latru apfohlischanu tublin gribb uš debbešim škreet, kur raksti tā nerahda. Lai nu gan muhschiga dšhwōšchana nešteizohš zeenijama, tomehr šchahš dšhwōšchana labbumi un preeki arr pilligi ka Deewa dahwanahš jazeeni un ar pateikšchanu jafanemm. Šchahš dahwanahš Deews šchinni apfohlischana labbeem behrneem apfohla. Behrni šho apfohlischanu tizzibā šagrahb, šhim baušklam paklausa, un Deews dohd, ko apfohlis: „Laimigu dšhwōšchanu semme š wiršā.“ Šchi apfohlischana il deenas preekšch muhsu azzim peepidahš. Zil man sinnams; tad tahda behrna nesinnu, kas wezzakus zeenā gohdā turrejis un kam pehžat pašaulē šlitti un nelabbi klahjees.

ustizzees, fa wiasch tew scho apsohlijumu dohs, un scho baußli turri, tad wiasch drihs tew wehl leelafas apsohlijchanas dohs, fas schai dshwoſchanai pahri fneedsahs. Effi ustizzigis lihds --; u. z. — Pawehleschana un apsohlijchana te weena ar ohtru arr ittin dabbigi fabeedrotas. Behrns, fas wezzafus gohda, mefle, fã jau redsejam, wissadã wihse wirrau labklahschanohs semmes wirfũ. Tahdu prahtu (kahdu?) Deews atkal gohda: Tahdam behrnam par to lai atkal labbi flahjahs un lai tahds ilgi dshwo semmes wirfũ. — Dohmasin scho pawehleschanu un apsohlijchanu wehl us ohtradu wihsi itt dabbigi fabeedrotas. Paklausibas tew zauru muhschu wajaga, fã skohlneekam, darbneekam, ammata-puischam, deenestmeitai, un ir tad, fad tu, fã mehdi fazzih, pais par sewi kungs effi. Bet teef irr un peedshwohts: Jo labbaki tahds mahzjeees paklausih, jo labbaki tahdam flahjahs. Tas labbam behrnam pee wezzakeem jaceraddinajohs. Dauds mas to peeminneschu: Zitteem zilwekeem isitit; scho un to peezeest; darbõs parahdiht, fa preekschneekus „mihlojam un zeenijam“; ar lusi un preeku paklausih; ar laudim pajestees. Peezas leetas peeminneju, fas tew dshwojohht lohiti derrigas; kurras? Kur tu tahs mahzjeees? Bet ja tahs effi mahzjeees, tad tew labbi flahjeees; tew negaddisees tif dauds kibbeku, behdu, fashredschanahs. Bet tur pretti to lauschu behdas, kurri nemittejochas prozesses, kildas, wissadas strihdes un truhkumõs friht, zekahs tiffai zaur to, fa wirra wezzaku-mahja weenu skunsi naw mahzijuschees; kurru? Uutters jauta — un es arr juhs jautaju: No kurrenes nahf tif dauds blehdneeku, fas deen no deenas zeetumõs jaceslohga, japafarr un janomaita? atbildat. — Leezibas, fã schi apsohlijchana pee labbeem behrneem peepildijufees. Rutte, Moabeete, atstahja tehwsemmi un raddus, tif no mihlestibas us sawu wihra-mahti. Wirras wahrdi, fo ta us Naemu fazzija, irr schee: Ne-ecerunna man, fa man buhs no tewis atkahptees; jo kury tu eesi, eeschu es lihds, un kur tu peemahjosi, tur peemahjofchu es lihds ar tewi; tawi laudis lai irr manni laudis un taws Deews irr mans Deews; kur tu nomirsi, tur nomirschu es un tur lai manni aprohk; nahwe ween lai manni un tewi schkirr. Sawai wihra-mahtei wirra Betlemẽ wahrpas falassija. Par to wirra paliffa baggatam wihram par seenu, un fas wehl wairaf, deewbihjigam wihram, Dahwida un Jesus zil-mahte, un wirras wahrds irr gohdã peeminnehts. — Jesus. Saweem wezzakeem wiasch bija pa-

flausigs, wisseem behrneem par preekschñhmi, un apfohlfchana pee wianna peepildijahs: Winsch peenehmahs peemihlibâ pee Deewa un zilwekeem. Zuh, behrni, darrat arr tâ, jo: Wezzakeem (wiannu mihlestibu) atmakfacht, tas Deewa preekschâ peenemmigs.

Daschi stahsti par labbeem behrneem. Schee stahsti irr pagarrî un farunnas widdû stahstiti, tee drihs mahzibas-zelku jauz; tadehl irr labbaki, ka tohs fewischkai stundai paglabba, un ta teescham nebuhs suddusi.

Kurzhagens, nabbaga semneeka dehls, bija wirsneeks Zihテナ husaru regimentê. No septingaddu karra atpakkal nahtoht, winsch kâ karra-pulka waddons un augsts wirsneeks tanni paschâ pilsofchtâ eejahja, kur agrak par semmu husaru bij deenejis. Winna abbi firmee wezzaki, Meklenburgeeschu mohdê gehrbuschees, to us tirgu fagaidija; jo pahri gaddu to nebija redsejufchi. Tik ko Kurzhagens tohs eeraudsija, winsch lezza no sirga semmê un sawu pulku leitenanta waddifchanâ atdohdams, gabja saweem wezzakeem flacht un tohs wisseem redsoht apkampa. Wissu to laiku, kamehr tee wehl dñhwojq, winsch tohs pee fewis paturreja, wiannus pee sawa pascha galda ehdinaja, ir tad, kad augsti weesi flacht bija. Reij kahds offizeeris par to brihniyahs, ka semneeks karra-wirsneekam pee galda lihds ehdoht. Kurzhagens fazzija: Kâ man nebuhs tohs pateizigi gohdi-naht, kas man wisspirmak labbu darrijufchi; pirms te kâ paliktu tehniira karra-pulka wirsneeks, es biju wiannu behrns. Tas nahja arri Zihテナ generala aufis. Kurzhagenam wajadsaja wissus ta pulka offizeerus pee fewis us maltiti luhgt. Pee galda Zihテナ prassija: Kur Zuhfu zeenijamee wezzaki? Lai wianni taf tuhlin nahf schurpu un mannis dehl no galda atpakkal nepaleef. Wezzaki scho-reij bij wehlujufchees pee galda lihds ne-ehst. Zihテナ pats gabja teem pakkal un tohs atweddis, fehдахs winneem widdû, speeda mihligi wezza tehwa rohku, nehma tad glahsi rohkâ un stahwu zeldamees fazzija: Manni fungi, us scho zeenijamo wezzaku wesselibu, kurru kreetmais dehls parahda, ka pateizigs dehls wairaf wehrtees, ne kâ augstprahtiges karra-wirsneeks. — Kurzhagam beidsiht bruaneektu augstâ gohdâ eezehla, un Fridrichs II., Pruhschu tehniisch, to ween-reij pee sawa galda likka usluhgt. Te tehniisch, warr buht scha prahtu isprohwedams, wiannu jautaja: No kahdas zilts Winsch zehlees? No ne kahdas zilts, majestete, tâ Kurzhagens atbildeja; manni wezzaki irr tik semneeki un es tohs prett sitteem wezzakeem pasaulê

par ne fo nemihitu. Tas bij gohdigi runnahts, tà kchninſch fazzija; woi tam, fas til jems, ſawu wezzatu un raddu dehl ſaunetees; tas naw ne ſahds gohda-wihrs un arr newarr par tahdu tiſt.

Fridrika II. pilli bija jauneklis, fas kchninſch apdeeneja. Winna mahtei, atraitnei buhdamai, ſuhri gruhti ſawa maiſite bij pelnijama. Dehls gan wehlejahs mahtei palihdſeht, bet no ſawas lohnes ne fo newarreja atlizzinah. Beidsoht winſch tak padohmu atradda. Katru nakti weenam no teem jaunekleem, fo kchninſch pee ſewis turreja, bij aif kchnina guſtamahs iſtabas durrim uſ wakti jaſtahw, lai warretu pee rohſas buht, ja kchninſcham fo wajadſetu. Daſcheem tas bija par gruhtu un tee labpraht ſawâ weetà zitteem liſſa uſ wakti ſtahweht. Nabbaga jauneklis nu eefahka ſawu beedru weetà wakteht; to winnam atlihdsinaja un to naudu, fo par to dabbuja, winſch tad mahtei ſuhſtija. Rahdâ nakti kchninſcham meegs nenahza un winſch gribbeja, lai tam preeſſchâ laſſa. Winſch ſkandinaja, ſauza, bet ne weens nenahza. Pehdigi patſ uſzehlees gahja ſahn'kambari luhkoht, wai tur ne weena no jaunekleem ne-efſoht. Te winſch gohdigo jaunekli, fas- bija panehmees wakteht, atradda pee galda ſehſchoht. Winnam preeſſchâ bija grahmata, fo ſawai mahtei bij eefahzis rakſiht; bet rakſtoht aiſſnaudees. Kchninſch, kluffam klaht peegahjis, laſſija: Wanna labba, mihtota mahte! Schi jau treſcha naktſ, fur par naudu wakteju. Gan drih to wairs newarru iſturreht; bet es tomehr preezajohs, fa atkal deſmit dalderu eſmu nopelnijis, kurrus Zums ſchinnî grahmata aiſſuhſtu. — Tahda behrna-mihleſtiba kchninſcham gahja pee ſirds; jaunekli guktoht atſtahjis, winſch gahja uſ ſawu ſamburi, iſneſſa diwus rullus dukatu un tohs jauneklam katru ſawâ kſchâ eebahjis, gahja atkal ſawâ gultâ. Jauneklis uſmohdees un to naudu kſchâs atraddis, gan nopratta, tà ta tur tiſkuſi. Winſch gan par to preezajahs, fa nu ſawai mahtei labbaki warreſchoht palihdſeht, bet tur klaht arr baidijahs par to, fa kchninſch to guktoht atraddis. Dhtrâ rihtâ, til fo pee kchnina nahzis, winſch paſemmigi luhdsjahs, lai winna noſeegumu peedohdoht un pateizahs par ſchkinſibu. Kchninſch uſteiza winna behrna-mihleſtibu, zehla to par offi-zeeri, tam tur klaht wehl ſahdu ſummu naudas dahwinadams, lai wiſſu warretu eegahdatees, fo jaunâ ſahrtâ wajadſeja. Sir. 3, 14: Labdarrifchana prett wezzateem netiks aiſmirſta.

Stedorſas pilsſehtâ, Hannoverê, dſihwoja Margreeta Lang, atlaiſta ſaldata ſeewa. Winna pelnijuſi, fa tahs wahrdu peeminn,

jo winna fawu 90 gaddu wezzu mahti ruhpiigi kohpuſi. Sawa uſturra winnai ar rohku-darbeem bij japelna. Winna tomehr nemittejahs fawu mahti kohpt un glabbaht un daudsreij patti leelu truhfumu zeeta, lai ween mahtei ne kas netruhktu, furra nu jau ilgaf ne ka 20 gaddu patti ne fo neſpehja pelniht, ne paſchu wiſſmaſako darbu darriht. Winnaſ beidsamee trihs tſchetri dſihwibasgaddi bija pa wiſſam behdigi. Bej ſamannaſ, bej atſfahrſchanaſ, bej wallodaſ winna gulleja. Meitai to wajadſeja zellaht un nehfahht, ap- un atgehrbt, tihriht, ehдинаht un dſirdinaht, ka maſu behrnu, jo winna bija gluſchi tahda. Ne tiſ dauds no zilwezigiga prahta winnai nebija atlizzis, ka fawu meitu warretu paſiht, wai ar wahrdeem fawu gribbu iſſazziht, tiſ no winnaſ brehtſchanaſ warreja ſinnaht, ka kaut fo kahrojoht. Pee ſchahs wezzahs ſeewas nemittejoſchahm zeefſchaham meita uſtizzigi iſturreja, ne kad neſurnedama, atrahwe ſew labpraht wiſſu un zeeta truhkumu, lai ween mahtei kahdu atſpirdſinaſchanaſ un weeglumu warretu ſagahdaht. To winna ar ween darrija, kamehr nahwe mahti aiſſauza.

Palkawneekſ kahds ſaweem oſſizeereem, kaſ pee winna ehda, jaunu ſelta dohſi rahdija. Pehz kahda brihſcha winſch gribbeja tabaku eeſchraukt un pa wiſſahm keſchahm iſmeklejees, pehdigi nobihjees ſazzija: Kur manna dohſe? Pameklejat taſ, kungi, wai kahds no jums dohmäs to keſchä nebuhs eebahſis. Wiſſi tuhlin uſzehluſchees, keſchas apgreesa, bet dohſe palikka neuſeeta. Tikkai jaunais karrodſneekſ, azzim redſoht noſihrees, palikka ſehſchoht un ſazzija: Sawas keſchas es apfahrt negreeschu, tiſ fawu gohda-wahrdu dohmu, ka man dohſes naw. Oſſizeeri galwas frattidami iſſchikihrahs un kattris to par ſagli noturreja. Dhtru rihtu palkawneekſ karrodſneeku at-aiſinajis uſ to teiza: Dohſe atkal atradduſees. Keſchaj ſchuwums bija atirris un dohſe pa atirrumu zauri iſkrittufi. Bet nu ſakkat man jel, tapeh; Juhs wakkat ſawas keſchas negribbejat rahdiht. Karrodſneekſ ſazzija: Tikkai Jums, palkawneeka kungs, to labpraht iſteitſchu. Manni wezzaki irr nabbagi, tapeh; winneem dohmu puſſi no ſawas lohnes, un puſſdeena ne ka ſilta ne-ehmu. Kad pee Jums tiffu uſluhgts, tad man ſaws puſſdeenas-ehdeens jau bija keſchä; un man teeſcham buhtu kauns, kad keſchas apgreeschoht maiſe un deſſa buhtu ahra krittufchäs. Palkawneekſ ſirdi kuſtinahtis teiza: Juhs eſſat teeſcham labſ dehſ; un lai Jums ſaweem wezzakeem peepalihdſeht weeglafi nahktohs, tad Jums nu iſ deenas pee mannis

buhš ehst. Winnau ehdamâ istabâ eeweddiš, palkawneekš, par sîhmi, žif lohti šcho zeenijoht, wišsu offizeeru preekščâ winnam šawu selta dohfi eeschtkojo.

Lustigâ gohdâ jauni laudis ar tehnina = spehli laiku kaweja. Weenu zehla pat tehniau, kas zitteem atkal šcho to pawehleja. Tâ arr lahdam behrnam tiffa pawehlehtš, šawam wezzam tehwm, kas arr klast bija, dewinejadu gohdu parahdiht. Behrnš bes ilgas apdohmašchanahš to šchahdâ wiššê isdarrija: 1. winšch šazzija: Mans mihtais tehtiht, žums pateiju par wišsu labbu, ko man jau no agras jaunibas parahdiušči, par wiššahm publehm un ruhpehm, kas manniš deht žums bijuščas. 2. winšch tehwm rohku butščojo, ar to rahdidams, ka tam par wišsu tehwiščku pahrmahzičhanu pateizotees. 3. behrnš nehma ahbolu no galda un to nomišojis un pahrgreēšis, dewa weenu pufši tehwm, tur klast apšohlidamees, ka, ja Deems winnam palihdšeschoht pee maišes tiht un tehwm tahš wajadsetu, winšch wišsu labpruht ar to dallišchoht. 4. winšch leezahš semnê un tehwm furpes atraišjis un nowilziš, liķka winnam tuppeles preekščâ, ar to parahdidams, ka ne kaut kahdu darbu, ar ko tehwm warretu kalpoht, negribboht šmahdeht un nizzinaht. 5. tapēhž ka jau štawehlu bija, winšch nakts-drehbes šameklejis, tahš liķka tehwm preekščâ. 6. dahwaja winnam atšpirdšinadamu dšhreenu. 7. šneedša tehwm waigus, luhgdams, lai pa teem fittoht, par sîhmi, ka winnam labš prahtš eššoht, wehl taggad wiššadas tehwa pamahzičchanas peereht, lai tahš arr šittendš buhtu dohtas. 8. publejahš, tehwu ar wišsu krešflu pazelt, par sîhmi, ka eššoht gattawš-tehwu zellaht un nehfaht, ja buhtu wajadšigs. 9. mettahš zekšš un iſluhdšahš tehwa šwehtišchanu. Kahdš, kas wišsu to bij noſkattijees, teiza: Man jaleezina, ka šawu muhšču mihtligaku spehli ne-efmu redšejis. Ja tu to par spehli darri, žif jauka nebušš tawa weenteefšba. Te engeli špehlejahš lihđš un Wiššaugštakais pats ſkattahš un preezajahš.

Šchoš ſtaštinauš nu eſſat dšrdejušči, behrni mihtee, tad eita un darrat arr tâ pat.

Laſſamâš grahmatâš un arri žittâš daudšreiš atrohdami diwi ſtaštii. Weens: Kâ wezzais tehwa-tehws kaķtâ iſ kohka blohdas ehd un mašais dehla-dehlš kohka ſilliti taiša tehwm un mahtei. Dhtriš: Kâ tehwa-tehwu ſlinneeku-nammâ ſuhta un ias te no dehla pahri linnu palagu iſluhdšahš, ka wiššliktakohš iſmekle un dehla-

dehlam eedohd, lai ainses, fà schis weenu paslehp un par to prassihst atbild, fa to faweem wezzakeem gribbejis paglabbaht, kad teem weenreis flinneeku-nammâ jaetoht. — Abbi schee stahsti man tã pretti, fa ne kad newarreju usmentees, tohs skohlã stahstih; netizzu arr, fa tee kahdreij notikkufchi. Pateesibas teem tik daudj klah, fa wezzati pee faweem behrneem to peedshwo, fo winni faweem wezzakeem darra; tee irr zetturta baußkã lahsti. Bet tas, kas pee scheem stahsteem naw ihsti tizzams, irr to behrnu-behrnu ahtra apferschanahs un gudru aprehkinaßhana us nahtoscho laiku. Scho nedabbigumu behrneem newajaga preeßchã zelt. Wehl weens tahds stahsts, fur dehls tehwu pee matteem lihds durru fleegfni welk; te tehws fauz: Vaid walkã, tik lihds schejani es arr fa wu tehwu wilku. Te tihree lahsti redjami, un arri scho stahstu behrneem labpraht negribbu stahstih. Bet wai tad par laumeem behrneem ne mas nedrihst stahstih? tã dasch skohlmeistars prassihst. Ja, tahdã wihse, fã schis stahstinsch to darra, kas dsihwojoht ik deenas no jauna us tahdu paschu mohdi pahrgaddahs.

Teescham teesa, fo wezzi gudri mahzitaji fazzija? Deewam, wezzakeem un skohlmeistareem deesgan newarr pateikt. Bet deewamschehl daudsreis noteek, fã daudsina: Weens tehws warr drihjak desmit behrnus usturreht, ne fã desmit behrni weenu tehwu. Klausatees, fo par to stahstichu. Tehws atdewa behrneem wissas fawas mantas, mahju, ehkas, tihrumus un wissu rohzißu, zerredams, fa behrni scho nu gan buhschoht usturreht. Pee wezzaka dehla kahdu laizinu dsihwojis, dehlam winsch apnikka. Tas fazzija us tehwu: Tehtih, man schonakt dehlinßch dsimmis un tanni weetã, fur Juhßu lehnkrehflis, schuhplam jastahw; wai negribbat pee manna brahã eet, tam ruh-migaka istaba? Tehws aigahja. Kahdu laizinu pee ohtra dehla padshwojees, arr schis tehwa wairs negribbeja un fazzija; Tehtih Juhß gribbat filtu istabu un man no tahs galwa fahp; wai ne-eeseet pee manna brahã, kas bekkeris? Tehws gahja. Pee scha trescha dehla kahdu laiku dsihwojis, winsch ir schim par gruhthumu palikka un dehls fazzija: Tehtih, mannahm durrim naw ne mas meera, tahs ar ween riß un klabb, jo laudis weenumehr pa tahm nahk eelßchã, eet ahra, fã frohgã un juhß nedabbujat ne deenas-widdu pagulleht; wai negribbat pee mannas mahfas, Katribnas, eet? ta dsihwo ah-puff pilssehtas, fur wairaf meera. Wezzajs mannija, kas effoht un dohmaja fewi: Rabbi, taifschohs un eeschu pee fawahm meitahm,

redsehs, tà tur flahfees; seewahm mihsstaka firds. Vet kahdu laifu pee meitas bijis, winsch arri schai apnicka un ta fazzija: Es ar ween lohti bihsstohs, kad Zuns us basnizu wai zittur fur eetohht pa stahwahn treppehm semnê jakahp; pee Lihjes mannas mahfas naw pa treppehm jastaiga, ta dshwo appatschejà tahschâ. Lai meerà un ar gohdu tiftu prohjam, wezzajs winnai dewa taifnibu un aisgahja pee ohtras meitas. Jhsu laizinu pee tahs bijis, winsch ir schai par grubtibu palikka un ta winnam zaur zittu kahdu liffa eerunnahht, schahs mahja effohht uhdens mallâ un wezzam wihram, kas ar faulufahpehm mobzotees, par mitru; winnas mahfai, kappu-razzeja seewai pee Jahna kapfehtas, effohht gauschi faufa istaba. Wezzajs pats tizzeja, ka tai warroht buht taifniba un aisgahja ais wahrteem pee Leenes, sawas jaunafahs meitas. Diwas deenas pee winnas bijuscham, masais dehlinisch us mahtes-tehwu fazzija: Mahte wakkar us krusmahti Lihsi teiza, winna tew zittur ne fur labbaku ruhmi nesinnohht, fâ weenâ tahdâ kambari kahdus tehws rohl. Ta dsirdohht wezzajam firds luhsa, tà ka sawâ lehnkrehsflâ atpakkal krittis nomirra. Un Jahna kapfehita to usnehma un irr schehlsirdigaka prett winna, ne fâ winna feschchi behrni; jo ta winnam atkauj sawâ kambari lihdi scho baltu deenu netrauzetam gulleht.

Peeminnas-raksti.

Sarunna.

Kas tee irr. Luttera masahs katkimes beidsamâ gallâ atroh-dama kahda nodalka, kurra par peeminnas-raksteem nosaukta. Lutters pats issakka, kas tee effohht: „Daschahs bihbeles-perfchas, wissadahm fwehtahm lauschu-fahrtahm weenumehr azzu preekschâ un firdi turramas.“ Schahs bihbeles-perfchas, kurras mehs par peeminnas-raksteem sauzam, Lutters Wahzu wallodâ nosauz par „mahjas-tahpeli“; tapehz ka tahm fâ us kahdu tahpeli ik weenâ kristigâ mahjâ wajadsetu buht usrakstitahm, lai katram, kas tanni mahjâ dshwo, saws peenahkums ar ween azzu preekschâ stahwetu. Tahs fwehtahs lauschu-fahrtas, kas tur pehz saweem peenahkumeem eedallitas, irr: mahzitaji un klausitaji, wezzaki un behrni, waldineeki un pawalstneeki, laulati wihri un seewas, kalpi un fungi,

jauni un wezzi; atraifnes. Veigumä stahw schi perschina: Schahs mahzibas kas zeenâ leef, tam mahjâ laimes gan noteef. Lai nu tas notiktu, tad jums pehzaf schahs perschas no galwas jaismahjabs. Schohs peeminaas-rafftus tad nu apstattisim.

Swehtahs lauschu-kahrta. Pa wissam trihs tahdu: Familija jeb mahjas lauschu-kahrta; draudse jeb garriga lauschu-kahrta; un walstiba jeb pasauliga lauschu-kahrta. Wissas schahs trihs kahrta irr fwehtas, tapehz ka pats Deews tahs ar itt labbu staxu eezehlis un wirru dehl likkumus un bauschus dewis. Katra no schahm trim dshiwes-kahrtahm irr ta eetaifita, ka tur irr tehws un behrni. To jau pee scheem wahrdeem warram manniht: mahjas-tehws, bistis-tehws, semmes-tehws. Tapehz scho mahzibu, ka pee zetturta bauschla peederriga, te apdohmajam.

Mahjas lauschu-kahrta jeb familija. Ia irr ta kahrta, ij furas abbas tahs zittas kahrta zellahs. Schai kahrtai peederr wezzafi un behrni, laulatee laudis, fungi un faine, wezzi un jauni, atraifnes. Par behrneem jau runnajam, par laulateem laudim festa baukli ihpafchi wehl runnasim, tapehz til' wehl atleef runnaht par to, fo bes teem wehl peeminnejam.

Kas wezzakeem peenahfahs*). Ia pawehleschana, fo Deews Gew. 6 wezzakeem dewis, peeminaas-rafftos irr schi: Zuhsh tehwi, ne-

*) Palmers (ev. Katech.) fakka: „Schis gabbals, pr. par wezzaku peenahfumeem, fshlâ un mahzibas-behrnu mahzibâ bes kahdas apdohmas islaischams; kas winneem deenâs wezzaku-kahrtâ peenahfrees, no ta behrni wehl ne fo neproht, winneem pa wissam nebuhs taani kahrtâ eekschâ dohmatees.“ Ia tas buhtu pareisi, tad fshlâ arr nedrihstetu par laulibu runnaht un par bruhiti un bruhiganu, jo taani kahrtâ behrneem arr nebuhs eekschâ dohmatees. Bet kad nu wezzaku peenahfumi tik lohti swarrigi kâ augscheja farunna to rahda, tad peederrahs gan fshlâ, un ihpafchi mahzibas-behrnu mahzibâ dauds maj par to runnaht. Bet sinnams wisse ta farunna tâ turrama, ka ar behrneem tâ nerunna-itt kâ winni buhtu wezzafi; bet Deews wezzakeem to un to pawehlesjis un to nu winneem stahsta un mahja. Tomehr par to jagahda, ka behrni schahdu wairak pahrwirfagu mahzibu labbi paturra. Sshlmeistaram te wajaga fayrast smalti noswehrt un mehru turreht; ne tahdas jautafchanas jautabt, kâ p. pr.: Ia tu kahdreif fawus behrus tâ fawâ walkâ laistu zc. — Ia behrus ween tâ taifni neurunna, bet ar ween par wezzakeem kâ par zitteem runna, tad tahdâ mahzibâ ne kas neatrohda, kas behrneem fweeschadi liktohs. Bet kad tâ auksti un pahrwirfchis ween mahja, fo tad tas geld? tâ dasch jautabs. — Geldebs gan. Ia behrni ween tawas ihfshs teikumus paturra (p. pr. rikstei buhs buht abbois klah; elli un debbesis wissparreeksh ar faweeem pascheem behrneem no-

tirrinajat (ne-eefaittinajat) fawus behrnus, bet usaudsinajat tohs ta Runga pahrmahzifchana un pamahzifchana. Wiß, faß friftigeem wezzakeem peenahfahs, fchinnî perfhâ tohpâ fanemts. Gefaittinajt irr: dufmas un eenaidu wiannu firdi mohdinajt. Mihlestiba uf wezzakeem irr tà fâ faule, faß wiffadu labbumu behrnu firdis mohdina. Ja nu zaur neprahfigu audsinafchana fcho mihlestibu, faß behrneem uf wezzakeem, apflahpe, tad wiannu firdis zellahs eenaide un dufmas uf wezzakeem un no behrna newarr ne fahds labß ifnahft. Schi eefaittinafchana noteef, kad behrneem azzim redsoht netaisribu darra, kad tohs neschefligi par daudj zeefchi walda un ftrahpe. Tâ firds paleef zeeta, aifflehgta, dufmiga, un par wezzakeem ne fo nebehda, jo mihlestibas tur naw. Usaudsinajat tohs. Pee usaudsinafchanaß wajaga meefigas apgabdafchanaß, ufftaifchanaß, fargafchanaß. Scee darbi tif wajadfigi, fa apuftulis 1 Tim. 5, 8 falka: Faß fawus peederrigohs un wiffwairaf fawu faimi neapghada, taß tizzibu aifleedfß un nifnaks ne fâ netizzigais. Pee usaudsinafchanaß wehl wajaga, fa wezzaki faweem behrneem faut fo leef mahzitees, lai wianni weenreis pafchi fawu maißi warr ehft. Brett fcho woadfibu daudj wezzaki grehfo, fâ jau gan finnat. Dehß un meita wasajahs pee wezzakeem apfahrt, neproht ne fa, neffahs ween uf gresnumu un lepnumu un ne weenß tohs newarr leetâ likt, tee paleef Deewam un wiffai pafaulei par gruhnumu. Pee paganu Greekeem bija likkums, fa dehlu newarreßa peefpeeffi, wezzakus ufurreht, ja fchee wiannu ne fahdâ ammatâ nebija likkufchi ifmahziht. Pee usaudsinafchanaß peederr ihßi falkoht wiß, fo wezzaki darra, lai wiannu behrni par labbeem zilwekeem paleef. Scho usaudsinafchana uf labbu warr panahft, pehz muhfu perfhahß wahrdeem: a) zaur pahrmahzifchana un b) zaur pamahzifchana eefch ta Runga. — Pahrmahzifchana. 1 Mohf. 8, 21: Zilwezigahß firds prahtß (dohmafchana) irr launß no masahm deenahm. Ja behrneem pa gallam fawu waku atklautu, tad drihß pa pillam wiffada launuma no teem abrà ifaugtu. Te nu wajaga faut fa pretti, faß to nekauj, un taß irr: usaudsinafchana eefch ta Runga. Ta ifdohdahß ihpafchi zaur to, kad behrnu pahrmahza, t. i. wianna launumu ftrahpe, ihpafchi

velna), tad gan nahßs laifs, fur wianni to, fo ffohlâ dßrdejufchi, uf fewim fihmeß. Das irr fehßlas-graudiafch, fo fwehtais Gars atdfihwinahß, famâ laikâ behrnau, wezzaku-fahrtâ effofcham, to atgahdinadams. Jahx. 14, 26.

tohs grehkus, kurri jo drihs parahdahs: Stuhrgalwiba, nepaklausiba, melli, spihfeshana, sagschana. Deews wezzakeem pawehlejis, wissu launumu pee behrneem strahpeht, salk. 13, 24: Kas rihtsi taupa, tas eenihd sawu dehtu, bet kas winnu mihlo, tas to drihs pahrmahza. 22, 15: Blehnas lihþ puischa firdi, bet pahrmahzischanas rihtste djenn tahs tahlu no wianna. Bet wezzakeem pee strapeschanahm Deews par preekschismi jaxemm. Kurru tas Kungs mihlo, to winsch pahrmahza. Wissahm Deewa strahpehm wianna leela mihlestiba zauri spihd; tur bahrsiba un mihlestiba saweenotees. Tã pat jadarra wezzakeem. Ne kad dusmas nestrahpeht. Pee it katras strahpes behrna grehks prahtã turrans. Lutters salka: Behrnu buhs tã pahrmahziht, ka rihtstei ahbols irr klast. Tee gaujschi jauki wahrdi. Ko tee apsihme? — Pamahzischana eeksch ta Kunga. Pee strahpes lihds pamahzischana. Pamahziht labbohs auglus rahdiht, kurri no labbeem darbeem zekahs. Tahds wihs bija Abroams sawã inahjã, 1 Mohs. 18, 19: Es winru pasihstu, tã Deews salka, ka winsch saweem behrneem un sawam namnam pawehlehs, lai tee ta Kunga zellu farga, darridami, kas taisnis un teesa irr, ka tas Kungs leek nahkt us Abraamu, ko winsch tam sohlijis. Tas (kas?) noteek zaur to, kad wezzaki us behrneem par Deewa wahrdeem runna, teem mahza bihbeles-perschas, dseefmu-perschas. Tã Deews gribb, 5 Mohs. 6, 6, 7: Schee wahrdi, ko tew schodeen pawehlu (desmit baujschi), lai tew pee firds eet, un tew buhs tohs saweem behrneem peekohdinahkt. Peekohdinahkt, peeteikt, lai behrni prett teem nenoseedsahs zaur pulgofchanu, nepaklausischanu, zittadi pehz slikti klahjahs. Tã arr D. ds. 78, 4—6 pawehlehts. Schahda pamahzischana no wezzaku puffes tad wisswairak auglus nefs, kad wezzaki saweem behrneem wissas leetãs labbu preekschismi dohd. Tã behrneem teek preekschrahts un pastubbinaschana. — Peeminnesim dauds mas so, kas te klast peederr: wezzaki paschi luhds Deewu un stubbina, lai behrni arr to darra, mihlo Deewa wahrdu, tohs mahjã labpraht lassa, basnijã labpraht klausahs; zif spehdomi no kotra rupja grehka fargahs; runna ar reebjumu par scho wai to grehku, un labbat launumu zeesch, ne fã darra wai darriht attauj; eet pee sw. walfarina zc.; ihsi falkoht, mihlo Deewu un Jesu pahr wissahm leetahm. — Schee wezzaku peenahkumi irr augsti un fwarrigi un tapehz lohti wehrã nemmami. Wezzaki irr Deewa weetneeki, tapehz winnu peenahkums augsti zeeni-

jamš. Wezzakeem it deenas jaluhdsahs, lai Deews winneem nahf palihgâ, wiinna darbu pee behrna labbi isdarriht. Tad arr raffi wehl fakka, fakl. 22, 6: Mahzi puischam sawu zellu, tad winsch ir wezs palizzis no ta neatkapses. Bet eeraschanahs, wai us labbu wai us launu, irr audsinaschanas auglis. Ja, labbas wai flittas pamahzischanas augli sneedsahs wehl schai dshwibai pahri. Lutterš fakka: Debbešis wisspaprēeksch ar saweem pascheem behrneem warr nopelniht; bet arr elli. Tas tã jafaproht: ja wezzaki arr zittadi debbešis neteek, tad Deews wiinnus tur tadehl ween jau eenemtu, fa wiinai sawus behrnus labbi audsinajuschi. Bet ar ohtradi, ja wezzaki arr zittadi elli nebuhtu pelnijuschees, tad winni tur jau tadehl ween — —; faklat paschi tahlafu. Zif bahrgi Deews kahdu wihru, kas zittadi bija deewbihjigs wihrs, tiffai flittas behrnu audsinaschanas dehl sohdiya, to redsam pee Gelus, 1 Sam, 2, 29 un 31: Tu gohda sawus dehlus wairak ne fã manni; tapeh3 redsi, tahs deenas nahf, fa es tatwu elkoni falaušschu, lihds ar tawa tehwa namma elkoni, tã fa ne weens wezzajs wairs tawã nammã nebuhs. 3, 13. 14: Es buhschu sohgis par Gelus nammu muhschigi; es to fahfšchu un arr pabeigšchu (12 p.); fa winsch sinajis, fa wiinna behrni netikli turrahs un naw wis tohs greisi usluhlojis; tadehl es Gelus nammam esmu swehrejis, fa Gelus namma noseegumu muhschigi nefalihdsinahs, ne zaur uppureem nedj zaur ehdam'uppureem.

Kas kalpeem peenahfahs. Schoreis juhs wehl wissu no saweem wezzakeem dabbujat. Tã nebuhs ar weenu. Veelai dakai no juns jaet pee swescheem laudim, iif labb' scho to mahzitees, fã arr faut fo pelniht. Weitenehm japaleef par behrn'auflehm, istabas-meitohm, kalponehm; puiseneem par darbneefeeem, ammatneefu puischeem, selleem; ar weenu wahrdu, par kalpeem, tadehl fa juhs tad zittu deeneštã effat. Ja wairak tahdu kalpu weenã mahjã sohpa, tad tohs nojau; par faimi. Ta irr swarriga leeta, par fo te runnasim un juns wisseem wehrã leekama. Kas newarr kalpoht (tã fã wajago), tas arr newarr waldiht (tã fã wadjetu), tã kahds'fakkamswahrds mahza. Apdohmasim ischetras bihbeles-perschas un tahs lai mums fakka, fã fristigam kalpam jaturrahs.

Lit. 2, 9. 10, padewigeem, t. i. kalpam ar ween jafinn, fa wiinnu prahts un darbi wiinna funga prahtam un darbeem appatšhã padohti. So tas naw wis nejauschis gaddijees, fa tu kalps

effi, bet tas irr Deewa prahts un winsch tewi schinni fahrtâ eelizzis. Tas stahw Erw. 6, 6: Darrat to Deewa prahtu — kalposchanu — no wiffas dwehfeles. Wai tu padewigs effi wai ne-effi, to jau israhda tawa usweschanahs un mutte prett sawu preekschneefu. Tu effi gohdbihjigs, klufs; wai ohtradi: Tu effi muttigs (t. i. pretti-rehjigs), gribbi wiffu labbaki sinnaht, teepschigs, leels, un gribbi, tà fâ mehds fazziht, sawa funga biffes eefschâ fahyt.

Labpatihkameem buht, t. i. pa prahttram darriht. Te peederr tahdas leetas, kurras preekschneefi teescham newarr pagehret, prohtir laipnigam buht, schur tur peepalihdsigam, mihlestibu rahdidamam. Peeminnesim dauds maj fo. Meitahm: Pee flimneeka pa nakti nomohdâ palitt; ja wajadsiba, kahdu darbu usæmtees, kas naw peederrehts, p. pr. mahju-meitai kahdreis gannds jaheet, fehka, darba-meitai us kahdu brihdi behrni japeeluhfo. Puiſcheem: Scho to fainneezei palihdsiht kad aizina, pee rohkas buht kad wajaga, ir neaizinatam. Prett scho pamahzibu (kurrû?), fo apustulis dewis, apgrehsojahs tee, kas furnigi un pee katra masu masa darbina, fo winnu labpatihſchanai peeslaita, tuhlin ar teem wahrdeem pretti: Tas man naw peederrehts. Tahdi ne pa nagga mellumu waitaf nedarra, fâ winneem peespeesteem jadarra.

Merunnahht pretti. Tas peederr pee ta, fo nu pat par padewibu runnajahm. Padewiba prassa (arri no behrneem) kluffu buht un pretti nereet, daschu launu wahrdu panest, beidsamo wahrdu negribbeht. Sakkat nu paschi, kurri kalpi p. pr. prettirunnaschanas launumâ friht? Kam ne kas naw labs, fo winneem dohd; pee kattras masas smahdeschanas wahrdi, fo pretti bahrtees un aifrunnatees.

Ustizzameem buht. 1 Kor. 4, 2: Bet pa wiffam pee usraugeem melle (un kalpi jau irr lihds mahjas-usraugi), lai tee irr ustizzami. Tâ arr irr; schinni wahrda (kurrâ?) ihsti falkoht wifs tas eefschâ, kas kalpam peenahlahs sawam fungam darriht. Scho peenahkumu nosauz par ustizzamibu. Zittadi newarr buht, faimai dauds jaustizz; un tapehz winnai peenahlahs ustizzamai buht, tà apustulis gribb. Medsesim fo p. pr. Kalpone dabbu naudu, lai par to scho un to eepirk, kas fungeem wajadsigs; fâ winna te buhs ustizzama? Tâ pat ar drehbehm, kas masgashanai dohtas, fdraba leetehm. Dew jafalka (kursch tà fazzija?): Negribbu ne weena paweddeena nemt; ne weenas kneepaddatas. Kas pee masuma ustizzams, tas arr pee daudsama ustizzams; jo ar masahm leetahm eefah-

foht ar leelahm beids. Par weenu tahdu netiffumu, fo daudfi ne mas par tahdu neturra, man wehl ihpafchi juns meitenehm jafakka: par nafchleschanu. Ne-eeraddinaj'tees us to wehl masas buhdamas un neturrat wiffadas leetas feschâ, fo eht. Nafchleschana ne retti arri zittus grehkus dsemde, wiffwairof mellus; fâ? — Pee ustizgamibas arr peederr, fa kalpi tahdas leetas, fo winni pee darba bruhle, labbi glabba, lai zaur faplihschanu, puhchanu, fuschchanu, sadansifchanohs fshahde neno-teef. Peeminnat kaut fo te fshah.

Muhfu Pestitaja mahzibas wiffur un wiffadi gohdi-naht. Tahda faine, kas Pestitaja mahzibahm paklaufa, tahs pafchas wifflabbaki gohdina, jo tâ il fattas redi, fahdus teizamus laudis Deewa wahrdi spehj padarriht. Peeminnat fo, kas te fshah peederr. Pretti Deewu: Mihlestiba, bihjaschanahs, pakauschanahs, luhgshana. Pretti zilwekeem: Meerâ buht ar to, fo faine dabbu; bes fshaudibas; gohdigam, weentefigam buht, no trafgalwigam; no neleetigam wallodahm attrautes; beskaunigus wahrduš muttê nenemt: fawus preekschneekus zitteem neaprunnaht un neapmelloht, fâ leelafais pulks darra; weenam ohtru panest, kad ar daudseem kohpâ jadshwo. Melais'tees launâ eewilktees, tas man wehl fewischi japekoh-dina: Kad grehzineeki temi willa, tad ne-ef, fakk. 1. Tahds kalps, kas Deewa walstibai nebija par ne fahdu gohdu, bija Geasus, Elifas fullainis. Fo par winnu sinnat? 2 fsh. 5, 19 u. t. —

Ev. 6, 5—8: lungeem paklaufht pehz meefas. Tâ Abraama kalps darrija; wiasch wehl waizaja: Bet ja ta feewa negribbehs man lihdi nahft? un gribbeja itt smalki fawa fanga prahtu padarriht. Wiasch negribbeja ne eht ne dsert, famehr fawa fanga pawehleschanu bij isdarrijis. Tur pretti nepaklaufigas deenest-meitas p. pr. darra wiffu pehz fawa prahta un ne fo newaiza; kas wannam wai desmitreis faszichts, to taf aismirst un aplam padarra. Te wehl fshahw: paklaufht pehz meefas. Tawi preekschneeki warr tiftai par tawas meefas spehkeem pawehleht; bet wehl zits fungs debbestis, kam tu pa wiffam un pa gallam peederri, ar meefu un garru. No ta faprohtams, fa tai paklaufibai, ar fo preekschneeki gohdajami, irr fawas rohbeschas; fur? Deewam wairak jaklaufa, ne fâ zilwekeem. Scho Deewa wahrdu turri prahtâ, ja preekschneeki temi us tahdeem darbeem fshubbina, fo Deewas aisleedfsh. Daschas fshahdas leetas peeminnamas: Maukofshana, jagshana, melloshana, wiltigas leezibas dohshana. Tâ Jahseps

fawa kunga seewai neklausija; kad? Kad fawâ pirwejâ perschâ dsirdejam: wiffâs leetâs labpatihameem buht, tad juhs, muhsu taggadejo perschu dsirdejuschi, pirmejo perschu jo labbaki saprattiseet. Schai pallausichanai, kas atkautahm un taisnahm leetahm peenahfahs, un no muhsu puffes janoteel ar bihjaschanohs un drebbeschuanu firds weenteesibâ. Ar wissu spehku un usjhtigi, weenohdi bihdamees, faut fo aplam un ohtradi nepadarricht, zaur fo preekshneekus apbehdina un wiannu nihlestibu pofaude.

Nekalpodami azzu preekshâ. Tahdu kalposchanu fawz par azzu-kalposchanu; ta irr arri leekuliba, p. pr. lischleschana un glummi wahrdi preekshneekem redsoht un dsirdoht un ais mugguru aprunnaschana; tâ pat ar daibu; kâ? Af tarwu kaunu tahdai ap-lamibai! 1 laif. 30, 17: Es sinnu, mans Deews, fa tu firdi pahmanni un skaidriba tew labbi patihf.

Kâ Kristus kalpi. Tas tâ faprohtams: Kalpojohht tew ja-sinn, fa tu Deewam un Jesum fawam kungam kalpo. Jo tas irr Deewa prahts, fa tu fawâ kahrtâ effi par kalpu wai kalponi. Katra taisniga pawehleschana no tawa meesiga kunga tew tâ pat jaturra, kâ Deewa pawehleschana, un arr til pat pilligi un lab-prahrtigi jaisdarra. 7 p.: Ar labbu prahtu tam kungam kalpodami (kas firdi skattahs) un ne zilwekeem. Deenesneekem daudsreis semmi, rupji darbi jastrahda, sabritâs; meitahm; ammatneeku pui-scheem; daudsreis zauru muhschu. Schinnî perschinâ wiffi wiannu darbi leeli atspihd. Zif leela te atspihd traufu masgaschana, malkas zirschana, lohpu ehdinaschana? Tu kalpo Deewam, ja tohs peenahzigi isdarri; un kalpo wiannam wairaf, ne kâ dasch kehniusch. Jo, 8 p., sinnat: ja kas fo labbu darrihs (itt kâ Deewam un Kristum kalpo-dams), fa tas to paschu atdabbuhs (itt kâ algu) no ta kunga. Tahdu algu (kahdu?) meklejat; ta irr zittada alga, ne kâ ta, fo azzu-kalps mekle. Neaismirstat, behrni; ar kahdahm fwehtahm doh-mahm jums weenreis preekshneekem jakalpo?

1 Peht. 2, 18: Arri bahrgeem kungeem pallausiht. Par bahrgeem kungeem te nösaukti tee, kas nemahf wai negribb laipnigi un lehnigi ar kalpeem fatittees. Daudsreis tahdi kungi ebr-moti un nickigi. Te wiannu pawehl schâ, te atkak tâ; tew pahri darra ar pawehleschanahm, rahschanahm un zittadi wehl. Ir tad tew jadarra, kas tew peenahfahs, jo

ta irr schehlastiba (no Deewa), ja kas apsinnaas deht

preeksch Deewa gruchtumu panesâ, netaisnibu zeesdams. It weens krisihts zilweks, 21 p., us to aizinahts, Kristum libds zeesf, un Kristus netaisnibu pazeesdams mums wisseem un arr kalpeem un kalponehm preekschshmi demis.

Kol. 3, 22—25: Wissu, fo darrat, to padarrat no firds dibbina; ne ta pusmehr; pahrwischis, nebedigi. Ta ta tam Kungam, fas firdi skattahs. Tapehz schi luhgshana: Ar wiltu nedohd strahdht man, wai arridsan ar apuikshan'. Schinni perschâ kalpeem atkal tahs paschas dohmas preekschâ zeltas, par furrâhm jau runnojâhm; furrâs? Ustizzameem buht, ta Deewam kalpodami.

24 p., no ta Kunga atmakfu. Beenreis teefas-deenâ, fur tew par fawu kalposchanu aibildeshana jadohd. Ustizzamibas alga buhs eemantojums. Kâ tas prohtams? Kad Kristus fazzihâ: Labbi, tu gohdigais un ustizzamais kalps (ustizzama kalpone), tu effi pee masuma ustizzams hijis —. Deewbihjigeem kalpeem tas par leelu eepreezishanohs. Bet blehdigai kalposchanai Deews arr johdu spreedihs, 25 p.

Jo Deews neusluhko zilweku augstibu, 25 p. It weenam, if weenai janahf teefas preekschâ, lai buhtu lungs wai kalps; un if weens dabuhâ, fo meefâ buhdams darrijis, labbu wai launu. Bet ustizzamai kalposchanai arri jau te semnes wirfû fawa alga: Deews swehtija Egipteescha naamu Jahsepa (wina kalpa) deht.

Kas kungeem un preekschneekem peenahkâhs. Peeminnas-rafts kungeem schi perscha, Gw. 6: Un juhs fungi, darrat scho paschu pee teem (kalpeem), astahdamees no beedinashanas, sinnadami, fa arr jums pascheem Kungs debbesis un fa winsch nerauga us zilweku ahrihu gihmi. Fur klahf Kol. 4, 1: Juhâ fungi, fas irr pareifi un pehz teefas, to darrat kalpeem, sinnadami, fa jums arr Kungs debbesis. — Abbâs perschâs apustulis kungeem tahs paschas dohmas diwreis issakka: Sinnat, fa jums arr Kungs debbesis. Kalpeem fawi meefigi fungi un preekschneeki. Fo tee pawehl, tam ne weens pretti nerunna, un tapehz fungi un gaspaschas warr drihs us tahm dohmahm nahft, fa wiani faweem deenesneekem warroht pawehleht, fo gribb un ar wianeem darriht, ta patihf. Ne, tew kungam un gaspaschâi wehl Kungs debbesis. Tas neusluhko zilweku ahrihu gihmi. Kâ tas prohtams? Us fo ar scheem wahrdeem apustulis gan gribb aishdihf? Pastara teefa. Ta tad arr

fungeem wissu fungu Kunga preekschâ atbildschana jadohd, fâ ar faweem kalpeem dshwojuschi. Tas preekschneekeem ne kad nô azzim un firde naw jaislaisch. Saffat wehl, kas tas bij? — Kas pareisi un pehz teeças. Schis wahrde ihsto to gribb fazziht: Apdohmaht, fa wianni arr zilweli, kam tahs paschas teefas jeb reftes. Preekschneekeem kalpi par fewim lihdfigeem jaufflatta. Saimneezei kalpones few lihdfigas jaturra. Ka tà? Zilwels; Deewa gihmis; mahfa, tadeht fa abbahm weens pats Tehws debbesis, kas neusluhko zilwelu augstibu; weens pats Pestitajs; uf weenu debbeswalstibu un weenu swehtibu aizinatas. Tâ preekschneekeem faine jaturra. Tahs irr teizamâs dohmas; tahs wehl reis warram dstrdeht; fâ bija? Wai warrat wissu, kas preekschneekeem prett faweem kalpeem peenahkâs, weenâ wahrda kohpâ fanemt? Sawu faimi mihloht. Urri schim peenahkunam (kurrâ?) derr Kristus wahrde: Pee ta wissi nomannihâ, fa manni mahzelli essat, ja jumâ mihlestiba fawâ starpâ. Schi mihlestiba prett deenestneekeem nemm wehrâ wiannu meesu un wiannu dwehfeli. Kunnafim par abbahm leetahm wehl wairaf.

Meesu. Peeminnat paschi scho to, par fo preekschneekeem deenestneeku meefas, dshwibas un weffelibas deht jaruhpejahs. Pee if fatras leetas tuhlin arr ohtradibu peeminnesim klah, fâ deewamschehl daudf preekschneeku darra. Gruhtus darbus neusspeest un tur klah wiannu meefas augumu usflattih, wai tas stipris wai nestipris. Winneem woadfigu wallas-lailu un duffu wehleht; tur pretti deen un nakti strahdaht, swehtdeenâ un darbdeenâ. Ghdeenu un dshreenu neatraut. Wahjibâ ihpaschi par winneem gahdaht; fâ? Tad winneem nelikt strahdaht, to nedoht ehst, kas aisleegs, winnus apwafteht, Kristus wahrdeus peeminneht: Es biju neweffels, juhs manni apraudsijusch; tur pretti neweffelus kalpus kahdâ tumshâ kambari weenus paschus gulloht atstah un pa deenu til' kahdu reis' winneem azzis usmest. Preekschneeki, kas wehl wairaf gribb darriht, makfa sahles un ahrsti. Kapernaümas kapteine, lai gan pagans, tomeht te par jauku preekschshimi. Wahja kalpa deht winsch eet pee Juhdu wezzajeem, lai tee Jesu luhgtu; pehz pats Jesum pretti eet un luhds: Kungs, mans kalps gull mahjâ un zeefch leelas mohfas. Un tomeht winsch bija baggats (Winsch mums scho basni zu ustaisjis) un pehz fawas fahrtas zeenigs wihrs.

Dwehfeli. Ruhpes par deenestneeku dwehfeli irr tahda leeta,

par fo daschi preekschneeki mas. mas fo sinn. Daudsi no winneem pillâ meerâ, kad deenesineeki winneem til' strahda, zittadi lai selles, puischi dshwo tà dshwodami, lai meitas darra fo darridamas, tas winneem mas fo ruhþ. Mahjas-tehws, mahjas-mahte, tee irr gohda-wahrði. Tâ tà tehws un mahte par wiffahm leetahm wairaf par fawu behrnu dwehselehm gahda, tà mahjas-tehwam par fawas mahjas dwehselehm jaruhpejahs. Kahdas gan buhs schahs ruhpes? Saimi pamahziht, t. i. deewbihjaschanahs labbumu winnai istahziht, p. pr. pateefbas labbumu; beedinah, t. i. beedeewibas flittumu preekschâ rahdiht, p. pr. peedsefchanahs flittumu. Grehku un getkibas dehl to israh. Ar Deewa wahrdeem pamahziht, tà waktarâs kahdu spreddiki preekschâ lassih, kahdu dseefinu, ar winnu Deewu luhgt. Ghschanas-luhgschanas. Vasinizâ stelleht. Pee swehta waktarina. — To retti atrohd. — Sahfat to afkal zeeniht, behrni, kad leeli buhseet. Nebuhs manna waina, ja to nedarrifeet, es juhs us to esmu flubbinojis.

Lehniba. Mufu peeminas-rakstu perscha wehl ihpachi fo peemin: Atstahjatees no beedinaschana. Tas irr mihlestibas ihpach gabbals. Kalpi daudreis apwainojahs; tà? fakkat; neuzihtigi, aismirfigi, palaidnigi, spihigi. Tas tiffums, ar fo preekschneekem schahdi un zittadi grehki japahrwahr, irr lehniba, t. i. bes dufmahm. Beedinaschana, draudeschana daudreis no dufmahm zekahs. Ohtrada irr pazeeschana, peedoeshana, lehnpraktiba, mihlestiba. Preekschneekem jau arr no gudribas tà jadarra, jo ar to (ar fo?) warr wairaf panahft, ne tà ar draudeem. (Irr kahda pafazzina, kurrâ wehtra ar fauli faderr, kurra no abahm buhshoht stipraka un warreshoht zella-wihram mehteli nowilft. Wehtrai plohsotees zella-wihrs jo zeeschaki mehteli eetinnahs; bet laipnigai, fittai faulitei winsch newarreja ilgak pretti stahweht un mehteli nowilka. Par lehnibu runnajoht, preekschneekem wehl jatgahdina tas wahrds: Sinnat, ka arr jums kungs irr debbes. Râ tas te jafaproht? Effi schehligs kungs, jo tu gribbi schehligu kungu. Dascheem preekschneekem eeraddums, no kalpeem ar ween launu dohmaht, pee fatra darba, fo kalpi strahda, teem ihsti neustizetees zc. Labbak tikmehr labbu no winneem zereht, kamehr winnu flittumu ihsti nesinn. Schinnî lehnpraktibâ un wiffâs zittâs leetâs kungeem Deews janemm par preekschihmi. Deewa waldischana irr laipniga, lehna, grehzi-

neeku ſchelhodama, wiannu meſledama, nedarbuſ peedohdama, preeku rahdidama, kad winſch atgreeschahs; tà jaturrahſ mahjaſ-tehwam, mahjaſ-mahtei. Uuttera gaſpaſchaj, Kattrihnai, ar ſaimi rahjoteeſ. Uutterſ to dſirdohſ fajzija: Wai tu preekſch ſawa ſpreddika arr tehwe-reiſu luhguſi? Kaſ wiannam bija prahtà? Peeſta luhgſchana. — Tapehſ: Lai allasch ſawu tuhwalu là ſewi paſchu miſhloju, un kad taſ nepareifi darr', lai lehniba pee mann' uſwahr; lai peeminnu, jil ſcheligu tu mahnuſ grehkuſ peedewi. Dſ. gr. 353, 7.

Jauka alga. Kaſ miſheſtibu ſehj, miſheſtibu plauſ; là? Sirdſ paleeſ miſhſta dſirdohſ, là deeneſtneeki ſaweem fungeem ſlaht ſtahwejuſchi wahjibà, wiſſadàſ breeſmàſ un behdàſ, un paſchu dſih-wibu wiannu dehl atdewuſchi. Jums no daudſ tahdeem ſtaſteem weenu ſtaſtiſchu. Frantſchu dunpa laikà Franzijà kahdu fungu, kaſ augſtà walſſammata ſtaſweja, nozehla, un noſpreeda, to uſ Rajenni Amerikà aiſſuht. Paſchà laikà, kad fugge jau taiſſjahſ aiſbraukt, wianna zittreiſejaiſ fullainiſ peegaddijahſ un gribbeja, lai wiannu fuggi eeneminoht. Ar bahrgeem wahrdeem wiannu atraidija, bet taſ rakſtu preekſchà rahdija, kurrà waldiba uſ wianna luhgſchanu wiannam atkahwuſi, ſawam fungam lihdiſ eet. Kapteine uſ ſcho teizamo fullaini fajzija: Tad tu apnehmeeſ tahdam wiſtram lihdiſ eet, kaſ uſ wiſſu muſchu paſuddinahtſ. Dizzi, wiſſch ne kad wairſ ne-nahſ atpaſkaſ. Ko eſ apnehmeeſ, to darrichu, tà fullainiſ at-bildeja, un eſ juhtohſ lainigiſ, ſawam labbam fungam nelainiſ ſlaht buht. Nu tad ej ar wiannu pohſtà, tà kapteine atbildeja. Uſtizzigaiſ fullainiſ neatſtahja ſawu fungu, kam ſchinnì breeſmigà brihdiſ tahdu draugit pee fruhtim ſpeeſchoht, ſirdſ no preeka lezza. Arri tahlà ſemmè wiſſch palikka ſawam fungam uſtizzigiſ beedriſ un jil ſpehdamaſ wianna gruhto likteni atweeglinaja.

Kaſ waldibai peenahſahſ. Te atkal peemianſ-rakſtu perſchàſ apdohmaſim. Rohm. 13: Jil katriſ lai irr paſlauſigiſ paſauligai waldibai; jo waldibaſ naw, beſ ween no Deewa. Tad nu kaſ waldibai pretti turrahſ, taſ Deewa likkumam pretti turrahſ. Bet tee, kaſ pretti turrahſ, paſchi ſewim ſohdibu fakrahſ. Ta ſohbinu welti neneſſ, jo ta irr Deewa fullaine, tew par labbu, atreebeja ſaundarram par ſohdibu.

Waldiba irr Deewa eezeſta. To tee wahrdi iſſakka: Jſ waldibaſ naw, beſ ween no Deewa; un kaſ waldibai pretti turraho, taſ Deewa likkumam pretti turrahſ. Là nu teem ne maſ naw

taifniba, kas no wirfneezibas un appakšneezibas lauschu starpā negribb sinnacht un tihko waldbibu apgahst. Tee irr jauno laiku brihwibas un weenadibas-wihri. Arri tahs dohmas aplamas, ka laudis paschi sawā starpā tā notaiņjusch, un solihgusch ka weeneem jawalda un ohtreem jallausa. Ne, bet waldbibas ammatš irr Deewa eezeltš. Tapehž (kapehž?) schis ammatš tahds augstš un zeenijams, ka to ne kad naw brihw nizzinaht un saimoht, lai gan daschi schahdā ammatā par kaunu dšihwo.

Ta irr Deewa fullaine. Schee wahrdi gan waldneekem, gan pawalstneekem wehrā leekami. Waldneekem jasiun pee wissa, ko tee pawehl, eetaifa, strahpe, ka wiñni naw fungi, bet tikkai — kà tur stahw: fullaini. Wiñni stahw appakš Deewa; nedrihkt wiš tā darriht, kà pascheem eegribbahš, bet pehž Deewa prahta un pawehleschanas jaturrahš, kam wiñneem par sawu waldischanu atbildeschana jadohd, itt kà Pahwils to Welitsam semmes-fohgam fazzija, ap. d. 24, kad wiñsch tam par taifnibu, schlihtibu un pastaro teesu mahzija. Bet kad nu fullainam wisspapreekschu peenahfahš sawa kunga prahtu pahrsinnacht, tad arr no waldneeka irr prassihstš, lai tas Deewa prahtu sinn. Tapehž Israeleeschu lehnixam bija pawehlehtš, 5 Mohf. 17, 18, 19, pascham ar sawu rohku bauflibas-grahmatu norakstihst. Un lai ta irr pee wiñna, tā tur wehl stahw, ka wiñsch tanni lasa wissu sawu muhschu, lai wiñsch mahzahš to Kungu sawu Deewu bihteš, turredams wissus schahš bauflibas wahrduš un wissus schohš likkumuš, ka lai wiñsch tohs darra. Pee lelakahš dakas waldneeku krittigā draudisē deewamschehl tā naw, to gan sinnu, bet tas tomehr Deewa likkumu nedarra par nederrigu. Kas no jums, behrni, turpmak kahdā waldischanas-ammata tiftu, tas lai peeminu, ko Deewa wahrdi te fakka; kas tas bija? — Waldibai brihw, appakšneekem nodohschanas uslikt. meflus prassihst, tomehr ja wiñna to nedarra peenahzigā mehrā, bet pawalstneekus issuhž, tad wiñna Deewa dusnibu un sohdbibu uskrajahš. Klausatees, ko Deewa wahrdi fakka, Mik. 3: Klausat jel juhs wirfneeki un waldneeki no Israela namma, juhs noplehšchat wiñnu (to appakšneeku) ahdu no wiñneem un wiñnu galku no wiñnu kaulu. Juhs essat tee, kas mannu lauschu galku ehd un wiñnu ahdu nodihra un wiñnu kaulus fatreež. Tad juhs breshfeet us to Kungu, bet wiñsch juhs nepaklausihš, bet apflehps tanni

laiskâ fawu waigu no juus, itt fâ juhs fawôs darbôs effat launu darrijufchi.

Tew par labbu. No ta prohtamê, fa waldneeki tif pawalstneeku dehl, ne wis pawalstneeki waldneeku deh; t. i. lai winnu fahribahm, winnu lepnibai kalpo. Tahdi waldneeki bija Nerons (Nero), Ludwikis XIV, Franzijâ, kas weenreis fazzija: Es esmu walstiba. Winsch dohmaja, wiffa Franzija ar faweem laudim, likkumeem 2c., effoht winna dehl. Râ tas bij prohtamê: tew par labbu? Kas-gan bij Deewa padohms un gibba waldibas eezelloht? Us scho jautaschanu gan daudsejadi warretu atbildeht, bet wiffas tahdas atbildes warr schinnî weenâ atbildê kohpâ fanemt: Waldibai taisniba jadohd un jafarga. Peeminnat kahdus waldneekus, kurreem tas jadarra: Keisars, ministeri, rahstesfungi, teefneefchi, walstwezzakee 2c. Netaisniba — schinnî wahrda kohpâ fanemti wiffi grehli, fo prett tuhwaflu warr darriht. Schahdus grehkus noracht nu irr waldibas ammatê. Tapehz winnai 1) likkumi jadohd, kas weena un ohtra taisnibu rahda; 2) japeerauga, fa likkumi neteef pahrfahpti, un pahrfahpeji pee teefas jafaug; 3) par wainigeem atraftee jastrahpe, — par newainigeem atraftee jaaisstahw; 4) ismellejoht un strahpejoht winnai naw jausluhlo zilweku augstiba. Tâ winnai Deewam jalihdsinajahs, kas, fâ jau pee preefschneekem un kalpeem dsirdejam, zilweku augstibu neusluhkodams, augsteem un semmeem flattahs pakkat un winnu darbus teefa. Waldibai tapehz pawehlehts, 5 Mohf. 16, 19: Tew nebuhs teefu lohziht (taisnibu darriht par netaisnibu), tew nebuhs waigu usluhloht (t. i. zilwezigu augstibu; wai nabbags un sems, wai baggats un zeenihts; daudseis deewamschehl masohs jaglus pakarr un leelohs laisch wallâ), tew arr nebuhs dahwanas xemt; jo dahwanas apstulbo gudro ajziis un pahrgrohfa taisno leetas; taisnibai, taisnibai tew buhs pakkat dsihtees. Gf. 1, 17: Mahzatees labba darriht, mellejat teefu (taisnibu), palihdsat opbehdinatam, isdohdat bahrixam teefu, teefajat atraiknu leetas. Schis wahrds sihmejahs us ik katru, bet ihpaschi us waldneekem. Teizams wihrs un katrai waldibai par preefschsihmi bija Samuels; ar tihru firdi winsch warreja fawâ wezzumâ lauschu preefschâ stahtees un fazzihht, 1 Sam. 12, 3: Redsat, sche esmu, atbildat prett manni ta Runga un winna fwaidita preefschâ, furra wehrsi es nehmis? Un kurrâ es kahdu ehfeli nehmis? Kurram es warras-darbu darrijis? Kurru es spaidijis? Un no furra

cohtas es dahwanas nehmis, lai sawas azzis tadeht aisdarritu? Ut jif jauki, ja walstis-preekschneeks, wai teefneffis, wai ministeris 2c. wisseem dsirdoht ta warr fazziht! Samuela dehli, sohgi buhdami, ta nedarrija, 1 Sam. 8, 3: Winni nestaigaja Samuela zekods, bet dsinna negausibu, nehma dahwanas un grohsija teefu. — Ta wal-dibai semmes wirsu Deewa darbi un ammatas jaturra: par taisnibu jagahda zaur likkumeem; taisniba jaisdohd; tee, kas taisnibu grohsja un lausa, jafohda.

Ta sohbinu welti nenefs. Sohbins neapshme ween wif-sadas strahpes, bet arr itt ihpafchi nahwes-strahpi. Waldiba drihfti nahwes-strahpi spreesk, to walku wiannai te dohd Deewa wahrdi. Ta pat arr stahw wezza derriba: Kas zilwela affinis isgahsch, ta affinis buhs zaur zilwekeem isgahst.

Behrni! newarru no juhfu peerehm lassihk, par fo if weens no jums pasaulé palizzihk. Bet ja kas no jums waldischanas-ammatu tahdu dabbutu, tas nu sinn, kas tad jadarra. Sakkat man paschu wisswarrigo darbu. Taisnibu gahdabt. Ko wehl mahziju? Deewa fullaine. Ko tas wahrds wehl mahza? Neuslukhoht zilweku augstibu. Teefu un taisnibu nepahrgrohst. Ihs faktoht, waldbai Deews, kas irr wissu walditajs, janemm par preekschshmi un preeksch-raksti. Tapehz wiannai waldoht lihds ar taisnibu arr mihlestiba un lehniba jarahda. Sakk. 16, 15: Kad lehnina waiga laipniba spihd, tas irr dshwiba, un wianna labs prahts irr itt fa wak-fara leetus *).

Kas pawalstneekem peenahkaks. Perschas, kas pawalstneekem wehra leekamas, muhfu peeminnas-rakstods irr schahs. Matt. 22: Dohdat keisaram, kas keisaram peederr. — Rohm. 13: Tapehz wajaga, lai paklausigi mettamees, ne ween sohdbias deht, bet arr apstinnas deht. Tapehz dohdat arr meslus; jo tee irr Deewa fullaini, us to wissu pastahwigi gahdadami. Tad maksajat nu wisseem parahdu: Meslus, kam mesli peederr; mitu, kam mitu peederr; bihjaschanahs, kam bihjaschanahs peederr; gohdu, kam gohds peederr. — 1 Tim. 2: Tad nu es pamahzu pahw wissahm leetahm,

*) Ernsts Deewbihjigajs, Salkhu herzogs, slakteem walstis-ammatus stahweda-meem wihreem usdewa 101. Dahw. dseefnu lassihk, un reis weenam tahdam ne-ustizzigam lungam ne ta wairak, fa tiklai scho dseefnu aistlejeja. Tadeht mehdsja fazziht: Tas arr drihs dabbuhs wal dneeka-dseefnu lassihk.

lai noteef luhgſchanas, peefaukſchanas, aiſluhgſchanas un pateikſchanas par wiſſeem zilwekeem, par tehnineem un wiſſeem, kaſ augſtâ fahrtâ, fa lai meerigi un kluffi dſihwojam, wiſſâ deembihjaſchanâ un gohdâ. Jo taſ irr labſ un peenemmigſ Deewa muhſu Peſtitaſa preekſchâ. — 1 Peht. 2: Effat paklauſigi wiſſai zilwezigai wirſibai ta Kunga deht; tik labb' tehniam fâ tahdam, kaſ pahſ wiſſeem eezeltſ, fâ arr waldneekem fâ tahdeem, kaſ 'zaur nianu ſuhtiti par atreebſchanu ſaundarritajeem, bet par ſlawu labdarritajeem.

Tahdi peenahſumi, kaſ mums fâ pawalſtneekem peh; ſcho perſchu wahrdeem prett waldibu japeepilda. irr: gohddewiba, paklauſiba, meſlu dohſchana, luhgſchana.

Gohddewiba. Gohddewibu rahdam tur kur, kahda zilweka zeenibu atſihſtam. Kaſ ta tahda par zeenibu, kaſ waldibai, kad iſ Rohm. 13, 1 u. t. atbild? La irr Deewa eezelta. La irr Deewa ſullaine, to Pahwiſ tur pat diwreiſ fakka; ſapeh; gan? Bihjaſchanoſ (ſwehtas baileſ), kam bihjaſchanoſ peederr. Ar ſwehtahm bailehm mums uſ waldibu jaſlattahſ, tapeh; fa Deewa ſohdidama augſtiba winnâ atſpihd; ja kaſ waldibu pulgo un apſmej, taſ apſmej Deewa augſtibu, tâ pat fâ pee wezzakeem. — Waldibaſ ammatam tam buhſ buht par Deewa waldiſchanas atſpihdumu ſemmes wirſu, tapeh; waldneeki, kaſ tâ irr Deewa weeneeki, ſwehtôſ rakſtôſ par deeweem noſaukti. 2 Mohj. 22, 28: Deewuſ tew nebuſ lahdeht un wirſneeku ſtary ſaweem laudihm tew nebuſ ſaimoht. Prett ſcho liſſkumu Pahwiſ weenreiſ apgrehtojahſ, ap. d. 23. Kad Pahwiſ augſtahſ teefas preekſchâ gribbeja aiſbildinateeſ, Ananijaſ augſtpreeſteriſ pawehleja Pahwilam pa mutti fiſt. Pahwiſ ſazzija: Deewſ tewi ſittihſ, tu nobalteta ſeena (tu leekuli). Tee, kaſ tur klaht ſtahweja, ſazzija; Wai tu Deewa augſtpreeſteriſ lamma? Pahwiſ atbildeja: Eſ neſinnaju, brahli, fa wirſch irr augſtpreeſteriſ; jo irr rakſtihtſ: prett ſawu lauſchu leellungu tew nebuſ ſaunu runnaht. 2 Peht. 2, 9. 10: Netaiſnoſ taſ Kungſ mohjiſchanoi ſinn paturrecht uſ ſohda-deenu, bet wiſſwairak toſ, kaſ ſtaiga peh; meeſas, neſchſihſtâſ fahribâſ, un wirſneezibaſ nizzina; kaſ irr drohſchi, patgalwigi, un nedrebb, gohdâ eezeltôſ ſaimoht. — Schinnî grehâ deewamſchehl muhſu laiſôſ daudſ lauſchu eekriht; wirſni waldibaſ un waldneekuſ lamma, pahſmej un gahna, un ne maſ neapdohma, fa taſ grehâ. Swehtôſ rakſtôſ ne kur naw aiſleegſ, waldibai to ſazzih, fa wirſni teefſham netaiſnibu darra; ihpaſchi tam, kaſ uſ

to aizinahs un fam tas peenahlahs, tas jadarra un Erudum par Jahni japaleel (kas tas irr?). Domehr tam wiffam janoteek bes ruhktuma, bes jaimofchanas, bes lahsteem; bet jo wairof mihlestiba. Sammaht, kehstht un lahdeht warr if fatris un ar to sawu neganto firbi parahdiht; bet augstakam kahdam wiinna netaisnibu taifni mutte fazziht, uf to wajaga drohschibas. Sargaj'tees, behrni, un neturra-tees pee leelaja pulka, lihds launu darriht. Saffat man wehl tabs perschas is fw. raksteem, kas runna par gohddewibu, kas waldibai nahkashs.

Paklausiba. Par to te ta mahza: It fatris lai irr paklausigs paklausigai waldibai. Kas waldibai pretti turrashs (un to tas darra, kas negribb paklausiht), tas Deewa likkumam pretti turrashs. Tapehz jamettahs paklausigeem, ne ween tadehl, ka ta wajaga (jo ja ne weens negribbetu paklausiht, tad wiffi likkumi, wiffas teefas beigtohs; lai tahdu jukku warretu atfargahht, tad paklausibas wajaga), bet arr apsinnas dehl. Sirdsapinna muhs flubbina paklausiht un falka, ka nepaklausiba irr grehks. Behteris raksta: Effat paklausigi wiffai zilwezigai wirsibai, ta kunga dehl (tapehz ka tas irr Deewa prahts zc.). Kur pawalsneeki waldibai nepaktaufa, tur iszellahs ne-meers, dumpis. Ra tahda dumpi flahjahs, to mums ihpafchi daschi bihbeles-stahsti rahda. Korus un wiinna draudje dumpojahs prett Mohju, IV. 16. Ra wiinni Deewa eezelto waldibu jaimo un tai leedsahs paklausiht, to lassam 12—14 p. Winnu fohdibu 31 p. u. t. Semme wiinnus dshwus aprija. Zits tahds dumpastahsts irr tas par Abimeleku, fohg. 7. Absaloms dumpojahs prett Dahwidu. (Arri peeminnaas Pohku dumpis). — Paklausibai prett waldibu arr sawas rohbeschas. Ap. d. 5, 29: Beenahlahs Deewam —. Ja waldiba laut fo pawehl, kas Deewa bauschleem pretti un zaur to arr firdsapinnai pretti, tad peenahlahs wiinnai nepaklausiht. Ta gaddijees p. pr.: 2 Mohj. 1; behrnu-fanehmejahm bij pawehlehts, jaunpeedsimmuschohs puisenus nokaut. Danijels, 3 nod., luhdsa Deewu, nebehdadams, ka kehniash to aisleedsa. 2 Makk. 7, septini dehli negribbeja Antiohus kehniash prahtam klau- siht un ta Deewa bauschklus pahrkahpt. Ap. d. 4, 19 apustiki falka: Teesajat paschi, wai tas Deewa preekscha taifni, jums wairak klau- siht ne ka Deewam. Lutters, kad wiinnam pawehleja sawu mahzibu atfauht: Zittadi newarru, Deeos lai man palihds. — Ar waldibas pawehleschanahm ta pat, ka jau pee wezzatu pawehlescha-

nahm redsejam; waldibas tannis brihschôs naw Deewa weetneezes un fullaines, naw Deewa weetà.

Meslu dohſhana. Muhsu verscha mahza: Dohdat keisaram, kas keisaram peederr (peenahfahs). Tapehz mums arr mesli (galwasnauda) jadohd, jo waldiba irr Deewa fullaine, kas muhs apfarga. Maffajat wisseem parahdu: Meslus, kam mesli peederr, muitu, kam muita peederr. Tas irr Deewa prahs.

Luhgſhana. Apustulis to ar ſcheem wahrdeem aiskemm: Bahr wiffahm leetahm lai noteek luhgſhanas, peesauſſchanas, aiskuhgſchanas, pateiſſchanas par tehnineem un wisseem, kas augsta fahrtâ. To arr darram draudses luhgſchanâ pehz beigta ſpreddika. Râ tur stahw? Schahs aiskuhgſchanas tapehz wajaga, lai kluffi un meerigi dshwojam, wiffâ deewbihjashanâ un gohdâ. Un 3 p. ſakka: Tas irr labbi un peenemmigi Deewa muhsu Pestitaja preeſſchâ. Jer. 29, 7: Mellejat pilſſehſas labklahſchanohs un peeluhdsat to Kungu winnas deht, jo winnas meerâ stahw ir juhſu labklahſchanahs. Zits deewbihjigs wihrs teizis: Kad pawalstneeki buhtu til ſſchakli par waldibu Deewu luhgt, zil winni ſſchakli no tahs launu runnaht un to lammaht, tad ſemmei teefſham labbafahſhana buhtu.

Kas mahzitajeem un klauſitajeem peenahfahs. (Draudses lohzeſkeem.) Mahzitaji irr pamahziti is 1 Tim. 3 un Tit. 1: Bihſſapam peenahfahs buht nenoseedſigam, weenas ſewas wihrum, mohdrigam, gaddigam, gohdigam, kas labprahſ mahjo (mahjweetu dohd), un (tahdam) kas derrigs mahziht; kas naw wihrna-plihtneeks, ne rehjejs, ne negohdigu pelau fahrigs, bet lehnigs, ne fawejs, ne negauſſis; kas ſawu mahju pareiſ walda, kas ſawus behrnus pee paklauſibas turra ar wiffu gohdu; ne tahdam, kas ne ſenn kriſtigo tizzibu peenehmis; kas paſtahwigi turrahs pehz uſtizzama mahzibas wahrda, ka lai winſch ſpehj til labb' pamahziht zaur weſſeligu mahzibu, kâ arr tohs, kas pretti runna, pahrmahziht. — Klauſitaju mahziba irr ſchi. Luhl. 10: Ehdât un dserrât, kas teem pee rohkas, jo ſtrahdneekam ſawa alga peenahfahs. 1 Kor. 9: Tas Kungs eestahdijis, ka teem, kas preeka-mahzibu (ewangelijumu) paſluddina, buhs dshwoht no preeka-mahzibas. Gal. 6: Lai tas, furru mahza tanni wahrda, wiffadu labbumu iſdalla tam, kas winnu mahza, Nepeewillatees, Deews nelaiſchahs apſmeetees. 1 Tim. 5: Bezza-johs, kas labbi walda, turri dimfahrtiga gohda zeenigus, wiffwairaf

tohs, kas wahrda un mahzishanâ darbojahs. Jo rakhs fakka: Wehrscham, kas labbibu minn, tew nebuhs purnu aisseet; un: Strahdneefam fawa alga peenablahs. 1 Tess. 5: Juhš luhdsam, brahli, lai juhs tohs atsihstat, kas juhsu siarpâ siarahda, un juhsu preekschneelus eefsch ta Kunga un kas juhs pamahja; turrat tohs jo wairaf mihlus wiñnu darba deht. Ebr. 13: Paklausat faweem wadditajeem un essat winneem padewigi; jo tee irr nomohdâ par juhsu dwehselehm fâ tahdi, kurreem buhs atbildeschamu doht, fa lai tee to darra ar preefu un ne ar nopuhšchanohs, jo tas jums nebuhtu labbi. — Par schahm perschahm runnadami to fazzisim:

Mahzitaju ammatš irr Kristus eestahdihts. Winšch fakka Mark. 16: Gita pa wissu pasauli un pasluddinajat preekamahzibu wissai raddibai. Apustuli bija paschi pirmee mahzitaji, un kas winneem fazzihš, tas fazzihš arr muhsu mahzitajeem. Winni irr, 2 Kor. 5, 20, suhtitee no Kristus puffes.

Winneem leela atbildeschana. Swarrigi wahrdi tee, Ez. 3, 17—21: Tu zilwefabehrs! es esmu temi par fargu lizjis — —. 1 Pehť. 5, 2, 3: Gannat Deewa gannamo pulku, kas juhsu siarpâ, un usraugat, ne peespeesti, bet ar labbu prahtu, ne negohdigu peknu deht, bet no firdsibbina, ne (tâ) fâ walbidami par ta Kunga daku, bet preekschsihmes buhdami gannamam pulkam. Un Pahwils wezzajohs pamahja, ap. d. 20, 28: Taprehz fargajtees paschi un fargajat wissu gannamo pulku, par to swehtais Gars juhs eezehlis par bihsfapeem, Deewa draudsi ganniht, fo winšch zaur sawahm paschahm affininim atpirzis.

Draudsei un ik katram draudses lohzeklam mahzitaju fâ Deewa un Kristus kalpu buhs gohdahť. Luhť. 10, 16: Kas juhs dsird, dsird manni, un kas juhs nizzina, tas manni nizzina; bet kas manni nizzina, tas nizzina to, kas manni suhtijis. — 1 Kor. 4, 1: Par tahdeem ik weenam zilwefam buhs muhs turreht, par Kristus kalpeem un usraugeem par Deewa noslehpumeem. Un: Tohs wezzajohs, kas labbi walda, turri diwlahriiga gohda zeenigus; sinnams fa tee, kas sawu ammatu flikti walda, irr par kaunu un naw ne kahda gohda wehrti, bet wiñnu ammatš ar ween gohdajams.

Wiñnu mihloht. 1 Tess. 5, 12, 13: Juhš luhdsam, brahli, lai juhs tohs atsihstat —; turrat tohs jo wairaf mihlus wiñnu darba deht. Tahdu mihlestibu teem rahdam, kad par winneem Deewu luhdsam, fâ rakhs pawehlehts, Ew. 6, 19.

Hohm. 15, 30; kad ar wiannu wainahm pajeeschamees; kad wiinneem labbi ustizzamees un tohs prett saimotajeem aistahwam.

Winnam paklausiht. Paklaufat faweem —. Laudis, spreddiki klausijuschees, daschreis fakka: Mahzitajs schodeen rahjahs. Winni gribb fazzihht, mahzitajs ka Deewa un Kristus kalps par wiffas draudses un if weena besdeewiga dschwoschanu Deewa sohdbibu fluddinajis. Tas mahzitajam peenahfahs. Sakkat man wehl, to Gj. 3 par to fakka. Tahdus, kas to nedarra, prohti augumâ augoschus grehtus bahrgi nerahj, laudim gribbedami istift, tahdus mahzitajus raksti nosauz par mehmeem funneem. Gj. 56, 10: Wiffi wiannu fargi irr agli, tee nesinn ne neeka, tee irr wiffi mehmi funni, kas reet nemahf. Kad nu mahzitajs pamahza, beedina, luhds, ar Deewa dusmibu baida, tad raksti muhs klausitajus pamahza, Jehl. 1, 21: Peckenemat ar lehnyprachtibu to jums eedehsrito wahrdu. Daudsi to nedarra. Winni dusmojahs par mahzitaju, apzeetinajahs un apstulbojahs jo deenas jo wairak. Al behrni, fargajtees! Klausatees labpraht us bahrgu spreddiki, un ja juhtatees trahpiti, tad labbak paschi par fewim dusmojatees, ne ka par mahzitaju. Gan drihs ar ween ta bijis, ka mahzitajs no ta zilweka ne sinnahht nesinnaja, kas no wianna spreddika juttahs trahpihts. Par to irr dauds stahstu. Behz beigta spreddika tahdreis nahza wihs pee mahzitaja un fazzija: Zeenigs mahzitajs, Juhhs us kanzeli par manni runnajuschi. Mahzitajs fazzija: Wai Juhhs tizzat, ka us Jums esmu dohmajis? — Ja, ta dohmaju. — Nu, tad arr esmu par Jums runnajs. — Ka schee pehdigee wahrdi faprohtami? Ja Juhfu firdsapfanna Jums fakka, tad es Jums pateesbu ween fazzijis.

Winnam labpraht lohni doht. Ko muhsu perschas peeminnas-rakstos par to fakka? Tas kungs irr eestahdijis, ka teem, kas preeka-mahzibu —. Jo wairak tu atsihstri, zit leela schehlastiba ta, ka mums ewangelijuma gaisma spihd, jo labprahligaks tu buhfi us to, mahzitaju lohneht.

Jaunajee prett wezzajeem. (Wai peeteel ar wiffwairak wehrâ leekomahm perschahm, kas te peeminnetas; weenu, ohtru wahrdu te wehl warr klahht peelift.) 1. Beh. 5: Juhhs jaunakee, effat wezzajeem paklaufigi; jo Deews lepneem pretti turrahs, bet pasemmigeem winsch dohd schehlastibu. 3. Mohs. 19, 32: Preeksch firmas gal-

was tew buhs uszeltees un wezza waigu gohdaht un preefsch sawa Deewa bihtees (kas wezzumu grihb gohdajamu). 1 Tim. 5, 1: Wezzajo nelamma, bet pamahzi to kà tehwu. Diwi apsinami stahsti. Sparteescheem wezzi laudis bija augstà gohdà. Wi lauschu fwehtkeem pee Olimpa spehlehni mehdsja wiffas Greeku ziltis fapulzetees. Nebija wairè ne fur ruhmes, tad wezè wihè wehl atnahza. Wiasch ilgi gar jauneem un wezzeem staigaja, bet ne weens ne-nehmahs winnam kahdu ruhmes-weetu pagahdaht. Kad wiasch tanni weetà nahza, fur Sparteeschi sehdeja, tad wiffi jauneki tuhlin gohd-dewigi pazehlahs kahjäs. Par to preezadamees Atehneeschi flaxxi usgawieja. Bet wezzajs fazzija: Atehneeschi sinn, kas labè, bet Sparteeschi to darra. — Zihtens, wezzajs drohshais generalis, weentreif pee kehina, Fridrika II., galda zitteem ehdoht apsnoudahs. Zitti kehnam to johfodami rahdija. Bet schis teiza: Behrni, runnastim fluffati, lai wezzajs neustruhkshahs; wiasch deesgan ilgi muhsu deht nomohdà bijis.

Jauneem laudim, kas eefahk pafaulè dshwoht. Kas leelafus pufenus mahza (te arr dauds, kas meitenehm derr), tas lai tohs no fkhlas neislaisch, ar teem ucfarunnajees par to, fo kloudijus (Wandbecker Vote) sawam-dehklam fakka. Tas te irr. Dehls mihlais! Sidraba un selta man naw, bet kas man irr, to tew dohmu. Pamasam jau tas brihdis tuwojahs, fur ar man tas zeksch jaect, pa kurre ne weens wairè atpakkat nenahk. Tewi newarru lihds nemt. Tewi astahju pafaulè, fur labè padohms rehti ween atrohdamè. — Ne weens naw gudris no mahtes-meefahm peedsummis; dshwojoht wehl mahjahs un ar laiku prahtigaks teek. Wifs naw selts, kas spihd, dehls mihlais; daschu swoigsni esmu redsejis no debbes krihtohht un daschu fpeeki, uf fo dohmaju atspeestees — luhstohht. — Ne kas naw teizamè, kas naw labè, un ne kas naw pateesiba, kas nepastahw. — Zilweks schinni pafaulè naw mahjà, un tas naw no nejauschi, fa wiasch te flitòs fwahfòs apfahrt staiga. — Zilwekam naw wis weenalga, wai wiasch pa labbo, wai pa kreiso rohfu eet. — Relaujees apmahnitees no teem, kas fakka, zilweks warroht patè palihdsitees un few pascham zekku rahdiht. — Turrees fewi par dauds labbu preefsch launa darrishanas. — Ne-reeni sawu firdi pee isnihzigahm leetahm. — Pateesiba tà neturrahs, fà mumè patihk, bet mumè tà jaturrahs, fà winnai patihkam. — Kas redsamè, to flatti ar azzim, bet par neredsamahm un muhschi-

gahm leetahm turrees pee Deema wahrdeem. — Turrees pee sawu tehwu tizzibas un nedohma, fa wifs kas jauns, arr jau labbaks. — Nebihstees no ne weena tif dauds, fa no femis pascha! Mums eelschâ dshwo teefneffie, kas nemello (firdsapsinna) un kurra balsij mums wairaf jalkaufa, ne fa wiffas pasaules patiffchanai un Greetu un Egipteeschu gudribai. Apnaemmes, dehs mihlais, winna balsij pretti nedarriht; un ja fo gribbi darriht, tad fit papreetschu ar ween pee kruhtim un praffi schim teefnescham padohmu. Gefahumâ winsch gan kluffam runnahs un wahji, fa beswainigs behrns; bet jo wairaf tu winna beswainibu zeenif, jo runnigaks winsch paliks un beidscht tif skaidris, fa tu winna runnu labbi warrefi saprast. — Mahzees labpraht no zitteem un klausees labpraht, fur par gudribu, loimi, gaismu un tikumeem runna. Bet netizzu wiffu, jo wiffi debbeschi nenes leetu. Ne wiffi, kas mahf par fahdu leetu runnaht, to jau tuhlin passif. Wahrdi irr un paleef tikfai wahrdi, un fur winna dauds un glummi ahra pluhf, tur fargajees labbi. — Regaidi leelas leetas no trohtschneem un brammaneem, un fur no runnaschanas leelu trohtfni dsirdi, fur ej kluffu garram. (Arri dobbâ wifs labs isdohdahs kluffumâ.) — Tas naw brihws, kas warr darriht, fo winsch gribb, bet tas irr ihfi brihws, kas to warr eegribbeht, kas jadarra. Un tas naw gudris, kas schkeetahs dauds sinnoht, bet tas irr gudris, kas sawu nesinnaschanu aifinnis un zaur to no leelibas isahrtchts. — Pahrdohma labpraht fwehtas leetas un tizzi, fa tew no ta labbums zelsees, un fa mas ranga wiffu mihflu faraufse. (Deewigai dabbaï buhs wiffu dshwofchanu, dohmas, wahrdu, darbus, ehfchanu un dserschanu pahraemt.) — Renizzini ne fahdu tizzibu, jo ta garram peederr, un tu newarri sinnaht, fahds kohdols prafâ tschaumalâ. — Smahdeht irr weegla leeta, bet dauds labbak irr saprast. — Memahzi zittus, kameht pats wehl ne-essi ismahjjees. — Misfahwi pateefibu, fur ween warri, un laujees labpraht winnas dehl apfmeetees. — Darri labbu, zif spehdams, un nemekle, wai no ta kas atleks. — Regribbi dauds, bet kas jagribb, to gribbi no wiffas firds. — Gahda par sawu meefu, bet ne fa, it fa ta buhtu dwehfele. — Paslaufi waldibai, un nemaisfees starpâ, fur zitti par to strihdahs. — Effi taisnigs prett if weenu, bet neustizzees if katram. — Nejaujees zittu darrifchanâs, bet publejees tikfufchi sawâs. — Nepeeglaudees ne weenam, un nekauji arri fewim peeglauftees. — Gohda if weenu pehz winna fahrtas. — Nepaleez

ne weenam parahdneekš, bet fieidsees if katram palihgâ, itt lâ kad tu buhtu wiina parahdneekš. — Netihfo ne weenu tihſchi apbehdinaht; bet kad tu kaut fo pareiſi darri, tad nebehdâ, fa zittam par to jabehdajahš. — Palihdi' un dohdi labprahtigi, ja tew pee rohkaš un nefahro par to leelu algu; un ja tew zitta naw, tad eſſi ar malku aukſta uhdens pee rohkaš un neſchkeeti ſawu algu maſu. — Nedarri ne weenai meitai launa un apdohma, fa tawa mahte arr meita bijuſi. — Reiſſakki wiſſu, fo ſinni, bet ſinni wiſſu, fo ſakki. — Nepalaujeeš uſ leelmaaneem. — Neſehd tur, tur mehditaji ſehſch, jo tee wiſſneleestigakee no wiſſeem raddijumeem. — Zeeni deembihjiguš laudiš un mahzeeš no teem; zilwekš, kam ihſta deembihjiba ſirdi, lihdiſmajahš ſaulei, kaš ſpihd un ſilda, lai gan nerunna. — Dohma ar ween uſ to, fo labbu padarribt. — Stahwi ſawai mah-
tei klaht un turri to zeenâ, famehr ta dſihwo. — Turri if deenaš nahwi un dſihwibu prahtâ, un eſſi preezigš ſirdi. — Reiſej no pa-
ſauleš ahrâ, ſawu mihleſtibu uſ Kriſtu ar kaut fo gaiſchi nepa-
rahdiſiſ.

Tuhwaku mihleſtiba.

Saruuna.

Zetturtaiš hauſliš ſihmejahš uſ zilwekeem, uſ wezakeem, tomehr tikai tâ, lâ uſ Deewa weetneekem. Bet peektaiš hauſliš ſihmejahš tihri uſ zilwekeem ween: Tew nebuhš nokaut, t. i. pa preeſchu: Tew nebuhš zittuš zilwekuš nokaut. Bet pirmeš lâ par to runna-
jam, mums jaſinn, par fo mums if katris zilwekš pehz ſwehteem rakſteem jaturra, un kaš mums if weenam jadarra. To atrohdam tanni wahrâ, 3 Mohj. 19, 18 un Matt. 22, 39: Tew buhš ſawu tuhwaku mihtoht, lâ ſewi paſchu. Par to nu ſarunnaſimeeš.

Kurſch irr manš tuhwakajš? Juhs gan paſiſtat weenu, kaš arr tâ jautaja? Rakſtu-mahzitajš, Luhl. 10. Jeſuš ſcho jautafchanu at-
bildeja zaur lihdiſbaš-ſtahtu par ſchehlſirdigo Samareeti, un rakſtu-
mahzitajam tad praſſija: Kurſch no ſcheem tew ſchkeet tuhwakajš
biſiš tam, kaš ſtarp fleplaweem bija krittis? Schiſ ſtahtis tad nu
iſrahda, fa manš tuhwakajš irr if weenš zilwekš, ar fo ſa-
teekohš un kam manna palihga wajaga. Warr gadditeeš,
fa ſweſchu ſweſchaiš zilwekš paleet manš tuhwakajš, wairaf ne lâ

tehwō un mahte; fā? kad winnam manna palihga wajaga. Tā daudsreis pat tawō eenaideeks warr tawō tuhwalajō buht. Schis wahrdō: tuhwalajō, zellahō no: tuhwu; if kattris zilwekō, tapeh; ka winfch zilwekō, lai bes fchkirfchanas tawai firdij un tawam palihgam tuhwu flahw.

Kas tuhwalu mihlestiba irr. To redsam pee schehlfirdiga Samareescha: Sirfniga eeschehlofchanahō; — firdō winnam eeschehlohahō — un winfch tam labba darrija. Tuhwalu mihloht irr: firfnigi eeschehlodamees if weenam zilwekam labba darriht, zil fpehdams. — If kattru zilweku bes fchkirfchanas mihloht, ta irr jauna leeta, kas til' ar kristigo tizzibu wiffpirmat pasaulē nahkufi. Wezzā derribā gan bij fazzihō: Tew buhō fawu tuhwalu mihloht fā fawi paschu; bet Juhdi par to strihdijahō, kurfch effoht tuhwalajō, tā fā to no rakstu-mahzitaja jautafchanas redsam. Winni fchittahō, ka netihri paleekoht, pagana mahjā ween ee-eedami. Jahr. 18, 28. Ap. d. 10, 28: Juhō finnat, ka Juhdu wibram nepeeklahjahō peeekertees wai nahkt pee kahda fweeschineeka. — Greeki, patti mahzita tauta wezzōō laifōō, nosauza wiffus, kas nebija Greeki, pr. kas Greeku wallodu nerunnaja, par meschoneem (barbareem). Tā pat wehl toggad; pagani ja daudf fawus tautas-brahlus mihlo, un Turki tohō, kam winnu tizziba. Bet kad Kristus par wiffseem mirra, tad tiffa sinnams, ka Deewō wiffus mihlo, un tapeh; arr ihsti kristigam zilwekam wiffi zilweki bes fchkirfchanas jamihlo. Par to nu pat wehl wairak runnafim, jautadami:

Kapeh; wiffi zilweki jamihlo? 1. Trihōweenigais Deewō wiffus mihlo. Tehwō: Mal. 2, 10: Wai mums wiffseem naw weens Tehwō? Wai weens weenigō Deewō muhō wiffus naw raddijis? Kapeh; tad mehō weens ohtru nizzinajam? Deewō wiffus raddijis. Winfch wiffseem to paschu zilwezigo garru dewis, fo tew. Winfch mums wiffseem no weena wezzaku-pahra lizzis zeltees: Mehō wiffi, fo irr raddij's Deewō, no weena affins zehlu-fchees. Tad nu wiffi zilweki irr weena patti fugga, furrai ar mihlestibu faseetai japaleek. 1 Tim. 2, 4: Deewō gribb, lai wiffi zilweki muhschigi isglahbjahō un nahf pee pateefibas atfihfchanas. 2 Petr. 3, 9: Deewō negribb, ka kahdam buhō pasuft, bet —. Winfch gribb wiffus fawōō debbefis dabbuht, ne tiffai Juhdu,

baltohs zilwekus, Wahzeeschus, Latweeschus. 1 Jahr. 4, 9: Deewa miblestiba us mums atspihdejusi eeksch ta, fa Deews fawu weenpeed-simmuscho Dehlu pasaulé fuhlijis. Kristu fawu Dehlu winsch wiffseem par Pestitaju dewis. Tuhlin pehz tam, 11 p., stahw: Mihlee, ja Deews muhs tà miblejis, tad mums arr peenakhahs zittam zittu mihloht. Kas tad, ij schahs perschas atbildoht, muhs dsenn tuhwaku mihloht? Matt. 5, 45: Winsch fawu fauli leel uslekt pahr launcem un pahr labbeem un leel leetu liht pahr taisneem un netaisneem. Tà winsch ir besdeewigeem rahda fawu miblestibu. Tà pat tew ir eenaidneeki un nepateizigee par tuhwa-keem jaturra un jamihlo, lai juhs effat fawa debbes' Tehwa behrni. Wehl reis pahri: Kà ta miblestiba parahdahs, ar fo Deews wiffus mihlo? — Dehls: Kristus fawu miblestibu wiffseem rahdijis: Winsch par wiffseem nomirris; wiffus behdigohs un gruhf-ardigohs few klahd aizinijis, tohs atspirdsinahd; ne weenam naw leedsees palihdseht: winsch apfahrt gabjiss, labdarridams un dsee-dinadams, ap. d. 10, 38; meefigi palihdsejis un arr garrigi ar mahzischanu, beedinaschanu, eepreezinaschanu. Beeminnat par ik katru no schahm trim leetahm kaut fo. Mahzischana: Ge-eita zaur schau-reem wahrteem; dsennatees papreekschu —; beedinaschana: Peeraugi, neapgrehlojees wairs, lai tew nenoteek kas jo gruhdi, Jahr. 5, 14; eepreezinaschana: Remmees drohschu firdi, tawi —. Winsch arr eenaidneekus mihlojis: Zif reis tawus behrnus esmu gribbejis sa-kracht 2c. Ja nu Deewa Dehls wiffus zilwekus tà mihlojis, tad tew arr tà pat jadarra. — Swehtais Gars gribb wiffu zilweku firdis few par mahjokli swehtiht, bes kahdas schkirshanas. Tapehz nu, ja trihsweenigais Deews wiffus mihlo, tad man tà pat jadarra, un tà pat jamihlo, kà winsch mihlo. — 2. Sawu tuhwaku mihlojoht rahdam, fa Deewu un Jesu mihlojam. 1 Jahr. 4, 20: Ja kas fakka: Es Deewu mihloju, un fawu brahli eenihd, tas irr melkulis; jo kas fawu brahli nemihlo, fo tas reds, kà tas warr Deewu mihloht, fo tas naw redsejis? Jahr. 13, 35: Bee ta wiffi nomannih, fa manni mahzekli effat, ja jums miblestiba fawâ starpâ. Ko winna wiffmasakam brahlam effam darrijufchi, to winnam pascham effam darrijufchi. Bes miblestibas us tuhwaku wiffleelalahs garra-dahwanas ne fo nederr: Ja es ar zilweku un eageku mehlehem runnatu un man miblestibas naw, tad es ne-esmu ne neefa. Kas tuhwako nemihlo, ne-eepreezina, nemahja, winnam

nepalihds, labba nedarra, tahdam wiſs žits, to wiſſch darra, Deewa preekſchâ ne to nederr. Tadehl ka Deewa un tuhwaku mihleſtiba tiſ dſilli weenotas, tad Jeſus tahs arr kâ par weenu turra: Tew buhs Deewu ſawu Kungu mihtoht, tas irr pirmais un augſtalais bauſſis; bet ſchis ohtrais tam lihds; Tew buhs ſawu tuhwaku mihtoht, kâ ſewi paſchu. Ihpafchi kriſtigahs draudsēs pirms laikās kriſtitee ſawu mihleſtibu uſ Deewu un Jeſu zaur to rahdijufchi, ka wiſſi ſawus brahkus mihlojuſchi. Ap. d. 2, 45: Wiſſi ſawu padohmu iſballija ſtarp wiſſeem, itt kâ it weenam bija wajadſigs. Ap. d. 11, 28—30: Truhtuma laikâ kriſtitee pagani kriſtiteem Juhdeem palihdſibu ſuhtija. Rohm. 15, 16. 1 Kor. 16, 1. Tuhwakus mihtoht bij kriſtiteem tiſ apraſta leeta un paganeem tiſ neapraſta, ka ſchee ſazzija: Redſat, kâ wiſſi weens ohtru mihlojahs. Un žittureiſ: Wiſſi mihlojahs pirms kâ ſaredſejuſchees. Tâ arr bija, kad p. pr. paganu kriſtitee Juhdu kriſtiteem Juhdejâ palihdſibu ſuhtija. Dionifiſjus, Alekſandrijas biſkaps ap 250, ſahdâ grahmata ſtahta, kâ Alekſandrijas kriſtitee breeſmigâ mehra laikâ turrejuſchees. Wiſſch ſalka: „Dauds no muhſejeem (kriſtiteem) liſkajs paſchi ſewi aiſmiruſufchi, apmekleja drohſchi un beſ ſahdahm bailehm ſawus ſlimmajohs, teem beſ apniſſchanas kalpodami, un Kriſtus dehl wiſſeem darridami, to ween ſpehdami, un mirra wiſſeem lihds. Žitti, zaur kurru ruhpigu lohpfchanu daſch labbais weſſels palikka, paſchi palikka nahwei par laupijumu. Tee, kaſ ſwehtajo wahjahs meeſas labprahtigi klehpi nehma, wiſſu azzis aiſſpeeda, pa plezjeem uſ kappeem neſſa, maſgaja un apgehrba, tee paſchi ſcho mihleſtibas-darbu pehz maſ deenahm aikal no žitteem ſanehna, jo dſihwi palikluſchee mirruſcheem uſ pehdahm pakka ſteidsahs. Pee paganeem tas bij ohtradi. Kaſ wahjſch palikka, to no mahjas iſmetta ahra; no teem, to žittreiſ mihloja, behgdami behdſa, tohs puſſplikuſ uſ eelahm atſtahdami. Mirroni palikka neaprakti, jo biſtijahs teem peedurtees, un tomehr pee wiſſas ſargaſchanahs tiſkai maſ, maſ ween nahwei warreja behgt.“ — Ja kaſ nu Deewa un Jeſus dehl tuhwaku mihto, tam ſchahda mihleſtiba nahk iſ tizzibas. Jo wiſſu, to Deews un Kriſtus un ſwehtais Garſ man par labbu darrijuſchi, wiſſu to wajaga pa preekſchu tižeht. Tad mihleſtiba irr iſta mihleſtiba. — Tur pretti ne-iſta mihleſtiba zekahs no ta, kad ſawu paſchu labbumu mekle: ja tapehz dohd, ka žitti arr dohd; ja tapehz labba darra, lai žitti

to redj un flawe, pr. no gohda fahribas; ja tapeh; labba darra, lai to affal dabbu afdarritu. Bariseefchi lifka trummetes puhst, kad dahwanas isdallija. Vet tas Kunges fakka: Teem jau irr fawu alga. Prohti, ko tee gribbejuschi, to tee dabbutjuschi; to warr buht isdaudsinaja, un wairaf wiaksi par fawu dahwanu dohschanahm negribbeja, ne dabbutja. Kristigam zilwekam, kas Deewa un Jesus deht labba darra, tur pretti wehl zitta alga gaidama debbesis. — Baijajam nu tablaf:

Ka tuhwa ku mihlestibai japaradhas? Mihlestibai us tuhwa ku japaradhas firdi, mutte un darbds.

Sirdi. Rohm. 12, 10: Lai brahliga mihlestiba zittam us zittu irr firdsibbeniga. Brahliga mihlestiba irr firdsibbeniga, kad ta ihsti is firds dibbina nahf. Kur Kristus ihsti kahda zilweka firdi dsihwo, tur ta patti arr prett zitteem buhs laipniga un mihliga, un tas tad nebuhs leekuliba, bet pateesiba. Gessha, firds eessha wiffa mihlestiba zekahs un is turrenes, ta is kahda amohta, ahra pluhst. Tahda firsniga mihlestiba paradhas lihdsjuschanâ pee wiffa, kas ohtram warr gadditees, wai preeki wai behdas. Rohm. 12, 15: Lihgsmojtees ar lihgsmeem un raudat ar raudoscheem. 1 Kor. 12, 26: Ja weens lohzeelis zeesh, tad wiffi lohzeeli zeesh lihds, wai ja weens lohzeelis teel gohdinahs, tad wiffi lohzeeli preezajahs lihds. To laimi, kas ohtram gaddahs, tu juhti lihds, lai gan tew ne kas no tahs neteef; prohti tu ne-essi sfaudigs un ohtram no firds wiffu labbu uswehli. Vet ta pat tu arr lihds juhti to nelaimi, kas ohtram useet. Scho firsnigo lihdsjuschanu fauz par lihdsheetibu; lihds — zeest, ar zitteem zeest, zittu zeeshanas lihds just. Par shehlfirdigo Samareeti rakstihis: firds wiinam eeshelohjahs par nelaimê krittuscho; ar scheem wahrdeem issazzita schi firsniga lihdsheetiba. Ta pat arr daudreis par Jesu fazzihis: firds wiinam eeshelohjahs, p. pr. par Nainas atrakni; par 5000; wiinsh raudaja pee Lahzarus kappu un ta raudoscho mahsu behdas lihdsjutta; wiinsh raudaja par Jerusalemi. Kur pateesa mihlestiba firdi, tur ta firdi arr labpraktigu darra us wiffadeem mihlestibas darbeem. Tur tas naw ne kahds gruhthms, zitteem labdarriht, bet preeks un luste. Wiffu to tahds firdsprahs, kas mihto, no mihta Deewa mahjahs. Jer. 32, 41: Es preezashohs par teem, wiinneem labdarriht, no wiffas fawas firds un dwehseles. Us to arr Rohm. 12. 8 paslubbina: Kursh apshehlohjahs, lai to darra labbis prahtis. Kad Bahwils

Korinteeschu draudfi flubbina, Zuhdejas nabbageem kristiteem palihdseht, tad winsch salka, 2 Kor. 9, 7: It weens lai dohd, fa tas sawa firdi apnehmahs, ne ar flummibu, ne peespeesis; jo preezigu deweju Deews eemihl. Scho, firnigo gribbu zitteem kalpoht un labdarricht arr Jesus tas Kungs itt ihpaschi rahdija, ta fa winsch pats kalposchanu par sawas dsihwibas galla = mehrki noteiza: Ne esmu nahzis, lai man kalpo, bet lai es kalpoju. Kad Jesus kahdreis wissu zauru deenu bija mahzjis un dseedinajis, tad wakkara wehl wissadus flimneekus pee wiina atwedda. Matt. 8, 16 un winsch tohs wissus dseedinaja un nepalikke saunigs. Gribbu nahkt un to wesselu darriht; to gribbu darriht; tee wiina wahrdi, fo winsch tahdeem atbild, fas wiina palihga luhds. Winsch aismirsa, p. pr. pee Samareetes, ehdeenu un dsehreenu un peekuschanu, fur ween zilwezibas labklahschanohs un swehtibu warreja setmeht. (Rabbi, ehd! Wana barriba irr, fo juhs nesinnat.) Tahds pats prahts arr satram kristitam zilwekam, kam Kristus firdi dsihwo. Kristus mihlestiba tohs ta speesch, fa tee newarr beigt darbotees, padohnu doht, palihdseht, meerinaht pamahziht, mahziht, barroht, dsirdinaht, atspirdsinaht. Tahdu zilweku (kahdu?) warr lihdsinaht kohkam, pillam ar augteem, fas sarrus lihds semmi noleezis, lai ik katriis tohs warr aissneegt; un kad weenu ahbolu norauj, tad tuhlin wehl wairak ahbolu lihds semme kriht, par sihmi, fa dewejs labpraht un preezigi dohd un ta sawam radditajam irr paklausigs, fas wiina us to raddijis, lai dewigs irr. Tahda mihlodama firds lihdsinajahs amotam, fas uhdeni, fo fleppeniba farehmis, pillâ straumê atkal ispluhdina. No ik katras dahwanas, fo tahda kristiga zilweka teizama firds no Deewa dabbujusi, ta atkal zitteem dohd. Deews wiinaus eepreezina un wiina atkal eepreezina; Deewa mihlestiba wiina firdis eeleeta un tahs nu atkal pahrluhst no lihdsjeetibas un lihdspreeka. — Ta nu mihlestiba firdi irr firniga un labprahtiga kalpoht.

Muttê. No firds pillibas mutte runna; ja firds mihlestibas pilla, tad tas wispirmaf wahrdds parahdahs. Tapehz schi pamahziba, Ew. 4, 32: Effat zits ar zittu laipnigi. Kol. 3, 12—14: Tad nu apwelsat, fa Deewa isredsetee, swehtee un mihtee, firdsdiibenigu apschesloschanohs, laipnibu, pasemmibu, lehnibu, lehnprahtiba. Wissi schee wahrdi leelakai dalkai mahza, fa mihlestiba wahrdds japaradahs, un issalka, fa mihlestiba wispirmaf irr laipniga. Ruppjiba, launums, kurneschanas ihgunms un nemittejama bahrschanahs wiina isweschas leetas. Gal. 6, 22 laipniba Garra dewinejadeem aug-

leem lihds peesfaitita. Pateesiga, neleekulota laipniba drihs tuhwaka firdi uswah. Rahds gudris wihrs (Strihwers) salka: Tã tã flaidrais awohts nogurruscha zekineeka firdi atspirdsina un no jauna eespehina, tãpat laipnigã wahrdõs, kas no taisna zilwaka muttes nahf. Isskaidrojat paschi man diwas perschas. Salk. 12, 25: Noskumschana, kas zilwefam firdi, to apbehdina, bet labs wahrdõs to eepreezina. 16, 24: Laipniga walloda irr tihrais meddus. Mufsu Pestitaja laipnibu jau wezzã derribã papreekschlubdinaja. Matt. 12, 19: Winsch nebahrees nebrehts, un ne weens nedfirdes us eelahm wianna balsã.—Tuhwaku mihlestiba wahrdõs wehl rahdahs, kad tuhwaks prett mums grehto; tad wahrdi irr lehnigi, pazeetigi, panesfigi. 1 Kor. 13: Mihlestiba irr lehnprahtiga; wianna ne apstaitahs; wianna nedohma us kaunu (kur wiannai kaunums un netaisniba jazeesch); wianna wissu panesõ un pazeesch. Mihlestiba tad nu nesatruhtstahs wis, ja tai jafateefahs ar eenaidu, dusmibu, bahrschanohs un nepateizibu. Apustulõs salka Kol. 3, 14: Apwelkat mihlestibu. Apwilt, ka ik deenas drehbes apwelk, un tannõ staigah. Bet drehbehm wehtru un leetu wajaga isturreht, tã mihlestibai bes fahda ihgnuma nepateizibu un eenaidibu. Tik lehnigõ un pazeetigõ wahrdõs bija Jesus. Zuhdasu, kas taf wiannu nodewa, winsch Jahã. 17 fãuz pasudduscho behrnu un pehdigo reis ar wiannu pee galda fehshoht ne weena bahrga wahrdã us to ne salka. Behteri, kas wiannu aisleedsa, winsch lehnigi arahj. Pee frusta wiannõ to apmehda, bet winsch par teem Deewu luhdi. Tã wianna mihlestiba nesakaunojahs, bet katru pazeetigi panessa. Meks tad wiannam poltak!

Darbõs. Jehl. 2, 15. 16: Ja fahds brahlis wai mahsa buhtu pliki un teem deenschkas pahrtikkas truhktu, un fahds no juns us winneem fãzzitu: Gita ar meeru, fildatees un waehdatees, bet teem nedohtu kas meesai waijadfigõ, ko kas palihdsetu? Te redsama lihdsjeetiba un ir mihligu wahrdõ te netruhtst, bet wairak ne ka naw, un mihlestiba, kurrai ar to jau deefgan, ne neeka nepalihdi. Ko wehl klahf wajaga? 1 Jahã. 3, 18: Lai nemihlojam ar wahrdeem un mehli, bet ar darbeem un pateesibu. Kur mihlestiba pateesigi firdi un laipniba beswiltigi wahrdõs, tur rassees arri mihlestibas darbi: Daschi schahdas darbigas mihlestibas parahdijumi Rohm. 12, 9—20 issfautti. 11 p.: Darbiga mihlestiba naw kuhtra fawãs darboschanãs. (Mihlestiba ar ween irr darbã un ar to ne kad gallã neteel.) Rohm. 13, 8: Ne essat ne weenam ko parahdã, bes ween,

a juhs žits zittu mihlojat (tuhwaka mihloščana irr neisbedams parrahds). Rohm. 12, 13; Rahkat swehtajo (kristito) wjadfibai palihgâ. Râ to darra? Mahjojat labpraht. Kas tas irr? Schah-dai darbigai mihlestibai wajaga parahditees us wisseem: semmes-behrneem un sweščhineekeem pasihstameem un nepasihstameem, deewbihjigeem un besdeewigeem, draugeem un eenaidneekeem. Rebekka bija prett sweščhineeku laipniga. Schehľadigais Samareets neprassija: Kas tu tahds effi? kâ tu te tizzis? Bet tuhlin palihdseja. Gal. 6, 10 perschu juhs gan paschi man warreseet isskaidroht: Lai labbu pee wisseem pasrahđajam, bet wisâ wairat pee fawas tizzis as beedreem. — Darbiga mihlestiba tif pat tuhwaka meesu, kâ arr winna dwehšeli nemm wehrâ un palihds. Tâ Jesus darrija. Dwehšeli: winsch mahzija, pamahzija, eepreezinaja, beedinaja. To wissu winsch darrija, sinnadams, žif dahrga žilwaka dwehšele Deewa preeščâ: ko tas žilwelam palihds, ja winsch wissu pasauli samanto un dwehšele winnam suhd. Tâ darri tu: pamahzi, apwaldi zittus no grehku darbeem, puischus, meitas, behrnus. Wai sinnat, kahdu algu Deews us to (us ko?) isschlijis? Lassat Jehl. 5, 20: kas grehžineeku atgreesch no maldischanahs žella, tas weenu dwehšeli isglahbis no (muhschigahs) nahwes un aplahs grehku pulku. Kahda dseesma tâ fakka: kas sinn, no swehteem tur kahds draugs — lai Deews to dohd! — man pretti fauks: Paldees, tu manni mahzjis un mannu dwehšeli isglahbis! at kahdu swehtu laimi juht, kas dwehšelei warr glahbejs buht! — Tahdu laimi katrs no žums warr panahkt, behrni; to mellejat. Râ tas darrams? — Arri par tuhwaka meesu darbiga mihlestiba ruhpejahs, un dohdama, kas dschwibas ustrurai un pahrtikkai wjadšigs. Deewa pawehle par to tahda, Es. 58, 7: Kau' issalkuscham sawu maifi, eewedd' nabbagus isdsihtohs mahjâ, un ja kahdu failu eeraugi tad to apšedi' un ne atraujees no fawas meefas (no žilwaka, kas taws brahlis). Schahdas darbigas mihlestibas prohwes un tuhlin arr winnas algu Jesus kahda tannî lihdsiba par pastaro teesu: issalkuschus ehđinahkt, failus apgebrbt, wahjus un zeetumâ effschus apmekleht, sweščhineefus mahjoht. — To darbiga mihlestiba neluhgta un nebildinata darra. Tâ Jesus darrija: Rainas atrakne to neluhđsa, neredšigais, 5000 wihri etc. Apustulis par winnu fakka, ap. d. 10: Winsch aplahrt gahjis darridams. Tâ winsch tohs, kam winna palihga wjadseja, rohkâ mellejis un naw gaidijis, lameht tee pee winna paschi nahktu. Tâ tu. Regaidi at-

ween, kamehr tewi bildina. — Èa tuhwaku mihlestiba rahdahs firđi, wahrđos un darbđos. Deewbihjigs wihrs (Skrivers) fakka: Jhsti kristigam zilwekam irr mihliga firđs, laipniga un preezinadama mutte, schehligas lihđszeetigas azzis, walkejas aufis, labdarrigas rohkas un muddigas kahjas. Teescham, tahda mihlestiba wissu zilweku ar wisfeem wianna lohzeekem dsenn us kufsteschanohs un darboschanohs tuhwaka dehl. Tad nu: Lai pehz scheem wahrdeem dshwoju un famus brakus mihloju, lai esmu laipnigs, labprahťigs, ustizzigs, lehns un peedewigs, lai wahrgukam neatraujohs, bet labbu darriht preezajohs. D]. gr. 440, 7.

Tuhwaku mihlestibas mehrs. Tew buhs famu tuhwaku mihloht kà sewi paschu; kà jau wezzà derribà baußliba pawehleja. Tad saprohtams: Tik pat dedßigi, kà tu sew pascham wissu labbu wehle un darri, tik pat dedßigi un firnigi buhs tew tuhwakam wissu labbu wehleht un darriht. No wianna tew buhs wissu launumu un nelabbumu nowehrßt tik pat uszihtigi kà tu to no sewis pascha nowehrß. Jahn. 13, 34 Kristus fakka: Jaunu baußli jums dohmu, lai juhs zits zittu mihlojat, kà kà es juhs mihlojis. Te Jesus tuhwaku mihlestibas wezzo baußli fauz par jaunu baußli. Schis baußlis jums zaur to peelikkumu: kà kà es juhs mihlojis. Kristus muhs lihđi nahwei mihlojis. Sche tad nu flaidrafi tas mehrs isteikts, zil tahlu jamihlo. Ne weens ar preeksch Kristus kà wissus weenlihđs ne bij mihlojis (draugus un eenaidneekus, tauteschus un swechsineekus); kà wa wissam famu labbumu nemekledams (winsch taifni isfakka, ka naw nahzis, lai wiannam kalpo, bet lai winsch kalpo); til netaupidamees (lihđi nahwei) kà winsch. Schis trejadigums tuhwaku mihlestiba (kas?) tik zaur Kristu wehl kà jauna leeta zilwekđs nahzis, p. pr. Deewu luhgt par eenaidneekem, to preeksch Kristus ne weens naw darrijis; pehz wianna un zaur wiannu tuhksfoschi.

Tuhwaku mihlestibas alga un winnas flawa. 1 Jahn. 4, 16: Deews irr mihlestiba, un kas mihlestiba paleel, tas paleel eeksch Deewa un Deews eeksch wianna. Èa irr wifs augßtaka alga; kurrà? Kad Deews eekschà dshwo, kad zilwekam dewiga dabba peedallahs. Tur pretti, 1 Jahn. 3, 14: kas brahli nemihlo, paleel nahwè (tahlu noht no dshwibas kas is Deewa nahf, un muhschigai nahwei no dohts). 1 Jahn. 4, 7: Mihlee, lai zits zittu mihlojamees, jo mihlestiba irr no Deewa; un kas mihlo, no Deewa irr peedstimmis un Deewu pasihst. Ar auksta uhdens bitteri ween kas brahlam mihle-

stibu parahda, jau nepaliks bes algas. Pastarâ teesâ prassihš pehz mihlestibas us tuhwakeem, kurra is tizzibas us Kristu zehlfusees: Es biju isfalzis re., un pehz tahš algu isdallihš. Kas ne kahdus mihlestibas = darbus newarrehs usrahdiht, to pasuddinahš: Gita nohsť no mannis, juhs nolahdetee re. — Tuhwaku mihlestiba tadeht Zehl. 2, 8, nosaukta par ņehnixa - bauņli, ņa tas saprohtamš? un 1 Tim. 1, 5 par bauņclu galla = mehrti. Kadeht? Bet mihlestibas slawas dseefma atrohdahs 1 Kor. 13: Ja es ar zilweku un engeku mehlehem runnatu —; kurru nodaku wissu no galwas mahzifimees un apzerrefim un, kas wehl labbati — pehz tahš uszihtigi dšihšimees darriht. — To isluhšimees no ta, kas patš irr mihlestiba:

Dohd, ņwehtais Gars, ņa tizzigi mehš mihlojamees ņrsnigi, ņa wissu jeb kur pasaulē rahdahs ņa weena dwehsele.

Ka weenâ prahtâ paleefam, jits jittu mihti panessam, ņa weenas meefas lohjelki, kas lohpa dšihwohs muhschigi. Dš. gr 442, 1, 3.

Peektais bauņlis.

Tew nebuhs nokaut.

Kas tas irr?

Mums buhs Deemu bihtees un mihloht, lai tuhwakam pee meefas ne kahdu wainu nedš kaiti nedarram, bet tam palihšsam un kalpojām wissas meefas-behdas.

Slepkawiba.

Sarunna.

Mihlestiba tuhwakam launa nedarra, Rohm. 13, 10. Peektais bauņlis te nu aisleeds paschu leelako launumu, ņo ween tuhwakam warr padarriht. Tew nebuhs nokaut, t. i.: Tew nebuhs tuhwakam dšihwibu atræmt. Tahdu, kas to darra, ņauz ņlepkawu. Tâ Raĩns darrija, tas noņitta ņhbelu ņawu brahli. Dahwidš žaur ņrabu ņriju liņka nokaut, bet Rahtans us Dahwidu ņazija: Tu eņfi ņriju nokawis. ņšabele nokawa Rabatu, un Grodija tri-

stijazu Jahni, no fa redsam, fa ir seeweefchi warr flepkawibu paftrahdaht.

Slepkawiba negants grehks. 1. Slepkawa fuhwakam winna augstako mantu atremm, bes kurras winsch ne kahdu pasaules mantu wairs newarr baudiht, dshwibu. — 2. Zilwefa dshwibu es prassifchu no latra zilwefa, kas irr wianna brahliis, 1 Mohs 9, 5. Wehs wiffi fo irr raddijs Deews, no weena affins zehluschees. Slepkawa tad nu noseedsahs pee tahs affins-draudfibas, kurrâ zilwefs ar zilwefu stahw. — 3. 1 Mohs. 9, 6: Kas zilwefa-affinis isgahsch, ta affins buhs zaur zilwekeem isgahst, jr Deews zilwekus pehz fawa gihma darrijis. Ta tad flepkawa, zilwefu nofandams, Deewa gihmi aisteef un ta noseedsahs pee Deewa augstibas. Dshwiba irr Deewa dahwana ween, winsch ween arri lungs par dshwibu. Pee zitta dshwibas noseegtees, raksti rahda Deewa preefschâ negantibu effoht, D. ds. 5, 7: Affinswainigee un wiltneski irr tam kungam negantiba. Regantiba: kas Deewam reebjahs, fa winsch to newarr uslubhoht, un no fa winsch faru waigu apflehp.

No fa winna zekahs. Ak, par flepkawu jau nepalifschu, ta juhs, behrni, laifam dohmajat. Es tizzu ta behrni buhdami gandrihs wiffi tee dohmajufchi, kas pehz tomehr par flepkawahm palikufchi. Uf reisu gan tas nenoteef, bet pamasam. Kas tad nowedd uf flepkawibu? Matt. 15, 19: Jf firde nahf launas dohmas, flepkawibas zc. Sirdi tad winnai fawa weeta. Genaidis bija pee Raina flepkawibas fadne: Kas brahli eenihd irr flepkawa. Pee Jahsepa brahleem ta bija fklaudiba. Pee Grodijas ta bija atreebschanahs kahriba. Pee Dahwida ta bij laulibas pahrkahpshana un neschkshiba. Daudsreis ta irr mantas-kahriba un negalliga nau-das mihkoshana, ta pee Zuhdasa. Arri ahtras dufmas. Ja tu weenu no scheem grehkeem sirdi kohpi, tad jau wari par flepkawu palikt. Deews lai juhs pasarga, behrni. Kurras tahs fadnes? Genaidis, fklaudiba, atreebschanahs, neschkshiba, naudas kahriba, ahtras dufmas.

Waldiba drihst nokaut. 1. Mohs. 9, 6: Kas zilwefa affinis isgahsch, ta affinis buhs atkal zaur zilwekeem isgahst. Deews te zilwefu eezeht par fawu weetneeku semmes wirfu un par deewigahs strahpes ispilditaju, fo flepkawa pelnijis. Slepkawam par atremto zilwefa-dshwibu fawa pascha dshwiba weeta jaleef. Kapehz? Jo Deews zilwefu pehz fawa gihma raddijis. Slepkawa, zilwefu nofandams,

Deewa gihmi. Deewa augstibu aistizgīs, un par ſchahda noſeeguma iſlihdſinaſchanu wiſnam til pat leela leeta weetā jalceſ, pr. Deewa gihmiš, kaš arri ſlepſawam paſſam irr. Šhi Deewa weetmeeziba, ſchiš ammataš, ſlepſawu atkal noſaut, taš nu irr waldbiba. Ta patti nahweš-fohda brihwiba wiſnai jaunā derribā dohta. Rohm. 13, 4: Waldiba ſohbinu welti neneſš (wiſnai buhš ar to uš nahweš fohdu zirſi), ta irr Deewa ſullaine (wiſnai ſemmeš wirſū Deewa taiſniba jaiſdarra), atreebeja laundarram par fohdibu. Arri Jeſuš fakko: Kaš ſohbeni nemm (kur nebuš nemt, ohtru noſaut), to buhš ar ſohbinu nomaitaht. Tadehł ka Iſraēlā ſemme bija aſſinšwainu pilla, kurraš waldbiba neſohdija, bij praweeſſam nelaima jaſluddina, Ez. 7. 23.

Prettiturreſſchanahš nohtē un karſch. Bej tam wehl irr diwe-
jada noſauſſchana, kaš tam hauſſcham: Tew nebuš noſaut naw
pretti. Kad netaiſnā wiſhē ſahdš pee tawaš dſihwibaš terrahš, tad,
ja zittadi newarr glahbteeš, tew brihw wiſſau noſaut; ta irr pret-
titurreſſchanahš nohtē. Bet leež pee tam wehra: ja zittadi
newarr. Arri karſch, ja naw uſmahłſſchanahš, bet aiſſtahweſſchanahš-
karſch, irr leeliſki taħda prettiturreſſchanahš nohtē. „Zihniſſchanahš
par ſawu ſemmeš-waldneeku un par tehweſſemmeš labłahſſchanohš irr
ſwehta, Deewam patihłama zihniſſchanahš, turrai neweeš pahrgal-
wigi nedrihłłſt atrauteeš.“ (Kurž.)

Wainu pee meeſaš darriht. Lutterš iſſklaidroſſchanā jau to par
noſauſſchanu ſkaiſa, ja tuhwakam wainu pee meeſaš darra. Jo, kaš
meeſai ſlahde, taš ſlahde dſihwibai, ſekme nahwi, t. i. padarra, ka
agrafi mirſi. Ja tu tuhwaka meeſai wainu darri, tad tu peehtam
hauſſcham pretti darbojeeš, lai arr taiſni nedohmatu tuhwaku noſaut. —
Pee to, kaš tuhwaka meeſaš ſlahde, ſkaiſtam 1) weegłprahtibu
un neapdohmibu. Ar neapdohmigeem johkeem zittuš iſtrauzeht
(prohweš). Selles ſkubbiſnaht uš brandwihna dſerſchanu. „Ja tu brand-
wihnu nedſerr, tad kreetniš muhrneekš no tewiš neteeł.“ Ohtru ſkub-
biſnaht, lai bailigaš leetaš uſnemnaš u. t. w. Weegłprahtiba: Kad
wezzafi behrnuš nolaiſch, behrnaufleš. Mewihoſetš bija uš abbaħm
taħjaħm klibš, jo oukle to maſenē no roħłahm bija laiđuſ iſkriſt. —
2) Siſſchanu un wiſſadu pahridariſſchanu. — 3) Pahrlėeku
gruhtu darbu, ko tuhwakeem (kalpeem) uſleek, zaur ko tee palceł
„wainigi“, wahji un newarrigi. Waina ihpaſchi tad pee meeſaš
noteek, kad meeſa wehl augſſchanā, un te wezzafi un meiftari daudi

apgrehlojahs. — 4) Usturras atraufchanu. Kad faimi zaur negausibu un mantas dšihšchanu peederrigu usturu un peederrigu meegu neuswehl.

Kaiti darriht. Kaiti tuhwakam darriht, Lutters pareiji pee tuhwaka nokaufchanas peeskaita. Ar to saprobtama wißfada kaitinaſhana, ar fo tuhwaku kaitina. Tas ferrabš wißpapreekſchu pee dwehſeles; bet kad nu dwehſele ar meefu zeeſchi ſaweenotas, tad meefu zaur to til lohti lihds eewaino, ſa tahdai kaitinaſchanai daſchfabrt nahwe nahf paffal. Swarrigs rakſtu wahrds par to Matt. 5, 21, 22: Zuhš effat dširdejuſchi, ſa wezzajeem fajzihtš: Lew nebuhs nokout; bet kaš nokauj, to buhs zour teefu ſohdiht. Bet eš jumš ſalku, kaš ar brahli welti duſmo, taš irr zaur teefu ſohdamš; bet kaš uš brahli ſalka: Raka, taš zaur runnahm ſohdamš; bet kaš ſalka: Tu gekki, taš zaur elles-ugguni ſohdamš^{*)}. Jeſuš oziš te nu taš irr ſlepſawa, kaš zaur kaitinaſchanahm tuhwaka dšihwibu paihšina. Tas noteef ihpaſchi 1. ar mehli. Mehle gan irr mihtšš lohzekkliš, taš daſcham jau mugguru pahršittiš. Rā? Ar neganteem wahrdeem, kehſiſchanu, aprunnaschanu, ſkundinaſchanu. D. di. 64, 4: Kaš ſawaš mehles trinn, kā ſohbinu, un ar ruhkteem wahrdeem ſchauj kā ar bultahm. Buhſeet jau gan ſahdreij dširdejuſchi, ſa ſtahſta: Wiaſch par to tā nobehdajahš, ſa wahjſch palikka, ſa nomirra. Kam tad taš fraujaš uš ſirdeapſirra? 2. Ar darbeem, zour behdu un ſkumju taiſiſchanu. Šlitti behmi tā ſaweem wezzaleem par ſlepſawahm warē palikt. Tu eſſi manna ſahrta nagla, tā mahte ſahda uš ſawu nerahno meitu teiza. Ko winna ar to gribbeja fajziht? Rahdam fo par ſpihti un ſirdehſchanohš darriht, kā ſalka. Tahdš

*) Šchim gabbalam par iſſkaldroſchanu. Iſ katrai Zuhdu yilſſehtaſtai bija ween: ſemmaka teefa, kurrat ſeptiai wihtri veederreſa, kaš teefu ſpreeda par proſteem ſaundarreem, kaš ar ſohbinu bij noteefajami. Tas irr „zaur teefu ſohdiht.“ Leelakuš ſaundarrus, kaš ar almineem bij nomehtajami, augſta teefa (70 wihtri teefa) noteefaja. Tas irr „zaur runnahm ſohdiht.“ Raka irr kehſiſchanas wahrds, tunia awſihmeſchanu ihiti neſinn. Tu gekki, taš ſaprobtams: Tu beſdeewigaiš, neatlabbojamaiš negantneekš. Kaš mums pahrtullohtš „elles-uggune“, taš irr greekiſki: Geena. ebrejſki: Ge-Ginnon, latwiſki: Ginona celeja. Ta bija celeja pee Jeruſalemes, kaš agrati Dinnonam, kahdam wihtam, bij veederrejuſi. Te kahda elku bilde bija ſahwejuſi, karrat behrnus uppureja. Joſiaš, deewibhigaiš kehniſch, to iſyohitija, un to weetu gribbedamš ſagahniht, maſtaš un ſaundarru lihkuš tur likka iſmeſt. Bet lai gaiſe zaur to neſamaitatohš, tad tur weenumehr ugguni kurrinaja. Šhiš uggunš nu irr elles preekſſihme.

riftigi us flepkawibu isect, warr gan fazzih; fà? Tad no eenaida fskaudibas, wai atreebſchanahs kahdu kaitinaht un zaur to winnam wainu darriht pee meefas un dſhwibas. To gan maj apdohma; fo? Bet apdohmajat, fo Kriſtus par tahdu ſpreesch, kas brahl launâ prahâ kaitina; fà tas wehl bija? To wajagohy nokaut un wiana meefu Zuhdu reebigakâ un netibrakâ weetâ imest.

Palihdſeht meefas-behdâs. Kas nu pat fazzih, to nebuhs darriht; fo nebuhs? Ko tur pretti buhs darriht? fà Lutters fakka. Wiſſadaſ meefas-behdâs weegli ſinnafeet faukt. Wahjiba, bads, pliffums un aufstums ſeemâ, ugguns- un uhdens-behdâs u. c. Par to palihgu, fo tuhwakam lai pasneedsam, wezza derriba fakka, Gs. 58, 7: Lauſ iſſalkuſſham ſawu maiſi, eewedd' nabbagus iſdſihtohs mahjâ: ja kahdu failu eeraugi, tad to apſedſ' un neatraujees no ſawaſ meefas (no ta kas irr tawa meefa, zilweſs un tawſ brahlis). Bet jauna derriba par to apſohla jauku algu tannâs paſihſtamôs Jeſus wahrdôs: Gs biju iſſalziſ un juhs manni ehদিনাঙ্গুſchi c. Ko juhs weenam no manneem wiſſmaſakeem brahkeem darrijufchi to juhs man darrijufchi. Un ir wiſſmaſaka labdarriſſhana, auſſta uhdens bitteris, Matt. 10, 42, nepaliſ beſ algaſ. Tuhwakeem meefas-behdâs ſlaht ſtahwejuſchi un palihdſejuſchi: Sauls Jabes pilſſehtneekem; ſtahtat to ſtahtu, 1 Sam. 11. Schehlfirdigais Samareets; fa? Jeſus, kas apſahrt gahjis labdarriſdams un dſeedinadams. Meefas-behdâs palihdſeht cerohnatees jau behrnu deenâs. Saffi uſ mahii: Wai man nebuhs puſſdeena tam un tam wahjam nabbagam ſad ehſt janeſs? Dohdi drehbſ, fo patſ wairſ newalka c. Meefas-behdâs nepalihdſeja: Rubens, fà? Preeſteris un Lewiſ. Ja tu nepalihdſi meefas-behdâs, tad tu eſſi tuhwaka flepkawa, jo tu wianu paturri meefas wainâ, zaur fo wiana dſhwiba poiſſinajahs.

Kalpoht meefas-behdâs. Kad tu tuhwaku no meefas-behdahm paglahbis, tad tew arr wehl buhs winnam kalpoht, t. i. wianu no tahm wehl tahlat wilkt prohjam. Prohti, naw deefgan, ja tu wianu tiſ' uſ azzumirkli no behdahm iſtrauji un tad par to wairſ ne-leekees ne ſinnohy, bet tew buhs tam gruntigi palihdſeht, un zil ween warredams, pilligi wiana behdas remdeht. Fâ Schehlfirdigais Samareets darra. Wiſſch nelainigo ne-eeneſs tiſſkai mahjâ un reiſo tad ſawu zekku tahlat, bet wiſſch to apſohy, paleel pee ta pa naſti, aiſmaſſa par wianu, aiſrunna preeſſch ta ſaimneeka apſohyſhanu, un atpakkaſ nahſdams wiſſu gribb aiſmaſſaht. Zikkadi wiſſch palihdſ?

ſouzat wehl reis. Tas irr kalpoht, meefas-behdàs eſſoſcho pilligi no ſawa pohſta iſraut. „Reatraujees no ſawas meefas;“ ne agrafi, la- mehr pawiffam palihdſehts.

Kas tas irr: Palihdſeht un kalpoht meefas-behdàs, par to man juns beidsiht wehl mihligs ſtahſiaſch jaſtahſta. Slaktinà pee Frihd- lantes 1807 Frantſchi Kreewus apſahwa. Daſchi kaſati treezahs zaur deggoſcho Kalwes zeemu, bet paſchà zeemà tee ſatiffahs ar Frantſchu gehgereem un ſahka kautees. Kahdè Kreewu kaſaks, Ba- ſchkeris, deggoſchas mahjas lohgà eeraudſija meitu, ar behrnu uf rohkahm, kurra ſchegli pehz palihgà kleeſda. Schigli ſirgu peetur- rejis, wiſch nolezja, eefprauda ſchlehpu zaur pawaddu ſemmè un ſteidsahs pa deggoſchahm durrim duhmu pillà deggoſchà iſtabà eef- ſchà, un meitu ar behrnu ſakehris, abbus laimigi ſweikus iſneſſa ahrà uf eelu. Frantſchi pa tam bija ſakrabjuſchees un Kreeweem bij jaſahpjahs atpakkal. Baſchkeris bij meitu ſirgam muggurà uf- zehlis un pats ar behrnu tai pakkalà uſſehdees. Frantſchu gehge- reem tam uf kaflu nahloht, wiſch muddigi ar ſawu laupijumu jahja prohjam. Uſ zeema gar Allera uppes mallu gehgeri un huſari bija apmettuſchees, lai behgoſchee kaſati netiktu uppei pahri. Frantſchu huſars kahdè treezahs Baſchkeram wiſſà; Baſchkeris, tam ſchlehpu fruhſis eefweedis, gahſahs ar ſawu ſirgu Allera eefſchà un zauri iſ- peldejis, ſteidsahs uf kahdu netahlu zeemu. Pee ſirmahs mahjas nolezjis, wiſch to no bailehm wehl apſtulbuſchu meitu ar behrnu ceneſſa eefſchà, eebehra wiſſu ſawu nandu meitai klehpi un ſaim- neezei, kas klatht ſteidsahs, ar ſihmehm rahdija, lai raudoſcham behr- nam ehſt dohdoht un lai par abbeem gahdajohi. Tad behrnu' no- butſchojis, mettahs ſirgam muggurà un trauzahs atpakkal.

Paſſſepkawiba.

Saruma.

Tew nebuhs nokaut, t. i. arri, tew nebuhs few paſcham dſihwibu nemteee. Scho grehku padarrija Sauls; là? Akitowels; Zuhdas. Paſſſepkawiba irr lohti breeſmigs grehks, behrni, Deems lai juhs no ta paſargo. Iſ katru ziitu grehku zilwels taf warr noſcheloht un no Deewa peedoſcham luhgtees; paſſſepkawibu darroht zitwels pa-

ſchâ ſawa ſabbi apſinnama grehka widdû Deewa teefas preeſſchâ ſah-
jahs un (tâ fâ) fakka: Te eſmu. Breeſmigaku leetu wairs neſinnu.
Ko teizu, ſapeh; patſleplawiba til breeſmiga leeta?

No ka ta zekahs. It weens zilweks jau no dabbas dſihwibu
nihlo un tomehr ſchis breeſmigais grehts til lohti retti wis ne no-
teef; no ka taſ gan naht? Iſmiſſeſchanahs, pr. ſchaubiſchanahs
pee Deewa ſchehlaſtibas. Preeſch mannis wairs naw ne kahda palihga
ne ſchehlaſtibas. Tahs patſleplawas dohmas ta winna tizziba wai
labbaki fakkoht, netizziba. Tâ Zuhdas dohmaja; tâ Kains. Kur
ſatkifmê peh; Uuttera iſſklaidroſchanas luhdsam, lai Deews muhs no
iſmiſſeſchanas paſarga? Tur pat feſtâ luhgſchanâ Uutters iſmiſſeſcha-
nohs peeſkaiſta pee „leelahm kauna = leetahm un grehkeem.“ Kapeh;
Ne zaur ko Deewu wairaf newarr gohdaht, fâ zaur tizzibu, uſtize-
ſchanohs; ne zaur ko winna gohdu wairaf warr maſinaht, fâ zaur
netizzibu, iſmiſſeſchanohs. Sakkat kahdas dohmas, bihbeles = perſchas,
dſeeſmu = perſchas, bihbeles ſtahſtus, kurreem tad wajaqa prahtâ naht.
ja kahds til dſilli buhtu krittis, ka winſch fazzitu: Preeſch mannis
wairs naw ne kahda palihga, ne kahdas ſchehlaſtibas. Laundarris
pee kruſta. Pehteriſ. Redſ', fâ winſch irr uſſkattijis to Pehteri,
kaſ bij krittis, dj. gr. 319, 10; un 11 p.: Ak grehziineeki, nahtat
nu, juhs lohti noſtummuſchi! Winſch nemoſtumm ne weenigu no
teem, kaſ peeſkrehjuſchi. Wai tu tad gribbi bohjâ eet, wai paſchâ
elles = bedrê ſtreet? Redſ' — Peſtitajs wehl dſihwo! 14 p.: Neſaffi
wis: Es grehtojis —. Di. gr. 296: Es dſillâs behdâs —. 3 p.:
Teem grehkeem nebuhs til daudi ſpeht, ka Deewa ſchehlaſtiba; taſ
gribb un warr mumâ palihdſeht wiſſfleelâ wajaſjibâ. Winſch
walda muhs ar ſchehloſchan' un gribb muhs peſtiht aridſan no wiſ-
ſeem muhsu grehkeem. — Kaſ pee mannis naht, to nemettiſchu ahrâ.
Schis ta Kunga dahrgais wahrds, kurra muttê wiltiba naw attraſta,
jau daſchu no iſmiſſeſchanahs paſargajis. — Nahtat ſchurp pee
mannis, kaſ behdigi un gruhſſidigi eſſat, es jumâ atweeglinaſchu.
— Scho, behrni, nemmeet lihds dſihwoſchanâ, to warrat bruhkeht
pee few paſcheem un pee zitteem. Kaſ taſ wehl bija? — Patſlep-
ſawibas ohira ſafne irr nedrohſchiba. Jumâ par to, ko fakku,
warr buht buhs brihnumâ; par to? Bahrwirſchis uſſkattoht taſ gan
drohſchſidigi leekahs darrihts, kad kahds noſchaujahs, nogiptejahs,
noſlihzinajahs &c.; bet wai ta teefſam irr? Redſeſim. Zilwekam
tahdas dohmas prahtâ naht, kad winſch kahdâ truhzibâ jeb pohſtâ

atrohdahs, kas minnam besgalligi leeli israhdahs, p. pr. wiaka man-
tiba gluschi un pa gallam isnihkusi, winsch paleef par nabbagu un
ne warr wairs turrigi dsihwoht, tà lthdsf schin. Kurram no abbeem
nu wairaf drohschfirdibas, tam, kas fakka: Ne, tahdu faunu negri-
bu, pee ta un ta flifta darba kertees, labbaki gallu darrohs; wai tam,
kas fakka: Pohstis irr gan leels, bet ar Deewa palihgu to aisdshschu,
dsihwofschu labbi knappi, nekauneschohs ne no kahda gohdiga darba — ?
Behdigais pohstu mefle uswahreht un tam eet drohschi wirsü; pirmais
bailigi pohstam palaisch wirfrohu. — Tad wehl, patflepkawiba
ne va wissam no pohsta neatpesti, bet ihiti wehl tanni eegabsch,
ka? Df. gr. 405, 5: Ta dwehselite teesâ nahks preeksch Deewa kreh-
sla, tad ta fahks isbailotees un bihteos; wis ko tu schaitan dar-
rijis, buhs apfahrt to ka beedeklis. — tai buhs ar behdahm
tihteos. Tas irr tas, ko wezzais Eleazars dohma, 2 Makk. 6, 26:
Kaut es taggad arr zilweku sohdbai isbehgtu, Wisfswaldigaja roh-
fahm newarrefschu ne dsihws ne nomirris isbehgt. Ar
Deemu tadeht zihnitees prett wissu pohstu, ta irr ihsta drohschiba.
Ne weens no jums lai bailigi patflepkawibai rohkâ nedohdahs, ja
winsch deewamschehl pohsta un grehtos un tauna kluhtu; winsch sawu
pohstu jo leelaku padarra, jo Deewa rohkahm neisbehgs. — Patflep-
kawibas trescha fakne irr daudisreis ahrprahtiba. Tur tas wahrds
geld: Resohdat! kas tu essi, zittu kalpu sohdbidams? Winsch stahw
un kriht sawam Rungam. Bet tas wiswairaf lai tew stahw azzu
preekschâ: Tu warretu til pat dsilli grimt, ja Deewa schehlastiba tewi
neturretu. — Ar weenu wahrdu fakloht, ik katriis grehks, sam
padohdahs, us patflepkawibu warr nowaddiht. Respehlejees tadeht
ar ne weenu grehku; tà tas prohtams?

Sew pascham wainu pee meesas darriht. Zaur to wairaf zilwe-
ku paschi few par flepkaweem palikkuschi, ne tà zaur rupjo patflepkaw-
wibu. Tas noteef zaur daschadeem grehkeem. Tahdi grehti irr 1.
pahrgalwiba, kad breefmâs dohdahs bes ihstas wajadshbas: augsteem
lohkeem kahpt gallâ; wels Jesu fahrdinajoht: lezz semmê; diwi saderr,
kurfch wairaf warrehs nest, wairaf dsert re. 2. Reschlichstiba;
Gellerts fakka kahdâ (Wahzu) dseesmâ: Ka seedej jauneklis til kohschi,
ak, nu winsch grehtos staiga drohschi, tam wissi spehti faehsti! Ta
gihmis breefmigi jau stahsta no kahribas un grehku lahsta, kas mee-
fu tam pohst' neganti. — Kahribas farauj dsihwes deenas, tahm
sehrgas, wahjibas peeseenahs, bet schkshstais swehtigs dsihwibâ. Scho

laimi kōhpfchu dšihwes gaitās; to tairnais Deems tur atkal maitahs, kas winna nammu samaita. 3. Dseršana un fahršchu spēhlesšana. Dšehrais 40 gaddu wezs iſflattahs 60 gaddu wezs; mirst va laifam arr jau puſs muhſchâ. Arri spēhlesšana, ilgās sehdeſchonas, meega kawesšanas deht itt neweſſeliga. 4. Neapdohmiba, fur nemas neapdohma, kas zaur ſcho jeb to darbu weſſelibai, meesai un dšihwibai ſſahdehs, Tur peederr wiſſada neſahiba. Kam weſſeliba miha ſchleetahs, lai meeru turra wiſſās leetās, tā ehdoht, dserroht, ſtrahdajoht, tā duſſoht, raudoht, luſtejoht. Sakarſuſcham auſſa uhdens dseršana; dſikuma peldeſchanahs; ſchahzinaſchanahs uſ leddu; ſahloſchanahs u. ſ. w. Pee wiſſa, ko darri, apdohma gallu; tas ir te geld. Pehz darba wiſſi padohmi welti.

Sew paſcham kaiti darriht. Tas noteek zaur wiſſadahm ſirdsmohlahm, kurras pats ſew taira un zaur ko daudsi negribboht paſchi ſew par ſleplawahm paleek. 1. Suhdiſchanahs darra wezzu preeſch laifa, Sir. 30. 24. Kas juhдахs, tas newarr gulleht, ehdeens winnam neſmekle. Tur pretti: mett, ſawus darbus uſ to Kungu; wiſſu ſawu suhdiſchanahs mettat uſ Deewu. Kapehz juhs te uſ to pamahzu? Tad tu pats ſew kaiti nedarriſi. 2. Erreſtibas, nobehd aſchanahs. Dauds erreſtibahm tu warri iſbehgt; atlaidees; uſ manni; eſſi lehnprahtigos. 3. Duſmiba, kam ahtri ſirds ſaſkreenahs un kas pats ſakka: Es ta ſaſirdejohs, ka —. Mahzatees no mannis, tā tas Kungs ſakka, jo es eſmu lehnprahtigos. Winnam dſennees paktat; kapehz te? Tā tu no daudsi kaitehm iſglahbſees.

Sawu dšihwibu atdoht. Warr tā gadditees, fur peenahlahs, dšihwibu par zitteem atdoht; 1 Jaha. 3, 16: Jeſus ſawu dšihwibu par mums nolizzis un irr mums peenahlahs dšihwibu nolikt par brahkeem. To ſaldats karrâ darra; kas deggoſchâ mahjâ eekreen, zilwekus glahbt; uhdens breeſmās; libpigās wahjibās: dokteri, mahjizaji, tuhtwejee peederrigee. Tad wehl zitti gaddijumi, fur Deewa darba deht dšihwiba naw jaiſchehto. Apuſtuki, affins leezineeki, ſeptini dehti, trihs wibri deggoſchâ zepli. Matt. 10, 39: Kas ſawu dšihwibu mannis deht pamett, tas to (iſteno, muhſchigo dšihwibu) atraddihs.

Sestais bauflis.

Tew nebuhs laulibu pahrfahyt.

Kas tas irr?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, lai schkihji un kaunigi dshwojam wahrdos un darbos, un tif weenam sawu laulato draugu buhs mihloht un zeenht.

Lauliba.

Sarunna.

Sestais bauflis mahza: tew nebuhs laulibu pahrfahyt. Birns par laulibas pahrfahpshanu runnajam, mums papreefschu par laulibu jarunna.

Lauliba. Lai sinnatum, kas lauliba irr, lassam 1 Mohj. 2. 18: Deews tas Kungs fazzija: Raw labbi, ka zilweks weens paleek; es tam darrifchu palihgu, kas kahrt wianna buhtu. Zilweks, Ahdams, irr raddihts; nu Deews wiannam gribb palihgu taifht, kas kahrt wianna buhtu (ebr.: kas wiannam derretu, t. i. kas pee wianna pasfetu). Ahdams ar lohpeem un wiannu dabbu eepasihstahs, 19 un 20 v., un vehz tahs wiansch teem dohd wahrdus; bet wiannam pascham neatrohnahs raddijuma, kas wiannam derretu un ar to wiansch warretu fabeedrotees. Tad Deews seewu radda un „to peewedda Ahdamam“. Ahdams to nosauj: „wihrecte“, tadeht ka no wihra nemta. Ahdams un Gewa nu dshwoja lohpa ka wihrs ar seewu un bija fadewufchees lauliba. Par scho stahstu Jesus ta fakka, Matt. 19, 4—6: Kas eefahkuma raddijis, wihru un seewu irr raddijis un fazzijis: tadeht zilweks tehru un mahiti atstahs un peekerschees pee sawas seewas, un tee diwi buhs weena meesa. Tad nu tee wairs naw diwi, bet weena meesa; so nu Deews fajuhdhis (faweenojis), to ne weenam zilwekam nebuhs schkirt. Schee wahrdi mahza: Lauliba irr Deewa eestah dijums: Deews raddijis; Deews faweenojis; Deews arri seewu raddija; Deews to Ahdamam peewedda. — Weenam wihram un weenai seewai buhs lohpa dshwoht un wifstuhwaki buht fabeedroteem. Ta fabeedroschanahs, ta Kristus fakka, irr tuhwaka un sipraka, ne ka ar tehru un mahiti.

— Zauru muhſchu tahdai' ſabeedroſchanai buhſ paſtahweht. Ko Deewſ ſaweenojiſ, to zilwekam nebuhſ ſchirt. Lauliba tad nu irr Deewa eeſtahdijumſ, peh3 ka weenam wihram un weenai ſeewai wiſſ tuhwaſi ſabeedroteem zauru muhſchu buhſ ſohpâ dſihweht.

Laulibaſ gohdſ. Ebr. 13, 4: Lauliba lai irr gohdiga, pr. gohdâ turreta. Kaſ tad nu irr laulibaſ gohdſ? Deewa eeſtahdijumſ. Deewſ patſ, bei ſahda weetneeka, winnu eeſtahdijiſ. Wiſſch patſ Gewu Ahdamam peewedde. Deewſ patſ bija pirmaiſ bruchteſ - weddejſ, tâ wezzajee mehſja ſazjihſ: pateſſigſ wahrſſ. Tur pretti mauziba un laulibaſ pahrkahpſchana irr kaunſ leeta un negantiba Deewa preeſſchâ. Mauzineekuſ un laulibaſ pahrkahpejuſ Deewſ ſohdiſſ. Tad treſchâ ſahrtâ laulibaſ - ſahrtâ arr irr pirma ſahrtâ no wiſſ ſahm ſahrtahm zilweku ſtarpâ, ſo Deewſ taſ Kungſ eezehliſ.

Bar ſo lauliba eeſtahdita. Ew. 6, 4: Uaudſinajeet ſawuſ behrnſ ta Kunga pahrmahziſchanâ un pamahziſchanâ. Te redſamſ, ka Deewa nodohma pee laulibaſ eeſtahdiſchanas bihjuſi: Deewam patihkama behrnu audſinaſchana. Arr jau ſinnaſeet, ſur tehwa truhſſi wai mohteſ, tur behrnu audſinaſchana tâ newarr iſdohteſ, tâ ſur abbi irr. Mahte wiſſwairak zaur mihleſſibu audſina, weenumehr ap winneem puhledamahſ; tehwiſ wairak zaur weenteſſibu un zeſſchibu. — Ohtru laulibaſ mehrti Deewſ patſ ſeewu raddidamſ iſteiza: Eſ winnam darrifſchu palihgu, kaſ tam derr. Wihram un ſeewai buhſ weenſ ohtram par palihgu buht wiſſâſ dſihweſ buhſſchanâſ. Ka winni tahdi irr, to iſ deenas arr mahjâ pee wezzakeem warrat redſeht. Ne kaſ winneem naw ſewiſſchi, bet wiſſ ſohpâ; ja weenam kaſ - peetruhſſi, tad ohtriſ to truhſumu iſpilda; ja weenſ wahſſch, tad ohtriſ (ohtra) par ſohpeju. Arri katrai puffei (wihreeſcheem un ſeeweeſcheem) ſawâſ ihpaſſchâſ dahwanâſ no Deewa dohtaſ; ar tahm laulateem ſawâ ſtarpâ japaſihſſahſ. Wihram ar ſawu ſpehku ſeewa jaapſarga un jaaiſſahw. Seewai ar ſawu mihleſſibu wihram dſihwe patihkama jadarra. Kahdſ nu bija laulibaſ diwejadaiſ mehrtiſ?

Iſwehleſſchanahſ. Kad nu wihra un ſeewâſ ſabeedroſchanai lauliba zauru muhſchu japaſtahw, tad iſwehleſſchanahſ gan ſwarriga leeta. Tapeh3, kaſ muhſſcham ſohpâ dohdahſ, lai raug, wai firſſſ pee firſſ arr rohdahſ; ſur miſſejahſ, tur ſchehloſchan'. Kaſ peh3 ſcheem wahrdeem pee iſwehleſſchanahſ jaemm wehrâ? Peederrahſ arr,

un irr labs, wezs, kristigs eeraddums, ka behrni wezzakeem par to padohmu prassa, tadeht ka wezzafi prahtigati un wairaf peeredsejuschi, zif nelaimiga weeglprahtiga prezzeschanahs. Kas tad jaunajeem pee iswehleschanahs jaapdohma? Luchtojat Luttera isskaidroschanâ, kas laulibâ wajadfigs. Bai winni weens ohtru warr mihloht un zeenicht. Ja ween tas pee iswehleschanahs apdohmahts, tad lauliba buhs laimiga, lai laulibas = kahrtâ nahktu, kad nahdams. Bet ko daschi pee iswehleschanahs mekle? Trihs leetas: Raudu, gohdu, fkaistumu. Tahda eedohschanahs laulibâ wiffmasaf lohti weeglprahtiga; kapehz? Tahs leetas neatfwierr, ko firðs mekle: mihlestibu. Schahs trihs leetas warr sust, un lauliba tad lohti nelaimiga; if deenas to dabbu peedfihwoht. — Arri, kad iswehleschanahs tif swarriga leeta, ar Deewu par to jaaprunnajahs: Luchgschana: Dohd tu padohmu; wedd' tu manni pa reiff; bes tewis to negribbu darriht. Laulibas teef debbesis apstiprinatas, — tâ wezs falkamswahrdðs teiz. Bai wiffas? Tahs sinnams, pee kam iswehlejotees dohmas us debbesim pazell. — Bruhtes = un bruhtgana = laifs ihsti par to irr, lai divi, kas gribb faetees, weens ar ohtru wehl tuhwal eepasfistahs, wai tee weens pee ohtra derr, t. i. wai winni weens ohtru warr mihloht un zeenicht. Jaunais Tobijas us sawu bruhti fazzija: Wehs effam swehto lauschu behrni un mums neklahjahs scho kahrtu eefahkt kâ paganeem; kas Deewu nizina. Lai laulibas = kahrtu buhtu ar Deewu eefahkta, tad tee Deewu ar Jesu par trescho sawâ beedribâ usnem. Tapehz zittur tas teizamais kristigais eeraddums, kam newajadsetu sust, ka faderreree kohpâ eet pee swehta waffarina.

Laulaschana. Ta irr kristigahs draudses eezelta swehta bruhke, zaur ko bruhtgans ar bruhti par laulateem laudim paleef. Laulaschana tapehz eezelta, lai laulajamee itt kâ Deewa preekshâ sawu derringu apstiprina, ka weens ohtru gribb mihloht un zeenicht. Laulaschanai laulibas swehtums un stiprums ar ween us jauna jauszell un jaatgahdina. Laulajohht bruhtganam ar bruhti gredsenus pahrmij. Laulajamee gredseni irr laulibas fihme jeb bilde. 1. saweenoschanahs; 2. bes galla; 3. ustizzami un pastahwigi (no selta).

Kâ laulibâ jaturrahs. Wiffu, kâ kristigâ laulibâ jaturrahs, Lutters diwâs leetas fanemm: If weenam sawu laulato draugu (wihram feewu un feewai wihru) buhs mihloht un zeenicht.

I. Mihloht. Kad feewa p. pr. no teefas fakka: Lai irr

zitti wiñri flaiſtati, baggatafi, wairaf zeeniti, dſiſkaſ mahziti, wiñnus neturru tahdâ wehrtê, lâ ſawu; ar wiñnu un pee wiñna wiſſ miſtahi' dſiñwoju. Raſti flaidri pawehl, lai laulatee draugi weens ohtru miñlo. Kol. 3. 19: Zuhſ wiñri, miñlojat ſawas ſeewas un neſabahrgoſtees prett tahm. Ew. 5, 25—29: Wiñreem peenahſahſ ſawas ſeewas miñloht, lâ ſawas paſſahſ meeſas; pr. kad ſawu ſeewu miñlo, taſ miñlo ſewi paſſu. Tit. 2, 4: Seewahm buhſ ſawus wiñrus miñloht. Ji ſchahſ laulato draugu ſirfnigahſ miñleſtibas tad zitti miñligi tiſkumi paſſi no ſewis iſaug. a. Lau- libas uſtizſziba; ka wiñrs, kaſ pateefigi ſawu ſeewu miñlo, ar ne kañdu zittu ſeeweeti netinnahſ un to tâ nemihlo lâ tam ſawa ſeewa jamihlo. Tâ pat ſeewa. Râ? — b. Mahjaſ meers. Apuſtulis Ew. 4, 2 gribb, ka buhſ zittam zittu miñleſtibâ panefſ. Râ ſchis tiſkums jau no ſewis rohdaſ pee laulateem, kaſ weens ohtru miñlo? 1 Kor. 13, 7: Miñleſtiba panefſ wiſſu (panefſ wainas, aplaitinaſchanaſ) un pazeefſch wiſſu. Ta atlaiſchahſ un negribb pehdigo wahrdu patureht. Tâ nu laulato draugu miñleſtiba neſſ ar lehnprahtibu un pazeefſchanoſ ohtraſ puſſeſ wainas un wahjibas. P. pr. Weens no laulateem irr ahtrſirdigs, irr greſniſ un miñlo ſchtahſtetees, irr pſahpigs; tur tad naw wiſ bahſſchana, bet laipniga pamahziſchana, pazeefſchanaſ, panefſchana, zaur ko meers mahjâ paſtahw. Taſ ihpaſſi ſeewai peenahſahſ, un wezſ ſakkamaſwahrdſ mahja: Mahjaſ-meers nahſ no mahjaſ-mah- ted. — c. Kohpâ wiſſus gruhtumus neſt. Kad behdas ſpeeſchahſ mahjâ, maiſeſ truhtums, wahjibas, tad weens ohtram ne- atraujahſ. Miñleſtibâ wiñrs preeſſch ſeewas un behrneem darra, ko darridams; wiñnu dehl peezeefſch, ko zittkahrt ſew buhtu uſ- wehlejis; uſnemmahſ puhleſ un darbus, ko zittabi gan nebuhru uſnehmees, tiſkai wiñnu dehl. Tâ arr ſeewa. Wiñna ſtrahda, kawe meegu, pazeefſch ko labbaku wiñra dehl; miñleſtiba uſ wiñru wiñnu ſtiprina. — d. Ne kaſ flehpjamſ ſawâ ſtarpâ. Miñleſtiba leef zit- teem pilligi uſtizſzetees ta ſirdiſ weenu ohtrai atwerr; tâ pat te. See- wai naw ſchis un taſ ſinnâ: andeleſchanaſ, iſdohſchanaſ, eerikteſ, „no ka wiñram ne ko newajaga ſinnaht“. Tâ wiñram arr ne.

2. Zeeniht. Ja kañdu zilweku buhſ zeeniht, tad tam wa- jaga buht labbumi, kaſ pee zitteem naw mannam. Seewa, kaſ ſawu wiñru zeeni, ar ſawu iſturreſchanoſ prett wiñnu rahda, ka wiñna atſiñſt tohſ labbumus, kaſ wiñnas wiñram preeſſch wiñ-

naš pahz zitteem irr; v. pr. fa winsch warr buht tif darbigš, tif apkohpigš, tif taupigš, wai tif lehnigš, tif padewigš Deewam, tif deewbihjigš, tif ruhpigš par mahti un behrneem. Ja winna weenu wai ohtru no schein tiklumeem pee sawa wihra nomanna, par to preezajahš un tadehl daschas zittas wihra mainas neusskatta, un scho preeku, scho atsihschanu zaur sawu istureschanohš prett wihru parahda, tad ta winna zeeni. Tà pat wihrs. Swehtee rakši ih-paschi pawehl, lai wihrs seewu fà sawu „palihgu“ zeeni; pagani no schahš lectas ne neeka nesinnaja un nesinn. Pee Hindus laudim un zittur seewa wihram par wehrdjeni.

Laulibas pahrfahpfschana. Laulibas schirfschana.

Sarunna.

Laulibas pahrfahpfschana. Gestais bauflis mahza: Tew ne-buhs laulibu pahrfahpt. Kur pahrfahpfschana, tur tahda norunna, derriba jaukta un isnihzinata. Laulibas pahrfahpfschana: Wiss-tuhwa fabeedroschanahš, kurrà wihram ar seewu laulibà jadsihwo, irr jaukta un isnihzinata. To „tew nebuhs“. To tahdai fabeedroschanai zauru wuhschu japastahw; un: ko Deewš faweenojis, to ne meenam zilwekam nebuhs schirt. Zaur ko tad laulatee laudis pahrfahp laulibu? Laulibà dohdotees abbi apfohlahš, weens ohtru mih-loht un zeenht. Kur scho apfohlschanohš neturra: Kur wihrs zittu tahdu seewu wairaf mihlo, ne fà sawu seewu, un ar to dsihwo, itt fà ta buhtu winna seewa, tur lauliba pahrfahpta. Tà pat ar seewu. Ka? Tahda laulibas pahrfahpeja bija Potiwara seewa; Dahwidš ar Batsebu bija laulibas pahrfahpeji; Grodus ar Grodiju.

Laulibas pahrfahpfschanas negantiba Deewa azzis un winnas fohdiba. Mal. 3, 5: Es buhschu ahtris leezineekš prett laulibas pahrfahpejem, tà fakka tas Kungs Zebaot. (Laulibas pahrfahpfschana pa tumsu leen, flehpjahš no zilwekem un noteek bes leezineeku. Deewš nu gribb buht un irr leezineekš zaur eefschigo bailibu un launo firdsapstannu un zittahm fohdibahm. Nahtans fakka uf Dawidu: Tà fakka tas Kungs: Es weddischu pahrfahp sawu nammu nelaini; fleppei tu to darrijis, bei es darrischu scho leetu paschà faulè.) Kor 6, 9: Laulibas pahrfahpeji Deewa walstibu ne-eman-tohš. Ebr. 13, 4: Maugineekus un laulibas pahrfahpejus Deewš

fohdihs. Kas schinnis wahrds eefschâ? Wezzahs derribas likkumds bij pawehlehts: Kas laulibu pahrkahp ar tuhwaka feewu, tam buhs mirt, abbeem, laulibas pahrkahpejam un laulibas pahrkahpejai. Tâ Deews scho leetu usfkatta.

Laulibas schkirshana. Matt. 19, 9: Es jums faku: Kas no fawas feewas schkirrahs, bes ween mauzibas dehl, un zittu prezze, tas pahrkahp laulibu. Matt. 5, 32: Kad no fawas feewas schkirrahs bes mauzibas wainas, tas wiinu speesch laulibu pahrkahpt. Abbâs weetas Jesus laulibas schkirshanu atlauj. Wet tikkai us weenu wihsî.—ja lauliba irr pahrkapta un loulatee weens ohtram neustizzigi palikkufchi un mauzibu dsinnufchi. Zaur laulibas pahrkahpshanu lauliba pateesi jau irr isnihzinata, un waldbiba tad to arr par isnihfufchu nosalka, t. i. wiina laulatohs schkirr. Kur laulibas schkirshana, tur ar ween grehki irr notikkufchi, tas paleef teefa. Ja laulibas schkirshanas beesi atgaddahs, tad ta irr behdiga sihme, ka deewbihjashanohs un kauniga dsihwoshana eet masumâ.

Schihsti un kaunigi dsihwoht.

Sarunnas ar behrneem par festo baufli wiffas gruhdas, un ta, kas taggad nahf, ihpafchi irr tahda. Daschi skohlmeistari nu tif fmalki, ka wiini tohs wahrdu: mauziba, mauka, knappi ko til' pahrluhpahm laisch. To newarru par labbu teikt, un es fawâ meiteku-skohlâ tohs wahrdu: mauziba, meefas-lahriba, beskauniba, neschkihstiba, efmu bruhlejis, kur wajadseja bruhleht. Es arr gribbeju behrnus eeraddinacht, scho grehku negantibu ar ihsto wahrdu nosaukt; fâ raksti darra; un ne fâ pasauke darra, preeksch tam daschadus smullus wahrdu isdohmaht, lai schai negantibai affo grehku dselloni neaffaku pataifitu. Mihlestibas-behrns irr mauku-behrns u. t. pr. Arri zittreis ar laudim faeedamees skohlmeistars lai peeminnetohs ihstohs bihbeles wahrdu bruhle, ka lai grehki wiffâ fawâ leelumâ israhdahs. Jums buhs baukschus faweem behrneem peekohdinacht (kohdigus, affus taifht), tâ Deews pawehl 5 Mohs. 6, 7. Tas rakstu-wahrds: Mauzineefus un laulibas pahrkahpejus Deews fohdihs, irr abbejâs pussês greefigs sohbins mauzineeka dweshelê, un tahdeem ar to daudsreis wajadsetu zirft wirfû. Ar tahdu sweptu weenteesibu schi leeta preekschâ nemmama un ap-

zerrejama. — Pee festa haufchla leels pulks grehtu un netiffumu peederr, kurreem wiffseem fawi ihpaschi wahrdi: Sodomas grehti, fahribas-fehrga, affinsgrehti cc. cc. Tas nu pa wiffam nederr, ja ffohlmeistars wiffus tahdus wahrduß, fur tee bihbelê naht preefchâ. gruntigi gribbetu isskaidroht. Bet lai winsch tiffai ihfi fakka: tas irr arr weena mauziba; jeb: affinsgrehts irr mauziba tuhweju raddu, affinsraddu starpâ. Urri tee wahrdi: mauziba, neschkihstiba, beskauniba, naw pilligi isskaidrojomi; tas kaunibai pretti, fo ne kad ne buhs eewainoht. Behrneem tif' buhs manniht, fo tas apfihme. Gohdigi audsinateem behrneem arr skaidri bailes, tahdu isskaidroschanu tiffai klâusitees. Ja tomehr kahds behrns fawâ neapdohmibâ prassitu: Kas irr neschkihstiba? tad lai ffohlmeistars us tahdu paschu wihsî atbild: Neschkihsts tas zilweks, kas nekaunahs wiffas tahdas leetas dohmaht, runnaht un darriht, fo tiffai dsirdoht schihstam un kaunigam zilwekam reebjahs. Gan labbi sinnu, ka ta naw ne kahda isskaidroschana, bet nu behrni proht, fo tas apfihme. Kahdâ (Wahzu) katkismê p. pr. tas wahrds: kaunigi, tâ isskaidrohts: „Zilweks irr kaunigs, kad winsch par wiffu to kaunahs, kas pee wianna meefas irr par kaunu un par kaunu teef turrehts; p. pr. meefas un to meefas dalku atfegschana, kas apgehrbtas un apflehtas jaturra, lai pee abbeju kahrtu zilwekeem nezellahs ne kahdas aisleegtas fahribas un eegribbas.“ Tahda prohwe ffohlâ nederr. Ihfi fakkoht, pee schahs isskaidroschanas nebuhs ne kahdas prohweß peenemt. Pee tahdahm isskaidroschanahm ar ween tif' tas istradams, kahda beskauniba un negantiba ta Deewa un zilweku preefchâ, un tad drohschi ween tas wahrds bruhfejams, kas scho beskaunibu un negantibu apfihme, lâ ihpaschi tee wahrdi: maufa, mauzineels.

Sarunna.

Muhfu hauflis wehl prassa: mums buhs schihsti un kaunigi dsihwoht wahrds un darbds. Tas wiffseem fazzihts, apprezeteem un neapprezeteem, wihreescheem un seeweescheem. Schihstis irr tif' dauds, lâ: tihrs. Bihbelê fur fazzihts: Schihstijat fawas dwehfeles. Kas tas irr? Kas schihstis, tas firdi turra tihru no beskaunigahm un neschkihstahm dohmohm; tas mutti turra tihru no wiffseem beskaunigeem un neschkihsteem wahrdeem; tas rohkas turra tihras no wiffseem beskauni-

geem un neschkihsteem darbeem. — Kaunig's tas, kas faunu proht. Kaunig's zilwek's irr tabd's, kas par wiffu to kaunah's, kas gohdigu zilweku preekschâ par beskaunigu, nepeeklahjigu un negohdigu turram's. Lutters' salka: Mums buhs schkihsteem un kaunigeem buht wahrdo's un darbdo's. Bet nu pat wehl weenu schkihstibu un kaunibu peeminnejam: firdi. Lutters to laikam tadehl te naw aisaehmis, ka tas pee desmita bauschla, par kaunahm kahribahm, nahl preekschâ: Tew nebuhs eekahroht tuhwaaka feewu. Schah's trihs leetas tad apzerresim.

1. Schkihsti un kaunigi firdi. Sirds irr wiffu launo kahribu awoht's. Arri wiffseem teem grehkeem prett festo bausli: mauzibai, laulibas pahrkahp'schanai, neschkihstibai, ihsti un pa preekschu firdi sawa weeta. Ta Kristus salka Matt. 15, 19: Jf sirds nahl ahra kaunas dohmas, laulibas pahrkahp'schana, mauziba. — Bet ja kahd's gribbetu fazzih't: Tas nu gan weenalga, wai man beskaunigas un neschkihstas dohmas, wai tihras, tad tikfai ne fo neschkihstu nerunnaju un nedarru, tad us to weegli warrat atbildeht; fo gan? No dohmahm lehti wahrdi un darbi teek. Un ja tas wehl nebuhtu, tad Kristus mume weenu wahrdu salka Matt. 5, 28: Es jumis salku: Kas feewis'chu usfatta (ar tabdahm dohmahm, ar tabdahm azzim) to eekahrodamees (uj mauzibu, uj laulibas pahrkahp'schanu), tas ar wirau jau laulibu pahrkahpis sawa firdi. Ko tee wahrdi salka? Schi kauna, neschkihsta eekahroschanah's firdi jau irr greht's. Ja tu neschkihstus darbus gan nedarru, bet kaunah's kahribas zaur garru nenonahwe, tad neleekes, ka schkihst's effi. — Tapedz. behrni, turrat firdis tihras, pr. schkihstas. — Kahdas pamahzibas us to. 1. Effi nomohda par sawu firdi. Leez wehra, kahdas tanni dohmas, tihras wai netihras. Lai tew naw weenalga, wai tu negohdigas dohmas dohma, wai gohdigas. 2. Kad neschkihstas dohmas tew nemannoht prahta eenahl, tad tahm nepeekerrees, nedohma tahs zauri. Lutters salka: Tu putneem newarri aisleegt few par galwu sfraidiht, bet mattos perrekl'i taifht teem gan warri aisleegt. Ko Lutters ar scheem wahrdeem gribbejis sihmeht, ja tohs greech us netihrahm? Us to tewi itt ihpaschi lai tahs dohmas, dsenn, ka wiffurklahteffoschais Deew's tawa firdi flattah's un firdi un ihstis pahrbanda. Tapedz Lutters salka: Mums buhs Deewu bihtees un mibloht, lai schkihsti un kaunigi dshwojam. Swehtahm bailehm no wiffur-

flahteffofcha Deewa un mihlestibai uf Deewu muhs wajaga fawal-
dih, lai neschkihstas dohmas nedohmajam; un wajaga muhs pa-
dih, lai tahs nezeescham, lai tahs tublin aisdennam. — 3. Sar-
gajees no tahda isdewiga laika, fur neschkihstas dohmas war-
retu rastees: No fliktahm faeeschanahm (p. pr. meitäs eet),
kas firdi neschkihstibu fehj. No tahdeem beedreem lai atraujohs,
kas dsihwoht gohdigi neproht, lai tahdeem preefeem nepalaujohs, kas
fabribahm warr spehku doht; lai manna kahja tur ne-eet, fur bes-
kauni nahf traktoht, smeet. Retiklas runnas klaufitees; ej
prohjam, til lihds fa nomanni, fa tahs tahdas. Sliktas grah-
mataas lassih, negohdigus mihlestibas-stahstus; af, tee jau daschu
nenoseedfigu firdi famaitajuschi! Dseemas. Biledes. Uzzis un
ausis irr tahs durris, kas weegli no Deewa nowedd un firdi pa-
darra netihru. To tadeht turri aisslehgtu wiffahm tahdahm leetahm,
kurru deht tew Deewa un zilweku preekscha jakaunahs. Schkihstas
firds laimibu Jesus tannis wahrdds flawejis: Swehtigi irr firds-
schkihstee, jo tee Deewu redseh; Deewu redseh, kas patš schkihst
un swehts. Kas ta par leelu apfohlishanu!

2. Schkihsti un kaunigi wahrdds. Matt. 12, 34: No firds-
pillibas mutte runna. Greeschat schohs wahrduš uf neschkihstibu,
kas firdi. Beskaunigas un neschkihstas runnas zilweku ne ween zil-
weku preekscha negohdigu padarra, bet Deews tahdas runnas fawds
wahrdds stipri aisleedsis. Ev. 5, 3. 4: Mauziba un wiffa ne-
schkihstiba lai juhfu starpa neteef ne minneta, fa swehteem nepee-
flahjahs; arri beskauniga buhschana un getkiga tehrschana, wai
smeepli kas nepeederrahs (neklahjigi johli un smeeschanahs), bet jo
wairak patekschanas (lai no muttes iseet). Ev. 4, 29. 30: Lai
ne kahda neleetiga (kauna-) walloda neiseet no juhfu muttes, bet
ween, kas labs un derrigs par ustaischenu, kas schehlastibu padarra
teem, kas to dsird; un neapbehdinajat swehto Deewa Garru (kas
zaur tahdahm runnahm noteef, fa tam no juns jaatstahjahs). Jau-
taschana: Wai tu warretu to pahr firdi nest, Deewa Garru apbe-
dinaht, kas tew uf swehtibu grihb palihdseht? Bet zaur fo to darri?
Nu, tad walka farwu mutti uf Deewa flaweschenu un teikschanu un
uf tuhwaka firdsustaischenu un labboschenu zaur swehtigeem wahr-
deem. Bet ja tu no neschkihstahm un negohdigahm runnahm zaur
jo nelaidees noturretees, fa Deewa Gars teef apbehdinahts, t. i.
zaur mihlestibu uf Deewu, tad klaufees, fo tas kungs fakka, Matt.

12, 36: Bet es jums saku, ka par ik latru weltu (aisleegtu, libderigu) wahrdu, ko zilweki runnahs, teem buhs atbildschana jadohd fohda-deenâ. — Bes pascha apgrehkoschanahs wehl nahf tas grehks klahf, ka ir zittus apgrehizina; jo kaunas farunnas famaita labbas eerasthas, un neschkihsto runnu grehki zaur to paleef diwkaht leeli (zaur ko?). —

3. Schkihsti un kaunigi darbôs. Kas nekaunahs Deewa un zilweku preefshâ beskaunigus wahrdu runnoht, tas drihf arr nebaidifees neschkihstus un beskaunigus darbus darriht un tâ sawu schkihstibu pa wissam pasaudeht. Apzerrefim tif' kahdas swehto rakstu perschas, kas te peederr. 1 Kor. 6, 15: Wai nesinnat, ka juhfu meefas irr Kristus lohzeeki (mehs Kristum pa gallam peederram, ne ween muhsu gars, bet arr meefa)? Wai tad es nu Kristus lohzeklus buhtu nehmis un par maukas lohzekeem darrijis? Ne, ne kad! Mauziba tad nu un wissi grehki, ko pee sawas meefas darra, irr grehki prett to Kungu. 18 p.: Sargahtees no mauzibas! Wissi grehki, ko zilweks darra, irr ahrpuff' meefas, bet kas mauzibu dsenn, tas pee paschas sawas meefas grehko (wissa meefa zaur to kriht nejaukâ grehlâ). 19 p.: Jeb (atkal zittada wissas meefas nonizzinaschana zaur mauzibu) wai nesinnat, ka juhfu meefa irr swehta Garra dshwoflis, kas eefsch jums irr (ne ween muhsu gars irr swehta Garra mahjoklis un basniza, bet wiss zilweks, prohtat, ir wissa meefa)? 20 p.: Juhf effat dahrgi atpirkti (wiss zilweks, meefa arr lihds); tad gohdinajat Deewu sawâ meefâ un sawâ garrâ, kas Deewam peederr (tee winnam peederr, ne wellam un grehkeem). Tad nu, kahds leels gohds meefai? Bet tâ tas pasuhd? Tur pretti Rohm. 12, 1: Rodohdat sawas meefas Deewam par uppuri (dahwanu). Kâ tas noteef?

Padohmi, kâ sawu nenodseedsibu pasargahf un schkihsti un kaunigi noturretees. Tee pa dallai jau peeminneti; te tohs wehl reif fewischki zauri nemfim un zittadâ wihje apzerrefim. Ja jums, b. m., sawa laiziga un muhschiga laime patihkama, tad peekemmat un paturrat mannas pateefigahs pamahzibas. 1. Kaut arri grehku kahriba ik deenas man useetu, tad dohd, lai no eefahkuma es tai nedohdu weetu. Schi luhgschana un mahziba is tahs dsceemas: Kaug, Deewin, zil man naidneeku zc., behrneem un jauneem zilwekeem lohti wehrâ nemmama. Kursch tas eefahkums? Netihras dohmas. Tadehl turri pa wissam firde tihru. Kas wehl agraf par

to fazzih's, fà tas jadarra? Zilweta firds, zil masina! taf fwehts
 Gars gribb tur mahjokka. Lai winnam ta par mahju tohp, af
 tadehl schkistiu firdi kohp; ar faweem preeleem peemettees, winsch
 tad no tew' wair's neschfirtees. — Vet ja no eefahkuma palaidisees,
 tad pee ta ween jau nepaliks; nah's drihs neschkistiu wahr'di paffak.
 Saffi: Ne; negohdigas runnas lai mannas luhpas neapghana;
 manna mutte us luhgschanahm un Deewa flawu raddita, lai runna
 ween, kas lab's un derrigs. Ir wahr'dos no eefahkuma nedohd'
 fahribai wectu, jo zittadi ees wehl tahlati un nah's jauna frischana,
 darbi, paffak. — Mikhla's Deew's schkistibu mums zaur to atwee-
 glojis, ka winsch mums jau no dabbas kaunibu eedewis. Meitene's
 turrah's pee meitenehm, puiseni pee puiseneem; tà klahjah's un irr
 eeraddums un Deewa liffums. Scho eeraddumu ne kad neatmettat,
 behrni. To meitenei pehz pateefibas par negohdu turra, ka ta ar
 puiseneem dshwo. Kahrtiga, gohdiga meitene ne kad tahdas leetas
 par fewi nelaidih's runnaht. Turrat to par fahrdinataju, kas juns
 tahdu gribbetu isrunnaht, taggad un leelumà. — Ar scho tahdu
 fargaschanoh's no eefahkuma, tuhwu kohpà fabeedrota 2. mohdriba.
 Tawai nenoseedfibai breefmas wiffur, tew eefchpuffè un ahrpuffè;
 ar tahm luhko eepasih'tees un tad fargees. Wiffpapreeksch usmanni,
 fà tawà firdi stahw, un nezeet' tur eefschà ne ko netih'u. Ja fah-
 riba tewi gribb par fawu wehrgu padarriht, tad pee laika tai tur-
 rees pretti, pirms ta tewi uswahr; pehz to uswahrecht, irr lohti
 gruh'ti. — Pecluhko wehl, ar kahdeem zilwekeem tu faejees. Sak-
 lam'wahrdi: Kas pikki aiskarr, rohlas apghana. Sun's funni bluf-
 fina. Ko tee fakka? Ar ko tu tinnees, tas tew peelihp. Ka te? —
 3. Kur ween eedams un buhdams, paturri to apsjannu, ka
 Deew's irr klah't. Daudsi fawas netihrah's fahribas pilda, tapehz
 ka zilweli minnas nered's. Daudsi fleppenibà grehko prett festo
 haufli un tad lauschu preekschà dshwo gohdigi. Ne: Lai arr pa-
 faules preekschà fawu negohdu warretu flehpt, Deew's manni taf
 red's. Al behrni, ja juh's kahdreis kristu fahrdinaschanà par to, par
 ko schinnì fwehtà stundà runnajam, tad juh's luhdsu, turrat to
 prahtà: Deew's irr klah't. Zaur ko Zahsep's uswahreja? Kà man
 buh's tahdu leelu launumu darriht un prett Deewu apgreh'fotees!
 Tah's dohmas juh's lai pasarga, kad weeni paschi essat un gribbetu
 prett fawu paschu meesu noseegtees. Ja tu juttifi, ka Deew's irr
 klah't, tad tu winnu wehl tuhwat faukfi klah't, ja to luhgfi.

Zuhdſ': Raddi eefsch mannis, af Deews, schikstu firidi. Zitta tahda lubgſhana irr Sir. 23, 6. 7: Redohd' man nefchikhtas azzis, un nogrees no mannis launu eelahroſchanu. Meefas-kahriba un nefchikhti darbi manni lai nefaguhſta, un paſargi manni no beſkaunigaſ dwehſeles. — 4. Neſchikhtibas ſohdiba. Uſmannat, behrni, un klaufatees, to taſ Swehtais dohma, kaſ meefu un dwehſeli warr nomaitaht ellê, kam azzis kâ ugguns-leefmaſ, un kaſ ſawus ſwehtohſ likkumus un hauſli nelaiſch nefohditus ar kahjahm miht un ſawu nebeidsamo mihleſtibu apſmeet. Gribbu par Deewa duſmibu runnoht un pa preeſchu to ſakku: Ne weena zitta grehla naw, par to Deews zilwekuſ, gan pa weeneem, gan pa weſſelahm tautahm tiſ breeſmigâ wiſjê, kâ par ſeſta hauſchla grehkeem, par mauzibu, nefchikhtibu, meefas-kahribu un laulibas pahrkahpſchanu. Scho grehlu deht ihpaſchi Deews Kananeefchuſ atſuhma un zaur Iſraelu beſ ſchehlaſtibas likka iſdeldeht, kad winnu grehlu mehrs bija pils *). No ta redſams, ziſ breeſmigi Deewam ſchis grehſ reebahſ. Taſ jau arr zittadi newarr buht. Atminnatees, kaſ wehl bija laulibas gohdſ? Deewa eeſtahdijumſ; pirma kahrtâ no wiſſahm; Deewa paſcha, beſ kahda weetneeka, eezelta. Te wehl to klaht peefakku: Lau- liba irr wiſſſwarrigaka eetaiſſchana zilweku ſtarpâ, to Deews no mihleſtibas uſ zilwekeem eetaiſſiſ, lai weens ohtram palihdſahſ un weens ohtru mihtojahſ; no kurras, ja to ſwehtu turra, wiſſaſ tau- taſ laime un ſwehtiba zellahſ. Labbaku un augſtaku lihdiſibu, ar to Deewa ſadraudſeſchanohſ ar mums warretu lihdiſinaht, wezza derriba nepaſiſt, kâ laulibu. Deews p. pr. ſakka uſ Iſraelu: Es ar tewi eſnu ſaderrejees uſ muhſchibu. Ne kahda draudſiba ſemmes wirſu kâ naw gohdinata, kâ lauliba jaunâ derribâ, prohti, laulibas- ſaite, kaſ wihra un ſewas ſtarpâ, tai ſaitei peelihdſinata, kaſ Kri- ſtum ar ſawu draudſi, Gw. 5, 23—26. Ko nu neſchikhtneekſ, mauzineekſ, laulibas pahrkahpejs darra? Wiſſch noſee- dſahſ un zellahſ pretti Deewa likkumam un eeſtahdiju- mam; ſarauſta wiſſſwehtakahſ ſaiteſ; apkehſi wiſſti- rako un ſmalſako leetu, kaſ ween zilweku ſtarpâ warr

*) Ziſ teeſham gan breeſmigi ſchinnî leetâ Kananeefchu ſtarpâ gahjâ, un kahdas negantibas notikka, to ſchohlmeiſtars lai patſ ſewi, laſſa, 3 Mohſ. 18, fur 27 p. ſtahw: Wiſſaſ ſchahſ negantibas tahſ ſemmes laudis darrijufchi, kaſ preeſch jumſ bija, te ſemmi apgahnidami.

bucht; no laimibas taiša famaitašchanu, no ſwehtibas lahštus. — Tapehž, Ebr. 13, 4: Mauzineekus un laulibas pahrlahpejus Deews ſohdihs. Winſch tohs jau ſcheitan ſohda: Apſmeeklis un kauns no wiſſeem gohdigeem laudim; wahjibas: Rahribas ſarauj dšhwes deenas, tahm fehrgas, wahjibas peeſeenahs, bet ſchlihtais ſwehtigs dšhwibā; kauna ſirdsapšinna: Welifs. — Tad wehl nahk muhſchiga ſohdiba. To Deews atkal ſamaitahs, tā apuštulis ſakka, kas ſcheitan winna nammu ſamaita (meeku, kas Deewam peederr, un kas zaur Krištus dahrgahm aſſinin atpirkta, zaur kurru arr Deews gribb gohdajams). — Tur pretti ſchlihtibas alga irr leela. Sirdſſchlihtee irr ſwehtigi, tee Deewu redſehs. Ne kas zilweku tā nepuſchko, kà ſchlihtiba. — Luhgšimees tad dſeedadami: Pehž ſchlihtibas un ſkaidra gohd' lai dſennamees, un tapehž dohd' tam garram ſawu ſpehku, ta ſcheitan ſwehti ſtaigajam, to neſchlihtibu neminnam, nedj lahdu kaun' un grehku. Bildi, ſildi muhſu prahtu atjaunatu, lai mehš kohpjam ſkaidru ſird' un ſwehti tohpam. Dſ. gr. 195, 7.

Kriſtiga ſeewa.

Saruuna.

Ja praſſam: Rahdai wajaga ſeewai buht? tad ſwehtee raksti uſ to dohd wiſſlabbako atbildi, gan daudj teizamu ſeewu dšhwofchanu aprakſtidami, gan zaur daudj ſtiprahm mahzibahm un pamahziſchanahm, ko winni ſeewahm dohd. Apzerreſim tad ſeewu pehž ſwehteem rakſteem winnas daſchadigās buhſchanās: prett Deewu, prett ſawu wihru, prett ſaweem behrneem, prett ſaimi, prett zitteem laudim, un pehdigi mahjas-buhſchanā.

Prett Deewu. Kà kriſtigai ſeewai prett Deewu jaturrahš, tas wiſš kohpā ſanemmams tanni wahrda: deewbihjigi. Seewa irr deewbihjiga, kad winnai, pehž pirma hauſchla, ſwehtas bailes no Deewa, un tadehl mekle wiſſu, ko ween darridama, pehž Deewa prahta un hauſchleem eetaiſht. Tahdu deewbihjaſchanohš pee ſeewahm ſwehtee raksti augſtu wehrte. Saff. 31, 30: Labpatikſchana irr wiltiba un ſkaiſtums neleetiba; tahda ſeewa, kas to Kungu bihſtahš, ta irr teizama. Tā pat Uutterš ſakka: Kas deewbihjigu ſeewu

dabbu, tas dabbu labbu puhru. — Kad nu gribbam sinnaht, fà feewa fawu deewbihjafchanohs parahda, tad apflattisim kahdas bihbeles feewas. Lufk. 2, 36—38: Anna bija 64 gaddus wezza; winna neatstahjahs no deewa-namma, ar gawefchanu un luhgfchanu deen' un nakti Deewam kalpodama. Tad nu: deewanammu mihloht, daudreis to apmekleht; luhgfchana winnai ikdeenifcha deewkalposchana; Deewa flawefchana un pateifchana winnai deen' un nakti muttê. Anna runnaja par Jesu uf wisseem, kas Jerusalemê uf pestifchanu gaidija: Deewifchkigas leetas winnai stahw prahtâ. Winna gribb ir zittus draudfibâ ar Deewu dabbuht. — Ap. d. 16, 14: Lihdija. Ta bija baggata feewa. Tas Kungs winnai firde atdarrija, ka winna to wehrâ nehma, ko Bahwils runnaja. Deews winnu mefleja un ta kahwahs atrastees, ta bija winnas deewbihjafchanas. Winna apustulus usnehma fawâ mahjâ. Ta winnas tizziba nepalikka neaugliga, bet parahdijahs mihlestibâ uf zilwekeem. — Lufk. 10, 38—42: Betanijas Marija. Ta mefleja to weenu leetu, kas wajadfiga, un iFredsejahs labbako daku. No Marijas kristiga feewa lai mahzahs, ka dahrgais laiks ar nederrigahm pafakkahm naw istehrijams; ka tai katriis isdewigs brihdis bruhlejams par firde fataifschanu. Par winnu 83 ds. 3 p. fakka: Redf, fà degg Marija karsii Jesus mihlestibâ ween, turrahs pee to dwehfel's ahrsti un pee winna kahjahm leen. Ta Jesu ween redseht un klausiht nopraffa, to pafchu par mihlako draugu few laffa; wifs firdeprahts tai dsennahs pee Jesus ween kluht, fur winnai warr faldums un lihgfmiiba buht. 4 p.: Tapehz gribbu es arr dsihtees.—

— Anna deewbihjafchanâ irr uf tizziga un paleef tahda lihds wezzumam, neschaubiga, kluffa garrâ; Lihdija fawâ deewbihjafchanâ darbiga; Marijas deewbihjafchanahs eelfchiga, wissu winnas prahtu un dohmas peepildidama. — Wehl jums stahstianu stahstifchu par kahdu deewbihjigu bruhti. Lihse Embert bija kahda Parihses birgela meita ne ilgi preefch Frantschu dumpa, kad deewbihjafchanahs pee daudseem Franzijâ gan drihs gluschi bija nosuddufi, un tohs, kas wehl Deewu un Deewa wahrduis zeenija, par dumjeem un tumfcheem turreja. Lihse bij jauneklum kahdam faderreta, ar kuru septemberi 1776 dohmaja falautatees. Wakkarâ preefch noliktahs kahju-deenas bruhtgans pee tahs bij atnahjis. Wirsch bija jautris un pratta daschadi johfotees, un johfojahs schoreis arr par Deewu, tizzibu un deewbihjafchanohs, ko apgaismohts zilweks, pehz winna

dohmahm, ne fo neturroht. Lihse winnu par to norahja. Bet kad nu winnas bruhthans, kà pats fazzija, tahds aufcha nebija, ka tahdas leetas fo turretu, tad winna tam fazzija: No fcha brihfcha, fur redsu, ka tizziba un deewbihjafchanahs tew naw fwehtas, tawa wairs ne-efmu; jo kas Deewu nezeeni un nemihlo, tas wehl mafak feewu zeenih8 un mihloh8. Pa welti bruhthans taggad wehl deewbihjigs gribbeja isliktees, pa welti wezzafi meitu luhfoja pahrrunnah; Lihse palikka pee fawas apnemfchanahs, ka ar tahdu wihru nefafeefchotees, kas deewifchigas leetas nizzina.

Prett fawu wihru. Tuhlin pehz grehtòs kriifchanas uf Gewu fazzih8: Tawai gribbai buhs tawam wihram padohtees un winnam buhs par tewi walidht. Tahda jaunahs derribas mahziba arr. Gw. 5, 22: Zuh8 feewas, padohdatees faweem wihreem, kà tam Kungam (tahda padewiba irr paklauffchana Deewam, kas to pawehlejis); jo wih8 irr feewas galwa. Tas wehl fkaidraki iifazzih8 1 Kor. 11, 7: Wih8 irr Deewa gihmis un gohd8 (t. i. pee winna Deewa gohdibai jaiirahdahs), bet feewa irr wihra gohd8 (winnai faws gohd8 no wihra). — Wihra prahtam appafschà dshwoht, tas nu feewai peenahfahs. Par tahdas padewibas preekfchihmi apustulis 1 Peh. 3 Sahru peekemm, fazzidams: Sahra Abraamam bija paklauffga, to par tungu faukdama. Kristiga feewa fawu dshwofchanu appafsch wihra prahta diwejadi parahda: zaur paklauffchanu un atlaifchano h8. Par to wairaf farunnafimees. Wih8 walda un isrihto mahjas-buhfchanu; feewa wihra preekfchà gohdu prasdama un judamahs appafschà, pehz wihra isrihtofchanahm darra; tà klahjahs. Bet ja winnu dohmas un wehlefchanahs weenreis ne-eet kohpà? tad feewai peederrahs wihra prahtam paklauffht. Tahdà paklauffchana tai faws gohd8 meflejams un atrohdam8. Ta laifam jau arr tahda feewa nizzinajama, kas gribb walidht un „wihra bifas walkah“. Saprohthams, ka wehl weena wihse irr, fur Deewam wairaf jalkaufa, ne kà zilwekeem. Sakkat kahdu prohwi. — Sawu dshwofchanu appafsch wihra, feewa ohtrahrt parahda zaur atlaifchano h8. Pa wiffam ohtrada irr rehjiga feewa. Par tahdu fakk. 27, 15 fakka: Nemittejama pilleschana kad lectus lihst, un rehjiga feewa stahw weenà lihdsibà. 21, 9: Labbak uf juntu kahdà faktà dshwoht, ne kà pee rehjigas feewas weenà mahjà kohpà. Seewa, kas atlaifchahs, negribb pehdigo wahrdu paturrecht, negribb fawu gribbu zauri dshht, un winnas eeraddums irr: kluffu zeest.

Aluffzueefchana wifflabbaka atbilde. Zaur to wifflabbaki mahjas-meers pastahw. Zaur to arr wihrs wifflabbaki fawu netais-nibu eefkattihs, fo feewai warr buht darrijis, un winnu jo wairaf mihlohs un zeenih. Stahst, kas to apleezina. Monikai, Augustina mahtei, bija lohti nifnis wihrs un tomehr winneem bija meers mahja. Zittas feewas par to brihniyahs, kam bija daudj lehnigaki wihti un kas ar scheem tomehr tahdas kildas nahza, ka' daudjreis sijnnes gihmi skaidraki to leezinaja, ne ka' winnu wahrdi. Kahdreij winnas Monikai prassija, ka' schi ar fawu firdigo wihtu tif meerigi warroht nodsihwoht, ka no ta ne kahdus sitteenus nedabbujoht. Ne kad ne-essohht dsirdehts, ka' schee wai weenu paschu deenu zauri essohht fanih-duschees, un tomehr winnas gan labbi sunnoht, ka' schahs wihrs daudj nifnafs, ne ka' wiffi wihti wiffa pilseht. Ta ka' johkodama Monika uj to atbildeja: Juh'u affas mehlés ta waina; ja ween buhfeet mahzijuschahs mehli walidht, tad wifs labbaki ees, es esmu apnehmufees, ne kad ar fawu wihtu nebahrtees, un Deewas lai dohd, ka pee tam warretu palift. — Monikas kristiga lehniba pee winnas paganu wihta tif leelu spehtu rahdija, ka tas arr kristigs palifta. Tad peepildijahs apustula wahrdi, 1 Peht. 3, 1. 2: Seewas wihtreem lai padewigas, ka lai tee, kas netizzigi, zaur feewu djihwofchanu teef peelabbinati bes wahrda, redsedami juhfu schkihsto buhschanu (Deewa) bihsafchanâ. Lutters feewai dohd scho padohmu: Seewa mihla, turrees ta prett fawu wihtu, ka winsch eepreezajahs, kad pahrnahfdams mahjas tschukkuru eerauga. Ka winna to lai darra? Zaur labprahdigu dsihwofchanu appatsch wihta, kas nahf is paklausfchanas Deewa bauschlâ un is firfnigas mihlestibas uj fawu wihtu. Par scho pehdigo leetu te wairs tahlaf nerunnasim, par to jau agraf runnahts.

Prett faweem behrneem. 1 Tim. 2, 15: Seewa palifts fwehtiga zaur behrnu dsemdechanu (un audsinaschanu), ja winna paleef tizziba un mihlestiba, un fwehtifchanâ un gaddiba. Te feewai leela alga fohlita, ja winna fawus behrnus labbi usaudsina. Kahda alga? Lutters par to gauschi jauki ta fazzijis: Seewa, kas ar behrneem darbojahs, teem ehst un dsert dohdama, tohs gehrbdama, masgadama zc., lai nekahro wehl fwehtaku, laimigaku kahrtu. Ta mah-tes ruhpeschanohs par behrnu Lutters par feewas wiffaugstako kahrtu uiffatta. No zetturta bauschla gan wehl atminnat kahdu Luttera wahrdu par labbas behrnu audsinaschanas algu un fliftas fohdibu?

Debbefis wiſſpapreeſch ar ſaweem paſcheem behrneem warr nopel-
niht; bet arr elli. Zif augſti Deewſ pats mahtes mihleſtibu uſ
behrneem zeeni, taſ no ta redſamſ, fa wiſch ſawai mihleſtibai uſ
mumſ mahtes-mihleſtibu nemm par preeſchſihmi tanni perſchâ: Wai
ſeewa ſawu behrniu warr aiſmirſi? Mahtei wiſſwairak behrnſ uſtiz-
zehtſ. Kâ wiſſna ſcho uſdewumu peepilda? Paſchâſ labba
preeſchſihme pirma un pehdiga leeta. Tur klaht pamahzi-
ſhana, norahſhana, laipniba un lehniba, weenteeſiba un zeeſchiba.
Tur pretti: Mahtes, kaſ par behrneem nerehſina, tohſ ſweſcheem
dohd rohſâ luhko til', fa tee „no kaſla teel nohſt“, lai warr ſawâ
walkâ ipreezatees, kaſ ploſſſahſ un lammajahſ, kaſ duſmâſ full,
par neeka leetahm, un iſtohſ grehſuſ atſtahj neſtrahpetuſ. Kur
behrnſ par ſaſiſtu lohga-ruhti ſtipru pehreenu dabbu, bet par mello-
ſchanu ne neeka.

Brett ſaimi. Winnai ſaime ruhpiſi jawalda. Taſ winnai
ihpaſchi ar ſaimes ſeewiſchſahm darramſ, kurrâſ tai tuhwal ſtahw.
Peeminneſim lo, kaſ tur klaht peederr. Uſ gohdigu dſihwo-
ſchanu un ſahrtibu luhkoht. Sauzat, kaſ tur peederr. (Iſtâ
laiſâ mahjâ buht zc.) Labba preeſchſihme; kaſdâſ leetâſ? Sweht-
deenu doht un turreht brihwu. Pazeefſchanahſ pee wai-
nahm; mehſ jau arr gribbam ſcheligu Deewu (Luttera wahrſſ:
Wai ta preeſch ſawa ſpreddikâ arr tehweiriſu ſkaitiſuſi?); mihle-
ſtiba, arr pee winnu meeſaſ, pee wahjibahm zc.

Brett zitteem. Sahraſ wezzati gribb no ſawas meitaſ, lai ta
ſawa wiſra wezzakus gohda tâ pat kâ ſawuſ wezzakus. Kurſch
warr weenu bihbeleſ-ſtahſtu ſaukt, kaſ arr te peederr? Rutte. Wi-
naſ wahrſſi uſ ſawu wiſra-mahti: Ne-eerunna man, fa man buhſ
no tewiſ atſtahtees; kur tu palikſi, tur eſ arr palikſchu, nahwe
ween lai muhſ ſchſirr. — Tahdu mihleſtibu uſ wezzakeem, wiſra
wezzakeem, ſeewa rahda zaur labprahtigu apgahdaſchanu, pazeefſcha-
nohſ ar winnu ſliktumeem, apkoſpſchanu. — Weenſ greſnumſ
lai ihpaſchi ſeewai irr, meklejat to iſ 1 Tim. 2, 9. 10: Labbi
darbi. Tabitai jumprawai bija ſchiſ greſnumſ, ap. d. 9, 36 u. t.
Tabita bija pilla labbu darbu un nabbagu-dahwanu, lo ta iſdallija.
Winnâ Joppes draudſes nabbageem auda drehbeſ. Labbee darbi irr
tâ ſakkoht tahſ mattu-biſaſ, taſ ſeltſ, tahſ pehrleſ, tahſ dahrgahſ
drehbeſ, zaur lo ſeewâſ Deewa un zilweku preeſchâ paleel patihſta-
maſ. Taggad: Wahjeem un nabbageem kaſda ehdeenu ſataiſiht,

fahdu drehbes-gabbalu doht, fo wair's newalka, masus darbus preefsch teem pastrahdaht, lai arr ne wairak, fã gultu taifohht un istihroht labdarrigahm beedribahm peebeedrotees.

Mahjas buhschanã. Mahjas-mahte jeb fainneeze irr mahjas gohds un gresnum's. Kur wiannas naw mahjã, tur leels gresnum's un jaukum's truhfst. Kã lai nu fainneeze irr mahjas gohds un gresnum's?

1. Zaur tihribu un fahrtibu. Kahrtiba jau weffela pufse no dshwofchanas. Wissas leetas fawã weetã; wiffi darbi ihstã brihdi. Tihriba pee gultahm, drehbehm, krushehm, blohdahm, tellekeem mahju gresno, feewai darra gohdu un wihram preeku. Saff. 11, 22: Skaisa feewa bes gohdigas fapraschanas irr fã zuhka, kurrã selta gredsens deggunã.

2. Zaur darbibu un taupibu. Saff. 12, 4: Zihtiga feewa irr fawa wihra krohnis, bet nezihtiga irr puefschi wianna lau-lõs. Par muddigu fainneezi Schillera dseefmineeks tã fakka *): Ta fustin' bes mohkas tahs tiffufshahs rohkas; tã pekna nahf klahht, sinn prahtiga kraht, un pilda ar mantahm tohs fmarfchainohs fshkir-stus, no rattina ruhzofta neatrauj pirfstus; un tihni jo spohdrã un baltã tai deegs, gan wilnas un audeflu, spohschu fã sneegs; pee labbuma glihtum's un daikum's tai rohdahs, nei meerã dohdahs. — Te ar peederr weenkahrtiba wiffã mahjas-buhschanã, bes leeka gresnuma un tehreschanas. Saffamswahrds: Sainneeze warr ar preefschautu wairak ij mahjas ijnest, ne fã fainneeks ar wesmeem eewedd. Kã tas faprohtam's? Zits fakkamswahrds: Jo plattaka feewa taifahs, jo schauraks wihra maks paleek. Wianna mahjas eetaifshchanãs ne kad wihra kahrtai pahri ne-eet; negribb augstakeem lihds darriht; eetaifshs pehz wihra eenahfschanas (pa dekkam steep-tees, jo dekkis pehz mums nesteepejshs, zittadi lahjas eet falmõs).

3. Zaur mahjas mihtofchanu. Mahja irr tas darba-lauks, kurrã feewai jadarbojahs. Wihram jadarbojahs pafaulẽ. To Schillers gauschi jauki tã isteiz: Wihram buhs eet uf naidigu dshwi uu puhletees fshwi; buhs zenstees zerrecht, uf spehku ween derrecht, un fweedrõs tad gaidiht, wai laime gribb fmaidiht. Bet eekschã gahda tur fainneeze tikla, ta behrniau mahte, un walda gudri par faimi jo mudri, un mahja tahs meitschas un remde tohs

*) Schillera pulstiena dseefina, K. Weesbahrsha pahitullketa.

sehnus. — Ja, mahjâ, tur winnas pafaule. — Tas patš dseefmineekš arr fakka: Tu praffi, pee ka wiſſlabbaka walstiba paſiſtama? un patš uf to atbild: Pee ka wiſſlabbaka ſeewa paſiſtama: ka par abbaſm wiſſmaſak runna. Kâ winſch to dohma? — Te arr peederr, ka winna no wiſſa ſargahš, kaš winnas labbai ſlawai warretu ſſahdeht, lai taš arr zittadi nebuhtu bijiš aiſleegtš.

4. Zaur lehnprahtibu un kluffibu. Par to 1 Peht. 3, 3 fakka: Seewu jaukumam nebuhs buht tam, kaš irr no ahrenee, un ſtahw mattu piſſſchanâ un ſelta apliſſſchanâ, wai drehbû awiſſſſchanâ; bet taš eekſſigî aplſſehptš ſirdš-zilwekš, lehna un kluffa garra neiſniſzigâ jaukumâ, taš irr dahrgš Deewa preeſſhâ. Kaš peh; ſcheem wahrdeem Deewa preeſſhâ wiſſleelalaiš ſeewas jaukumš? Pee ſeewahm arr jau no dabbaš wairak atrohdaš kluffiba, lehnprahtiba, paſeekſhana, ne kâ pee wihreem, un tahm ſawa ſlawâ ar ween tâ meſſejama, ka taš ſchinniš leetâš par wihreem irr pahraſâš. Marija Jeſuš mahte ar to teizahš, ka effoht ta Runga kalpone.

Laffam nu wehl bihbelê tiſſlahš ſeewas ſlawu, ſaff. 31, 10—31: Kaš tiſſlu ſeewu atrohd — —. 14 p. Andelmana laiwa: Winna proht no wiſſtahleneš ſawai mahjai labbumu gahdaht, winna mahſ iſdohmaht, irr gudra. 15 v.: Winna agri zel-tahš un wiſſu iſrihlo, un uſdohd ſaimi darbu. 16 p.: Winna turrigu buhſſchanu pawairo; rohku augti irr, ſo ta ar ſawahm rohſahm eedabbu. 17 p.: Winna ſajohſſchahš; lai garrahš plattahš drehbêš to pee darba nekawe; winna irr nadſiga un no teeſas pee wiſſa terrahš klahi. 23 p.: Zaur turrigo buhſſchanu mahjâ, kaš no ſeewas zehluſeeš, wihrš irr zeenihtš un paſiſtamaš. 25 p.: Winna ſmejahš par nahloſſcho laiſu, to ſagaida drohſſcho un preeſſiga. 27 p.: Tai ne kaš nepaleek neiſnnaš. 29 p. tee wahrdi, ar ſo wihrš to ſlawe: Daudſ meitu turrahš gohdigi — —.